

MATYU

Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil

¹ Endi Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil. Yesus Kristus a Devit aqa lej na ñambabej. Devit a Abraham aqa lej na ñambabej.

² Abraham a Aisak aqa abu. Aisak a Jekop aqa abu. Jekop a Juda aqa was nanngi ti nanngo abu. ³ Juda a Peres Sera wo nanngo abu. Nanngo ai Tamar. Peres a Hesron aqa abu. Hesron a Ram aqa abu. ⁴ Ram a Aminadap aqa abu. Aminadap a Nason aqa abu. Nason a Salmon aqa abu. ⁵ Salmon a Boas aqa abu. Boas aqa ai Rahap. Boas a Obet aqa abu. Obet aqa ai Rut. Obet a Jesi aqa abu. ⁶ Jesi a Mandor Koba Devit aqa abu.

Devit a Solomon aqa abu. Solomon aqa ai a nami Uria aqa ñauj soqnej. ⁷ Solomon a Rehoboam aqa abu. Rehoboam a Abiya aqa abu. Abiya a Asa aqa abu. ⁸ Asa a Jehosafat aqa abu. Jehosafat a Jehoram aqa abu. Jehoram a Usia aqa abu. ⁹ Usia a Jotam aqa abu. Jotam a Ahas aqa abu. Ahas a Hesekia aqa abu. ¹⁰ Hesekia a Manase aqa abu. Manase a Emon aqa abu. Emon a Josaia aqa abu. ¹¹ Josaia a Jehoiakin aqa was nanngi ti nanngo abu. Aqa bati qa jeu tamo nanngi na Israel nanngi tontnjrsib joqsib Babilon qureq di taqatnjresoqneb.

¹² Babilon qureq di nanngi tontnjrnab sonabqa Jehoiakin aqa angro Sealtiel a ñambabej. Sealtiel a Serubabel aqa abu. ¹³ Serubabel a Abiut aqa abu. Abiut a Eliakim aqa abu. Eliakim a Asor aqa abu. ¹⁴ Asor a Sadok aqa abu. Sadok a Akim aqa abu. Akim a Eliut aqa abu. ¹⁵ Eliut a Eleasar aqa abu. Eleasar a Matan aqa abu. Matan a Jekop aqa abu. ¹⁶ Jekop a Josep aqa abu. Josep a Maria aqa gumbuluj.

Maria aqa miligiq na Yesus a ɲambabej. Naŋgi a qa mareqnuḅ, a Kristus.

¹⁷Deqa Abraham aqaq dena bosiq bosiq Devit a ɲambabej di moma 14. Devit aqaq dena bosiq bosiq Israel naŋgi Babilon qureq di soqneḅ di dego moma 14. Naŋgi Babilon qureq di soqneḅ dena bosiq bosiq Kristus a ɲambabej di dego moma 14.

Yesus Kristus a ɲambabej

¹⁸Yesus Kristus a endegsi ɲambabej. Aqa ai Maria Josep na oqajqa saga qameḅ. Ariya Josep a Maria ombla ɲereɲosaisonabqa Mondor Bole a Maria aqaq ainaqa a gumaɲej. ¹⁹Onaqa Maria aqa gumbuluɲ Josep a endegsi quej, “Maria a gumaɲqo.” Josep aqa kumbra tulaɲ boledamu deqa a endegsi are qalej, “E lumu na Maria uratqai. E boleq di uratqasai. Maria a jemaiyo uge.” ²⁰Degsi are qaleqnaqa Tamo Koba aqa laɲ aɲgro bei a Josep aqaq ainaqa ɲeiobilqei na unej. Unnaqa laɲ aɲgro na minjej, “O Josep, Devit aqa moma, ni Maria ame. Ni ulaaim. Ni que. Mondor Bole a Maria aqaq aiqoqa a gumaɲqo. ²¹Deqa a aɲgro mel oqas. Amqa bunuqna aɲgro dena aqa segi tamo uɲgasari naɲgo une kobotetnɲrsim naŋgi eleɲqas. Deqa ni aqa ñam Yesus waiyqam.”

²²Kumbra kalil di brantej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu bran-tej. A endegsi marej, ²³“Niŋgi quiy. Bunuqna duɲgeɲge bei a tamo ombla ɲereɲosaisosimqa a gumaɲosim aɲgro mel oqas. Amqa naŋgi aqa ñam Emanuel waiyqab.” Nam di aqa damu, “Qotei a iga koba na unum.”

²⁴Onaqa Josep a qutuosiqa Tamo Koba aqa laɲ aɲgro na anjam minjej qaji di dauryosiqa Maria ej. ²⁵Bati deqa a Maria ombla ɲereɲosaiioqneḅ. Gilsu gilsiq Maria a aɲgro mel ej. Onaqa Josep na aɲgro di aqa ñam Yesus waiyej.

2

Bongar sisiyo qaji tamo nanngi Yesus unqajqa beb

¹ Yesus a Betlehem qureq di nambabej. Qure di Judia sawaq di unu. Bati deqa Mandor Herot a Judia sawa taqatesoqnej. Yesus a nambabonaqa bongar sisiyo qaji tamo qudei nanngi seŋ oqo sawaq na walwelosib gilsib Jerusalem qureq di brantosib tamo qudei nanngi endegsib nenemnjroqneb, ² “Juda nanngo mandor koba nambabej qaji a qabi unu? Iga seŋ oqo sawaq di aqa bongar unsimqa dauryosim bonum. Iga a qa louqajqa deqa bonum.”

³ Onaqa Mandor Herot a nanngo anjam di qusiqa a are koba qaloqnej. Tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nanngi dego are koba qaloqneb. ⁴ Deqa Herot a Israel nanngo atra tamo kokba ti nanngo dal anjam qalie tamo nanngi ti kalil metnjrnaqa nanngi bosib koroonaqqa a na nanngi endegsi nenemnjrej, “Kristus a qabia nambabqas?”

⁵ Onaqa nanngi na kamba minjeb, “Kristus a Betlehem qureq di nambabqas. Qure di agi Judia sawaq di unu. Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a nami endegsi nenngrenyey, ⁶ ‘O Betlehem tamo ungasari, nunngo qure Judia sawaq di unu. Qure kokba kalil Judia sawaq di unub qaji nanngi na nunngo qure bunyqasai. Di kiyaaqa? Nunngo qureq dena gate koba bei tigelosimqa a na ijo segi Israel tamo ungasari nanngi taqatnjrqas.’”

⁷ Onaqa Herot a anjam di qusiqa bongar sisiyo qaji tamo nanngi lumu na metnjrnaqa nanngi aqa areq bonabqa nenemnjrej, “Bati gembu bongar di brantej?” ⁸ Onaqa nanngi bongar brantej qaji aqa bati di ubtosib Herot minjnabqa a na kamba minjrej, “Ninngi Betlehem aisib angoro deqa geregere njamoiy. Njamosib a tal qabi unu di unsib bosib e merbiy. Yim e kamba aisiy a qa louqai.”

⁹ Onaqa nanngi Mandor Herot aqa anjam di qusib Betlehem aiyeb. Aisib njam atsibqa bongar nami seŋ oqo sawaq

di uneb qaji di namo aisiq angro soqnej qaji tal di tiñsi sonaq uneb. ¹⁰ Unsib nanği tulañ areboleboleinjrej.

¹¹ Onaqa nanği tal miligiq gilsib angro aqa ai Maria wo sonab unjrsibqa angro aqa areq di singa pulutosib a qa loueb. Osib nanço qasañ inği inği qudei ti gol ti goreñ ti qa ti walaqajqa quleq bole bole di eleñosib angro atraiyeb. Inği inği di nanği nami silali kokba na awaiyeleñeb.

¹² Ariya nanği tal uratosib olo puluqa laqnabqa Qotei a ñeiobilqei na minjrej, “Ninği olo Herot aqaq di brantaib.” Degsi minjrnaqa nanği gam bei dauryosib nanço segi qure utruq aiyeb.

Josep na Yesus aqa ai wo joqsiq Isip sumeb

¹³ Nanği ainabqa bati di Tamo Koba aqa lañ angro bei a Josep aqaq gilsiq ñeiobilqei na minjej, “Herot a bosim angro Yesus qalsim moiyoñqajqa ñamqas. Deqa ni tigelosim angro aqa ai wo joqsim Isip sawaq sumiy. Sumsib di soqnibqa bunuqna e ni mermitqa sawa endeq olo bqab.” ¹⁴ Onaqa Josep a qolo tigelosiqa angro aqa ai wo joqsiq Isip sawaq sumeb. ¹⁵ Sumsib di sonabqa bunuqna Herot a moiyej. Josep a kumbra di yej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Ijo angro mel a Isip sawaq di soqnimqa e dena metit a Isip sawa uratosim ijoq bqas.”

Qaja tamo nanği na angro mel nanği ñumelenjeb

¹⁶ Herot a bongar sisiyo qaji tamo nanği qa tariñonaq ugeiyonaq qalieej, nanği a gisañyeb. Deqa a minjin ani oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nanği qarijnjrnaqa aisib Betlehem qureq di angro mel kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanği kalil ñumelenjosib moiyoñjreb. Qure qure Betlehem jojomq di soqneb qaji dia dego angro mel

kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanği kalil moiyo-
otnjreb. Herot a bongar brantej qaji aqa bati dauryosiq
kumbra degyej. ¹⁷ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o
tamo Jeremaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A
endegsi marej, ¹⁸ “Rama qureq di Resel a akamkobaoqnsiq
pailoqnej. Aqa anğro kalil nanği ñumnab morejeb deqa
akameqnaqa tamo unğasari nanği aqa are latetqa yeqnab
a nango anjam quqwa uratoqnej. Di kiyaaq? Aqa anğro
kalil nanği morejekriteb deqa.”

Josep na Yesus aqa ai Maria wo joqsıq olo Israel sawaq beb

¹⁹ Bati Herot a moinaqa Tamo Koba aqa laj anğro bei
a Isip sawaq di Josep aqaq di brantosıqa ñeiobilqei na
minjej, ²⁰ “Ni tigelosim anğro kiñala Yesus aqa ai Maria
wo joqsım olo Israel sawaq gile. Tamo nanği Yesus qalsib
moiyoqta maroqneb qaji nanği morejekriteb deqa ni olo
gile.” ²¹ Onaqa Josep a tigelosıqa Yesus aqa ai Maria wo
joqsıq olo Israel sawaq gilej. ²² Bati deqa Arkelaus a na aqa
abu Herot aqa sawa osiq Judia sawa taqatesoqnej. Deqa
Josep a anjam di qusıqa Judia sawaq gilqa ulaej. Onaqa
Qotei a Josep ñeiobilqei na minjej, “Ni Galili sawaq gile.”
²³ Onaqa Josep a Qotei aqa anjam di dauryosıqa Galili
sawaq gilej. Gilsiq qure bei aqa ñam Nasaret di soqnej. A
di soqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo qudei
nanği nami maroqneb qaji di aqa damu brantej. Nanği
endegsib maroqneb, “Nanği a qa maroqnqab, ‘A Nasaret
tamo.’”

3

Jon yansjro qaji a Qotei aqa anjam palontoqnej

¹ Bunuqna Jon yansjro qaji a Judia nango wadau sawaq
di brantej. Brantosıq dia tamo unğasari nanği Qotei aqa
anjam palontosıq endegsi minjroqnej, ² “Qotei laj qureq

di unu qaji a nuŋgo Mandor Koba sosim niŋgi taqatŋgwa-jqa bati jojomoqo. Deqa niŋgi are bulyiy.”³ Jon a kumbra degyej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A Jon qa endegsi marej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulaŋ leleŋoqnsim tamo uŋgasari naŋgi endegsim minjroqnas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti. Gam tingitetiy.’”

⁴ Jon a wadau sawaq di sosiqa a gara jugo kamel aqa juŋgum na gereiyo qaji di jugoqnsiqa alalag na siŋgilatosisiq laqnej. A iŋgi uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej. ⁵ Bati deqa tamo uŋgasari Jerusalem di soqneb qaji naŋgi ti Judia sawaq di soqneb qaji naŋgi ti qure kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji naŋgi ti tigelosib Jon aqa areq boqneb. ⁶ Boqnsibqa naŋgo une kalil babteqnaq Jon na Jordan yaq di yansjroqnej.

⁷ Bati deqa Farisi tamo ti Sadyusi tamo ti tulaŋ gargekoba naŋgi Jon na yansjrqqa marsibqa aqa areq beqnaqqa unjrsiqa naŋgi endegsi minjroqnej, “Niŋgi kumbra uge yo qaji tamo. Niŋgi amal uge bul. Niŋgi yai na merngwoqa mondoŋ Qotei aqa minjiŋ nuŋgoq aiyaim deqa ulaosib ijoq bonub?” ⁸ Niŋgi are bulyosib nuŋgo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniy. Yim e unsiy marqai, ‘Bole, niŋgi are bulyonub.’ Osiy niŋgi yansjgwai. ⁹ Niŋgi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru unu deqa iga Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole.’ Niŋgi degsib are qalaib. Niŋgi quiy. Qotei na marimqa meniŋ kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib Abraham aqa moma brantqab. ¹⁰ Qotei na tapor qalat ojsiqa ŋam qomqajqa utruq di atej unu. Deqa ŋam kalil gei bole atosieqnaq qaji di Qotei na tapor dena qomelenosim ŋamyuwoq di breinjrqas.

¹¹ “Niŋgi are bulyqajqa deqa e ya na niŋgi yansjgeqnum. Ariya Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A

tamo siŋgila koba. Ijo siŋgila aqa siŋgila ti keresai. Deqa e a kaŋgalyqajqa e tamo bolesai. A bosimqa Mondor Bole aqa siŋgila na ti ŋamyuwo na ti niŋgi yansŋgwas. ¹² A bem sum ŋoqoryosim damu eleŋosim aqa talq di atqas. Osim a bem sum aqa suwi breinjrim ŋamyuwo gaigai yuejunu qaji dia yuekritqab.”

Jon na Yesus yansej

¹³ Bati deqa Yesus a Galili sawaq dena tigelosiqqa walwelosiq Jordan yaq gilej. A Jon na yansqa marsiqa aqa areq gilej. ¹⁴ Gilnaqa Jon na saidyosiq minnej, “Ni e yansbqam di kere. Kiyaqa e ni yansmqa marsim ijoq bonum?” ¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Uŋgum. Ni ijo anjam dauryosim e yansbe. Yimqa kumbra dena iga Qotei aqa areqalo kalil keretosim dauryqom.” Onaqa Jon a Yesus aqa anjam di dauryosiqqa a yansej.

¹⁶ Yesus a yanso osiqa a yaq na tigelosiqqa tarosiq laŋ goge koqyonaqa laŋ waqej. Laŋ waqonaqa Qotei aqa Mondor a binon bulosiq aisiq Yesus aqa jejamuq di awoonaq unej. ¹⁷ Unnaqa laŋ goge dena Qotei aqa anjam bei endegsi brantej, “Endi ijo aŋgro qujai. E a tulaŋ qalaqalaiyeqnum. E a qa tulaŋ areboleboleibeqnu.”

4

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹ Onaqa bati deqa Mondor a Yesus wadau sawaq osi gilsiqqa di uratonaga Satan bosiqqa Yesus a une bei atqa marsiqa walawalaiyoqnej. ² Qanam 40 qolo 40 Yesus a wadau sawaq di soqnej. Sosiqa iŋgi uratoqnsiqa quriŋ ti soqnej. Deqa bati 40 di koboonaqa a mamyej. ³ Onaqa walawalaiyo tamo Satan a Yesus aqa areq bosiqqa minnej, “Ni Qotei aqa ŋiriamqa meniŋ kalil endi minjrim bem bulyibqa ni uye.” ⁴ Degsi minjnaqa Yesus na kamba minnej,

“Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo nanği inği uyo na segi ħambile sqasai. Anjam kalil Qotei aqa medabuq na branteqnu qaji dena nanği ħambile sqab.’”

⁵ Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Qotei aqa qure koba Jerusalem gilsiq atra tal quraq oqsıq goge dia Yesus atsiqa minjej, ⁶ “Ni Qotei aqa Ħiriamqa endena prugosim mandamq aiye. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa laŋ anğro nanği minjrimqa bosib ni taqatmqab.’ Anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Laŋ anğro nanği bosib baŋ na ni soqt-mibqa ino siŋga meniŋ na qalqasai.’” ⁷ Onaqa Yesus na kamba Satan minjej, “Qotei aqa anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa siŋgila laŋa tenemtqa osim a gisanıyaim.’”

⁸ Degsi minjnaqa Satan a Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsıq dia Yesus tigeltosiqa sawa sawa kalil mandor kokba nanği na taqatejunub qaji nanğo siŋgila ti ħoro ti di Yesus osoryosiqa minjej, ⁹ “Ni ijo ulatamuq endi siŋga pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di nanğo siŋgila ti ħoro ti ni emqai.” ¹⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Satan, ni ulaŋ. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’”

¹¹ Degsi minjnaqa Satan a Yesus uratosiq ulanej. Onaqa Qotei aqa laŋ anğro nanği bosib Yesus siŋgilatoqneb.

Yesus a olo Galili sawaq gilej

¹² Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaqa Yesus a di qusiqa olo tigelosiq Galili sawaq gilej. ¹³ Gilsiq Nasaret qureq di brantej. Dena walwelosiq Kaperneam qureq gilsiq di soqnej. Kaperneam qure agi Galili ya agu kobaquja qalaqsi unu. Ya agu jojomq di Sebulun sawa ti

Naptali sawa ti unub. ¹⁴ Yesus a Kaperneam qureq gilej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ¹⁵ “Gam kobaquja Jordan ya qalaq dena aiyejunu qaji di Galili sawa ambleq na aiyejunu. Aisiq yuwalq di diñejunu. Gam qalaq di Sebulun ti Naptali ti unub. Sawa bei bei qaji nangi belejosib Galili di unub. ¹⁶ Deqa tamo ungasari ambruuq di unub qaji nangi pulonj kobaquja unqab. Tamo ungasari padalo gam dauryosib ambruuq di unub qaji nangi pulonj dena suwantnjrqas.”

Yesus na tamo qolqe nangi metnjrnaq a dauryeb

¹⁷ Bati deqa Yesus na aqa wau utru atsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiqa tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Qotei lanj qureq di unu qaji a nunjo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyi.”

¹⁸ Osiqa a Galili ya agu qalaq aisiq alile dia walweloqnsiqa nam atej di Saimon aqa nam bei Pita aqa was Andru wo sonab unjrej. Nangi aiyel qe o qaji tamo soqneb deqa nangi kakanj waiyeq nab unjrsiqa minjrej, ¹⁹ “Ningi e daurbij. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqnqab.” ²⁰ Yesus a nangi degsi minjrnaqa nangi nanjo kakanj uratosib Yesus dauryeb.

²¹ Onaqa Yesus a olo walwelosiq aisiqa Sebedi aqa njiri Jems aqa was Jon wo nangi aiyel qobun miligiq di nanjo abu ti kakanj branjo qandimeq nabqa unjrsiqa metnjrej. ²² Metnjrnaqa nanjo abu Sebedi a qobun miligiq di sonaqa uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a Qotei aqa anjam palontoqnsiqa ma tamo nangi boletnjroqnej

²³ Yesus a dena walweloşiqa Galili sawa keretoqnsıqa Juda naŋgo Qotei tal miligiq giloqnsıqa dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Qotei na aqa segi tamo uŋgasari naŋgi taqatnjrsim naŋgo Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi kalil naŋgi boletnjroqnej. ²⁴ Yeqnaqa tamo uŋgasari kalil Siria sawaq di soqneb qaji naŋgi Yesus qa quoqnsib deqa tamo ma utru segi segi joqsib aqa areq boqneb. Tamo jejamu jaqatınjro qaji naŋgi ti tamo mondor uge uge na ojeleno qaji naŋgi ti tamo nanarioqnsib maŋgaloqneb qaji naŋgi ti tamo jejamu lainjro qaji naŋgi ti kalil joqsib beqneb Yesus na boletnjroqnej. ²⁵ Bati deqa tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba naŋgi Yesus dauryoqnsib laqneb. Galili sawa naŋgi ti Dekapolis sawa naŋgi ti Jerusalem qure naŋgi ti Judia sawa naŋgi ti qure qure Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji naŋgi ti kalil Yesus dauryoqnsib laqneb.

5

Yesus a manaq oqsıq dia anjam palontej

¹ Onaqa Yesus na tamo uŋgasari kalil naŋgi di unjrsıqa a manaq oqsıq di awesonaqa aqa segi aŋgro naŋgi aqa areq beb.

² Bonabqa a Qotei aqa anjam palontosıq endegsi minjrej, ³ “Tamo uŋgasari qudeı naŋgi poinjrco, naŋgi Qotei aqa ŋamgalaq di sougetejunub. Tamo uŋgasari naŋgi di areboleboleinjreme. Qotei laŋ qureq di unu qaji a naŋgo Mandor Koba sosim naŋgi taqatnjrqas.

⁴ “Tamo uŋgasari akam ti unub qaji naŋgi dego areboleboleinjreme. Qotei na naŋgo are olo boletetnjrqas.

⁵ “Tamo uŋgasari lawo na sosib naŋgo segi ñam aguq ateqnub qaji naŋgi dego areboleboleinjreme. Qotei na mandam kalil osim naŋgi enjrqas.

⁶ “Tamo unğasari kumbra bole dauryqajqa arearetnjre-qnu qaji nanği dego areboleboleinjreme. Nanği tulaŋ kere na sqab. Iga inği ti ya ti uyqajqa arearetgeqnu dego kere.

⁷ “Tamo unğasari duleqnu qaji nanği dego areboleboleinjreme. Qotei a kamba nanği qa duloqnas.

⁸ “Tamo unğasari nanço are miligiq di jiga bei saiqoji unub qaji nanği dego areboleboleinjreme. Nanği Qotei aqa ulatamu unqab.

⁹ “Tamo unğasari jeu turyeqnu qaji nanği dego areboleboleinjreme. Qotei a nanği qa marqas, ‘Nanği ijo segi anğro bole.’

¹⁰ “Tamo unğasari qudei nanği kumbra bole dauryeqnu deqa jeu tamo nanği na nanği gulbe enjreqnu. Tamo unğasari nanği di dego areboleboleinjreme. Qotei laŋ qureq di unu qaji a nanço Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas.

¹¹ “Ninği ijo ñam ti unub deqa bunuqna tamo qudei na ninği misilingoqnsib ugeugeinçoqnsib nuŋço jejamu laŋa gisançoqnaqab. Di unğum. Ninği areboleboleinğeme.

¹² Od, nuŋço are tulaŋ boleinğim soqniy. Nuŋço awai bole ağı laŋ goqe di unu. Nami jeu tamo nanği na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği dego deqsib ugeugeinjroqneb.”

Ninği bar ti puloŋ ti bul soqniy

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninği mandamq endi bar bul soqniy. Ariya bar aqa qajarara koboqas di inği kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Deqa bar di mandamq di waiyibqa tamo qudei nanği bosib sinğa na sosqab.

¹⁴ “Ninği mandamq endi puloŋ bul soqniy. Ninği are qaliy. Qure kobaquja a mana goqeysi sqas di a boleq di sqas. A uliesqa keresai. ¹⁵ Tamo bei a lam qatrentosim guwe na kabutqasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa

tamo kalil tal miligiq di unub qaji nanġi warum gegerere unqab. ¹⁶ Dego kere ninġi puloġ bul sosib boleq di kumbra bole bole yoqniy. Yoqniqbqa tamo unġasari nanġi na nuġgo kumbra di unoqnsib nuġgo Abu laġ qureq di unu qaji aqa ñam soqtoqnqab.”

Yesus a dal anjam qa marej

¹⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “E Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanġo anjam ti kalil dauryosiy keretqajqa deqa mandamq aiyem. Ninġi endegsib are qalaib, ‘Yesus a dal anjam di taqal waiyqajqa bej.’ Di sai. ¹⁸ E bole mernġwai. Laġ ti mandam ti koboosaisoqnimqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bole sai. Dal anjam soqnim soqnim Qotei na aqa wau kalil keretqas. ¹⁹ Deqa ninġi quiy. Tamo bei a dal anjam mutu kiñala bei uge qa marsim tamo unġasari nanġi dego titnjroqnim nanġi uge qa marqab tamo di aqa ñam tulaġ aguq aiqas. Deqa Qotei laġ qureq di unu qaji a na tamo di taqatqasai. Osim aqa Mandor Koba sqasai dego. Ariya tamo bei a dal anjam kalil dauryosim tamo unġasari nanġi dego dauryqa minjroqnqas tamo di aqa ñam tulaġ kobaqas. Deqa Qotei na tamo di taqatosim aqa Mandor Koba sqas. ²⁰ E ninġi endegsi mernġwai. Ninġi kumbra tulaġ bolequja yoqniy. Yoqniqb nuġgo kumbra bole dena dal anjam qalie tamo nanġi ti Farisi ti nanġo kumbra bole buñyoqneme. Buñyoqasai di Qotei laġ qureq di unu qaji a nuġgo Mandor Koba sosim ninġi taqatnġwasai.

Yesus a niriġ kumbra qa anjam palontej

²¹ “Ninġi dal anjam endegsib queb, ‘Ninġi tamo bei moiyotaib. Ninġi tamo bei moiyotqab di ninġi une ti sqab.’ Dal anjam di nuġgo moma nanġi nami minjreb. ²² Ariya e dal anjam di buñyosiy ninġi endegsi mernġwai. Tamo bei na aqa was niriġntqas di a une ti sqas. Tamo bei na aqa was

misilinyqas di une kobaquja aqa jejamuq di sqas. Deqa a ojsib anjam pegiyo talq di tigeltosib aqa une ubtetqab di kere. Tamo bei na aqa was minjqas, ‘Ni tulaŋ nanari, areqalo saiqoji,’ degyqas di aqa une deqa Qotei na a osim ŋamyuwoq waiyqas di kere.

²³⁻²⁴ “Deqa ni Qotei atraiyqa marsimqa ino was bei a ni qa ŋirin ti soqnimqa ni deqa are qalsim atraiyo ŋŋi ŋŋi mati atra bijal qalaq di uratosim ino was aqaq gile. Gilsim a ombla anjam gereiyekritosim dena bosim Qotei atraiyqam.

²⁵ “Deqa tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ŋiŋi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq di ŋiŋi segi aiyel na anjam urur gereiyocuqatiy. Yosib anjam moiotosib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ŋiŋi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq di tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a ni osim qaja tamo naŋgo baŋq di atqas. Yimqa naŋgi na ni osib tonto talq di waimqab.

²⁶ Deqa e bole mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa qaja tamo naŋgi na ni uratmib oqedqam.

Yesus a uŋa jejamu ojetqajqa kumbra qa anjam palontej

²⁷ “Niŋgi dal anjam endegsib queb, ‘Niŋgi tamo bei aqa uŋa jejamu ojetaib.’ ²⁸ Ariya e dal anjam di buŋyosiy niŋgi endegsi mernŋwai. Tamo bei a uŋa bei laŋa kokoqyosiqqa are prugyqo di aqa are miligiq na a uŋa di aqa jejamu ojetqo.

²⁹ “Ino ŋamdamu wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ŋamdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyayaqa? Ino ŋamdamu qujai loumimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni ŋamdamu aiyel ti soqnimqa Qotei na ni ŋamyuwoq waimqas di keresai. ³⁰ Ino baŋ wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa baŋ di gentosim waiy.

Ni degye. Di kiyaaqa? Ino ban qujai loumimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni ban aiyel ti soqnimqa Qotei na ni nhamyuwoq waimqas di keresai.

Yesus a uña uratqajqa kumbra qa anjam palontej

³¹ “Nami nanği dal anjam endegsib mareb, ‘Tamo bei na aqa uña uratqa osimqa pepa bei nengrenyosim yosim di a uratqas.’ ³² Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi mernğwai. Tamo bei na aqa nğan laña uratim a olo tamo bei oqas di tamo dena aqa nğan kumbra ugeq waiyqo. Tamo bunuj a dego une atqo. Di kiyaaqa? Uña di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.

Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib

³³ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ni anjam bei singilatosim Tamo Koba minjqam di ni na olo urataim. Ni anjam di dauryosim ye.’ Dal anjam di nungo moma nanği nami minjreb. ³⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi mernğwai. Ningi anjam bei singilataib. Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Lan qure a Qotei aqa awo jaram koba. Deqa ningi lan qure aqa ñam na anjam bei singilataib. ³⁵ Mandam a Qotei aqa singa atqajqa sawa. Deqa ningi mandam aqa ñam na anjam bei singilataib. Jerusalem a Mandor Koba aqa segi qure koba. Deqa ningi Jerusalem aqa ñam na anjam bei singilataib. ³⁶ Ni anjam bei marqa osimqa ino gate na anjam singilataim. Ni segi na marimqa ino gate banğa sara qat bei oqwa keresai. Tulu bei dego oqwa keresai. Deqa ni ino gate na anjam singilataim. ³⁷ Ningi od qa segi marsib said qa dego segi mariy. Ningi anjam bei totoryosib marqab di ningi Satan aqa areqalo dauryqab.

Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim

³⁸ “Ninggi dal anjam endegsib queb, ‘Tamo bei na tamo bei aqa njamdamu ugetetqas di ninggi kamba aqa njamdamu ugetetiy. Tamo bei na tamo bei aqa qalagei ugetetqas di ninggi kamba aqa qalagei ugetetiy.’ ³⁹ Ariya e dal anjam di bunyosiy ninggi endegsi merngwai. Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim. Tamo bei na ula pornmimqa belosim waliŋe bei osoryimqa pornyem. ⁴⁰ Tamo bei a ni qa anjam bei soqnim ino gara jugo yaimqajqa mermimqa ni na saidyaim. Olo ino gara olekoba dego ye. ⁴¹ Qaja tamo bei na ni ojsim ŋingila na mermqas, ‘Ni ijo ŋgi ŋgi qoboiyetbosim e daurbosim gam truquyala endeq gile.’ A degsi mermimqa ni aqa anjam di bunyosim aqa ŋgi ŋgi qoboiyetosim dauryosim gam olekobaq osi gilete. ⁴² Tamo bei na ino ŋgi bei yaimqajqa mermimqa ye. Tamo bei na ino ŋgi bei yaimosim bunuqna a kamba olo ni emqajqa mermimqa ŋgi di ye. A saidyaim.

Ninggi na jeu tamo nanŋi geregereinŋroqniy

⁴³ “Ninggi dal anjam endegsib queb, ‘Ni ino was nanŋi qalaqalainŋroqne. Osim ino jeu tamo nanŋi qoreinŋroqne.’ ⁴⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ninggi endegsi merngwai. Ninggi nuŋgo jeu tamo nanŋi dego qalaqalainŋroqniy. Tamo qudei na ninggi ugeugeingibqa ninggi olo nanŋi qa Qotei pailyoqniy. ⁴⁵ Ninggi kumbra degyqab di ninggi nuŋgo Abu laŋ qureq di unu qaji aqa anŋro bole sqab. Ninggi qalie, Qotei a dego tamo bole ti tamo uge ti nanŋi turtnŋroqnsiq kumbra bole bole enŋreqnu. Agi a na aqa seŋ qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangoq aiyeqnu. Awa dego qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangoq aiyeqnu. ⁴⁶ Tamo unŋasari ninggi qalaqalainŋroqnaqab qaji nanŋi segi ninggi kamba qalaqalainŋroqnaqab di kumbra tulaŋ bolesai. Nuŋgo kumbra deqa Qotei a ninggi awai bole enŋwasai. Takis o qaji tamo nanŋi dego kumbra degyeqnub. ⁴⁷ Ninggi

nunġo was nanġi segi gereinjroqnaqab di kumbra tulaġ bolesai. Nunġo kumbra dena niġi na tamo qudei buġn-jrqasai. Tamo nanġi Qotei qaliesai qaji nanġi deġo nanġo segi was nanġi gereinjreqnub. ⁴⁸ Nunġo Abu laġ qureq di unu qaji a gaigai kumbra bole bole keretoqnsiq yeqnu. Deqa niġi deġo nunġo Abu aqa kumbra di dauryosib kumbra bole bole keretoqnsib yoqniy.

6

Niġi laġa baban na kumbra bole yaim

¹ “Tamo qudei nanġi endegsib are qaleqnu, ‘E laġa baban na kumbra bole yoqnit tamo nanġi e nuboqnsib ijo ñam soqtetboqnaqab.’ Ariya niġi deġyaib. Niġi deġyqab di nunġo Abu laġ qureq di unu qaji a niġi awai bole enġwasai.

² “Niġi gisaġ tamo nanġo kumbra dauryaib. Gisaġ tamo nanġo kumbra agiende. Nanġi na tamo iġi iġi saiqoji nanġi aqaryainjrqa oqnsib tamo qudei qarijnjreqnab nanġi qa namooqnsib gul anjameqnu. Gul anjameqnaqab tamo uġgasari nanġi na gisaġ tamo nanġi di unjroqnsib nanġo ñam soqtetnjreqnub. Gisaġ tamo nanġi di Qotei tal miligiq di, gam kokbaq di kumbra deġyeqnu. Deqa e bole merġwai. Qotei a tamo nanġi di awai bole enjrqasai. Nanġo awai agi tamo uġgasari nanġi na nanġo ñam soqtetnjreqnub di kere. ³ Deqa ni deġyaim. Ni tamo iġi iġi saiqoji nanġi aqaryainjrqa osimqa baġ qonaġ a uli na aqaryainjrimqa baġ wo a qalieqasai. ⁴ Di yawo anjam. Aqa damu endegsi unu. Ni uli na tamo iġi iġi saiqoji nanġi aqaryainjrimqa tamo uġgasari kalil nanġi qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi unoqnaqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim ni awai bole emoqnaqas.”

Yesus a pailyo kumbra qa anjam palontej

⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa gisanj tamo nanji pailyeqnub degsib pailyaib. Gisanj tamo nanji Qotei pailyqa oqnsib tamo ungasari kalil nanjo namdamuq di tigeleqnab unjroqnsib nanjo nam soqtetnjreqnub. Tamo nanji di Qotei tal miligiq di, qure ambleq di, gam kokba qalaq di kumbra degyeqnub. Deqa e bole merngwai. Qotei a nanji awai bole enjrqasai. Nanjo awai agi tamo ungasari nanji na nanjo nam soqtetnjreqnub di kere. ⁶ Deqa ni degsi pailyaim. Ni Qotei pailyqa osimqa ino segi warum miligiq gilsim siranj qandimtosim ino Abu uliejunu qaji a pailyimqa tamo kalil nanji ni numqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi unoqnqas. Deqa a segi na ino nam soqtetmosim ni awai bole emoqnqas.

⁷ “Tamo nanji Qotei qaliesai qaji nanji laja laja pailyo olekokba yoqnsibqa endegsib are qaleqnub, ‘Iga pailyo olekokba yoqnimqa Qotei a gago pailyo quqwas.’ Di gisanj. Deqa ningi Qotei pailyqa osibqa degsib pailyaib. ⁸ Ningi nanjo kumbra di dauryaib. Ningi ingi bei qa truquosib nunjo Abu pailyosaisoqnibqa a nami qalieqo.

⁹ “Deqa ningi endegsib Qotei pailyoqniy, ‘O gago Abu, ni laj qureq di unum. Ino nam tulanj getento.

¹⁰ Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime. Laj qureq di nanji ino areqalo dauryeqnub dego kere iga mandamq endi ino areqalo dauryoqnqom.

¹¹ O Abu, gago ingi uyo bati gaigai keretgoqnime.

¹² Tamo nanji iga qa une ateqnub qaji nanjo une kalil iga na kobotetnjreqnum deqa ni kamba gago une kalil dego kobotetgime.

¹³ Gulbe bei na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnimqa ni iga aqaryaigime. Yim Satan na iga ugetgwasai.’

¹⁴ “O ijo angoro, ningi degsib Qotei pailyoqniy. Ningi quiy. Ningi tamo bei qa anjam soqnimqa ningi na aqa une kobotiy. Yimqa nuŋgo Abu laŋ qureq di unu qaji a na kamba nuŋgo une kalil kobotetŋwas. ¹⁵ Ningi aqa une kobotetqasai di nuŋgo Abu a dego nuŋgo une kobotetŋwasai.”

Yesus a qurienq qa anjam palontej

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi qurienqqa marsibqa gisaŋ tamo naŋgi qurienqnub ningi degsib qurienqai. Gisaŋ tamo naŋgi qurienqnsibqa ulatamu ugeinjreanu. Tamo uŋgasari kalil naŋgi na unjrsib naŋgo ñam soqtetnjrqajqa deqa naŋgi kumbra degyeqnu. Deqa e bole mernŋwai. Tamo naŋgi di Qotei na awai bole enjrqasai. Naŋgo awai agi tamo uŋgasari naŋgi na naŋgo ñam soqtetnjreanu di kere. ¹⁷ Ariya ni kumbra degyaim. Ni qurienqqa osimqa ino ulatamu geregere yansoqnsim ino gate banqa pranyoqnsim ino jejamu gereiyosim laqne. ¹⁸ Yimqa tamo uŋgasari kalil naŋgi ni numoqnsib ni qurienq ti unum di naŋgi qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi na unoqnas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim awai bole emoqnas.”

Ningi mandam qa inqi inqi koroiyai

¹⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandam qa inqi inqi koroiyai. Di sisimbiŋ na ugetqab. Baisuwi ojqas. Bajin tamo naŋgi tal paratosib oqab. ²⁰ Deqa ningi laŋ qure qa inqi inqi koroiyiy. Di sisimbiŋ na ugetqasai. Baisuwi ojqasai. Bajin tamo naŋgi tal paratosib oqasai dego. ²¹ Sawa qabia ino ñoro bole unu dia ino are miligi dego siŋgilatim sqas.”

Ino ŋamdamu a ino jejamu qa puloŋ bul

²² Osiqa Yesus a olo marej, “Ino ŋamdamu a ino jejamu qa puloŋ bul. Deqa ino ŋamdamu boleqas di ino jejamu

kalil suwanşeqas. ²³ Ariya ino şamdamu ugeqas di ino jekamu kalil ambruesqas. Deqa puloş ino are miligiq di unu qaji a olo ambruqas di ino are miligi kalil ambruekritqas.”

Ni tamo kokba aiyel nanđi wauetnjrqqa keresai

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nanđi wauetnjrqqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalayosim olo tamo kobaquja bei jeutqas. Bei aqa anjam dauryosim olo bei qoreiyqas. Dego kere ninđi silali ti Qotei ti turtnjrsib nanđi wauetnjrqqa keresai.”

Ninđi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninđi mandamq endi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ninđi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jekamu kabutqom?’ Ninđi degsib maraib. Ninđi ninđi uyo na segi şambile oqasai. Ninđi gara jugoqnqab dena segi nunđo jekamu bole sqasai. ²⁶ Ninđi qebari nanđi unjriy. Nanđi ninđi yagosaieqnub. İnđi otorosib talq di atosaiieqnub. Ariya nunđo Abu laş qureq di unu qaji a na qebari nanđi ninđi anainjreqnu. Ninđi qalie, qebari nanđi qununş saiqoji. Ninđi tamo qununş ti. Ninđi na qebari nanđi tulaş buşnjrejunub. ²⁷ Ninđi mandamq endi sokobaiyqajqa deqa are koba qalaib. Ninđi are koba qalqab dena ninđi nunđo segi sqajqa bati olo yala totoryqa keresai. Sai bole sai.

²⁸ “Deqa ninđi kiyaqa gara qabe na osib jekamu kabutqajqa are koba qaleqnub? Ninđi şam so unjriy. Nanđo wala kiyersib branteqnub di ninđi qaliesai. Nanđi segi wauosaieqnub. Nanđo segi wala gereiyosaieqnub. ²⁹ Deqa e ninđi endegsi merşgwai. Nami Solomon a gara wala boledamu jugoqnej. Ariya şam so aqa wala dena Solomon aqa wala tulaş buşnyejunu. ³⁰ Maş laşaj a bini oqwas nebe tamo nanđi na gişgeşyosib şamyuwoq waiyqab.

Mañ lañaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyaaq Qotei qa nungo areqalo singilatqa yonub keresaiingwo? Ningi mañ lañaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem, Qotei a ningi dego gara engoqnqas. ³¹Ningi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, 'Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?' Ningi degsib maraib. ³²Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nanngi ingi ingi deqa are koba qaleqnu. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nungo Abu lañ qureq di unu qaji a qalie, ningi laña sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab. ³³Deqa ningi kumbra qujai endi yoqniy. Ningi Qotei na taqatngosim nungo Mandor Koba sqajqa ti aqa kumbra bole bole dauryqajqa ti singilaoqniy. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi uyo ti gara ti dego engoqnqas. ³⁴Deqa nebe kumbra kiye nungoq di brantqas ningi deqa are koba qalaib. Nebe a bati bei. Nebe qa gulbe di aqa segi gulbe. Bati segi segi aqa gulbe di nanngo segi segi. Deqa ningi are koba qalaib."

7

Ningi na tamo qudei nanngi peginjraib

¹Osiqa Yesus a olo marej, "Ningi na tamo qudei nanngi peginjraib. Ningi peginjraqasai di Qotei a kamba dego ningi pegingwasai. ²Ariya ningi na tamo nanngi peginjraqab kere dego Qotei a kamba ningi pegingwas. Ningi na tamo nanngo jejamuq di une qametnjraqab kere dego Qotei a kamba nungo jejamuq di une qametngwas. ³Kiyaaq ni ino was aqa namdamuq di nam ñeñgi kiñala unu di unsimqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja unu di ni unosai? ⁴Kiyaaq ino segi namdamuq di nampan kobaquja soqnimqa ni na tentosim ino was minjqam, 'Was, e ino namdamuq di nam ñeñgi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai'? ⁵Ni gisañ tamo. Ni mati nampan

kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di taqal waiyosim namdamu suwanmimqa ariya degam nam neningi kiñala ino was aqa namdamuq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.

⁶ “Ninggi ñoro bole bole oqnsib bauñ nanği enjroqnaib. Enjraqab di nanği ñoro di taqal waiyosib bosib ningi uñingwab. Ningi kolilei bole bole oqnsib bel nanği enjroqnaib. Enjraqab di nanği kolilei di mandamq di waiyosib nanço siñga na soselenqab.”

Ninggi Qotei pailyqab di a na ningi aqaryaingwas

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninggi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa namqab di itqab. Ningi siranme kindokindonqabqa Qotei na siran waqtetngwas. ⁸ Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nanği ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa nameqnub qaji nanği iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nanği Qotei na siran waqtetnjreanu.

⁹ “Tamo bei aqa angro a mamym ingi qa minjimqa a ingi yqas. A meniñ yqasai. ¹⁰ A na qe qa minjimqa a qe yqas. A amal yqasai. ¹¹ Deqa ningi quiy. Ningi tamo bolesai. Ariya ningi nunço angro nanği ingi bole bole enjreqnub. Ningi nanği saidnjrosaiqnub. Nunço kumbra dena ningi endegsi poingem, nunço Abu lañ qureq di unu qaji a dego ningi saidngosaieqnu. Ningi pailyqab di a na ingi bole bole ningi engoqnqas. A na ningi saidngwasai bole sai.

¹² “Kumbra bole bole tamo nanği na ningi engwajqa arearetngeqnu qaji di ningi na olo nanği enjroqniy. Ningi degyqab di ningi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanço anjam ti kalil keretosib dauryqab.”

Ninggi siranme kiñala miligiq giliy

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi siranme kiñala miligiq giliy. Ningi siranme kobaquja miligiq gilqab di ningi padalo sawaq aiqab. Gam di kobaquja. Tamo gargekoba nanği gam di dauryeqnub. ¹⁴ Ningi siranme kiñala miligiq gilqab di ningi gam kiñala dauryosib ñambile gaigai sqajqa sawaq di brantqab. Tamo quja quja segi gam di itosib dauryeqnub.”

Ningi gisan anjam maro tamo nanği qa ñam atoqniy

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na bosib gisanosib merñgwab, ‘Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Di sai. Tamo nanği di kaja bul lawo na boqnsib ningi walawalaingqnsib anjam merñgeqnub. Ariya nanço are miligiq di nanği tamo uge. Nanği baun juwan kaja nanği ñumeqnub dego bul. ¹⁶ Ningi nanço kumbra di geregere tenemtosib poingwas, nanği Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai. Ningi are qaliy. Tamo nanği sil luwit marinq dena wain gei osib uyeqnub e? Sai. Mañ luwit marinq dena qura gei osib uyeqnub e? Sai. ¹⁷ Ningi qalie, ñam bole nanği gei bole ateqnub. Ñam uge nanği gei uge ateqnub. ¹⁸ Ñam bole nanği gei uge atosaeqnub. Ñam uge nanği gei bole atosaeqnub. ¹⁹ Ñam kalil gei bole atosaeqnub qaji di tamo nanği na qomelejoqnsib ñamyuwoq di breinjreqnub. ²⁰ Dego kere ningi gisan tamo nanço kumbra geregere tenemtosib poingwas, nanği Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.

²¹ “Ningi endegsib are qalaib. Tamo unğasari nanği ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ e degsib metbqab di Qotei na nanği taqatnjrsim nanço Mandor Koba sqas. Di sai. Tamo unğasari ijo Abu aqa areqalo dauryeqnub qaji nanği segi Qotei na taqatnjrsim nanço Mandor Koba sqas. Qotei agi lañ qureq di unu. ²² Mondorñ diño bati bamqa tamo unğasari gargekoba nanği ijo ulatamuq di tigelosib endegsib

merbqab, ‘O Tamo Koba, iga ino ñam na anjam mare mare laqnem. Iga ino ñam na mondor uge uge winjroqnsimqa mañwa gargekoba yoqnem.’ Nañgi e degsib merbqab. ²³ Merbibqa e kamba minjrqi, ‘Ñingi tal qabe? E ñingi qaliesai. Deqa ñingi jaraiyyi. Ñingi kumbra uge yo qaji tamo.’”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo a ijo anjam kalil endi qusim dauryqas di a tamo bei meniñ quraq di aqa tal atej a bul sqas. ²⁵ Bunuqna awa jagwa ti bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaaqa? A meniñ quraq di tal atej deqa. ²⁶ Ariya tamo a ijo anjam kalil endi qusim olo dauryqa uratqas di a nanari tamo bei laña sub gogeq di aqa tal atej qaji a bul sqas. ²⁷ Tal atnaq sonaqa awa jagwa ti bosiqqa ya meli dosiqa tal di qamsiq rengiñtosiq putonaq aisiq tulañ niñaqej. Od, tal di a torei padalej.”

²⁸ Yesus a anjam kalil di marsiq koboonaqa tamo ungasari tulañ gargekoba nañgi queb. Qusib nañgi prugugeteb. ²⁹ Di kiyaaqa? Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nañgo anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu.

8

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeeleñej qaji di boletej

¹ Yesus a manaq dena aiyeqnaqa tamo ungasari tulañ gargekoba nañgi a dauryosib aiye. ² Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeeleñej qaji a Yesus aqa areq bosiqqa aqa singaq di singa pulutosiqa minnej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe.” ³ Degsi minjnaqa Yesus a bañ waiyosiq tamo di ojsiqa minnej, “E ni boletmqqa are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Onaqa bati qujai deqa

aqa yu kalil mosoosiq aqa jejamu bolelej. ⁴ Onaqa Yesus na olo minjej, “Ni que. Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nanği minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa inği inği Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo unğasari nanği ni numсіб marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’”

Yesus na qaja tamo gate aqa kanğal tamo boletej

⁵ Onaqa Yesus a walwelošiq Kaperneam qureq di bran-tej. Dia qaja tamo gate bei soqnej. A Rom tamo. A Yesus aqa areq bosiq pailyosiq minjej, ⁶ “O Tamo Koba, ijo kanğal tamo a makobaiyqo. Aqa tanu kalil laiyošiq jejamu tulaŋ jaqatinyqoqa talq di ŋeiejunu.” ⁷ Onaqa Yesus na minjej, “E gilsiy boletqai.” ⁸ Degsi minjnaqa qaja tamo gate na olo minjej, “O Tamo Koba, e tamo bolesai deqa ni ijo talq baim. Ni anjam segi marimqa ijo kanğal tamo a boleqas. ⁹ E dego tamo kokba qudei nanğo sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nanği ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, ‘Ni gile.’ Yimqa a gilqas. Bei minjqai, ‘Ni au.’ Yimqa a bqas. Ijo kanğal tamo bei minjqai, ‘Wau di ye.’ Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas.” ¹⁰ Onaqa Yesus a qaja tamo gate aqa anjam di qusiqa tulaŋ prugugetej. Osiqa bulosiq tamo unğasari gargekoba a dauryoqneб qaji nanği minjrej, “E bole merŋwai. Qaja tamo gate endi a e qa aqa areqalo tulaŋ siŋilatqo. Israel tamo nami e qa degsi aqa areqalo siŋilato qaji bei unosai.

¹¹ “Deqa e niŋgi endegsi merŋwai. Tamo unğasari gargekoba nanği sawa guta na guma na ti bosib koroosib Abraham, Aisak, Jekop nanği koba na awoosib inği uyoqn-qab. Yimqa Qotei laŋ qureq di unu qaji a nanğo Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas. ¹² Ariya tamo qudei Qotei a nami taqatnjrqa osiq metnjrej qaji nanği a qa nanğo areqalo siŋilatosai deqa a nanğo Mandor Koba sosim nanği

taqatnjrqasai. A na nanġi osim qalaq di breinjrimqa nanġi sawa ambruq di sqab. Sawa dia nanġi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanġo jaqatinġ qa qalagei anjam atoqnqas.”

¹³ Osiqa Yesus a qaja tamo gate di minnej, “Ni gile. Ni e qa ino areqalo sinġilatonum deqa ni gilsim unime. Ino kanġal tamo a boleosiq unu.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa kanġal tamo aqa ma koboonaqa a boleej.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

¹⁴ Onaqa Yesus a Pita aqa tal gogetosiq a Pita aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanġanyonaq bijalq di njesonaq unej. ¹⁵ Unsiqa aqa baġ ojsiq a tigeltonaqa aqa jejamu kanġanġ di koboonaqa a tigelosiq a inġi goiyetej.

Yesus a tamo unġasari gargekoba nanġi boletnjroqnej

¹⁶ Serj aiqa laqnaqa tamo unġasari mondor uge uge na ojeleġo qaji nanġo was nanġi na joqsb Yesus aqa areq osi boqneb. Osi beq nabqa Yesus a anjam segi minjreq-naqa mondor uge nanġi aqa anjam quoqnsib jaraiyoqneb. Tamo ma utru segi segi so qaji nanġi dego osi beq nab Yesus na boletnjroqnej. ¹⁷ A kumbra di yoqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Kristus a gago ma utru segi segi kalil yayietgoqnsiq taqal waiyeqnu.”

Tamo qudei nanġi Yesus dauryqajqa minjeb

¹⁸ Bati deqa Yesus a nġam atej di tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi aqa areq di koroesonab unjrej. Deqa a na aqa anġro nanġi minjrej, “Iga qobuġ gogetosim jaraiyosim ya agu taqal beiq gilqom.” ¹⁹ Degsi minjrsiq a nanġi joqsiq koba na gilqa laq nabqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa areq bosiq a minnej, “O Qalie Tamo, ni sawa sawaq giloqnmqqa e ni daurmoq nqai.” ²⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Bauġ juwanġ nanġi tal ti. Aġi sub miligiq di nġereġeqnub. Qebari nanġi simi ti. Deqa nanġi simiq di nġereġeqnub.

Ariya e Tamo Anġro njeiqajqa tal saiqoġi. Deqa ni e daurbqajqa gulbe koba.” ²¹ Onaqa Yesus aqa anġro bei na minnej, “O Tamo Koba, ni e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tariñoqnqai. A moiymqa subq atsiy di e ni daurmqa.” ²² Onaqa Yesus na minnej, “Ungum. Tamo moiyo qaji nanġi segi na tamo moiyo qaji nanġi subq ateleñoqnqab. Ariya ni bosim e daurbe.”

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²³ Osiqa Yesus a qobuġ gogetonaqa aqa anġro nanġi a dauryosib koba na qobuġ gogetosib gileb. ²⁴ Nanġi gileqnabqa Yesus a qobuġ miligiq di njeisq qambumtej. Onaqa jagwa tulaġ koba tigelosiq ya korkortosiq qobuġ qaloqnsiq mormanġ miligiq aiyeqnaqa ya maqej. ²⁵ Deqa Yesus aqa anġro nanġi tulaġ ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga aqaryaige. Iga padalqa laqnum.” ²⁶ Onaqa Yesus a tigelosiq minjrej, “Ninġi e qa nunġo areqalo singilatqa yonub tulaġ keresai-ingwo. Ninġi kiyaaq ulaonub?” Degsi minjrnsiq jagwa ti ya ti niriġtnjrnaqa nanġi laeb. ²⁷ Onaqa Yesus aqa anġro nanġi are koba qalsib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo aiyel nanġo jexamuq na mondor uge gargekoba winjrej

²⁸ Onaqa Yesus aqa anġro nanġi ti qobuġ na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gadara nanġo sawaq di tiryeb. Tiryonabqa tamo aiyel nanġi tamo sub ato sawaq dena brantosib walwelosib Yesus aqa areq beb. Tamo nanġi di mondor uge uge na ojeleno qaji. Nanġi aiyel qaja ani. Deqa tamo kalil nanġi gam dena walwelqa keresai. ²⁹ Nanġi aiyel Yesus aqa areq bosib lelenkobaosib minjeb, “O Qotei aqa Niri, ni iga kiyergwajqa bonum? Iga

padalqajqa bati bosaisonaqa ni larja ambleq di iga jaqatin egwa bonum e?”³⁰ Bati deqa isaq yala dia bel tulan gargekoba nanği suwaroqneb.³¹ Deqa mondor uge nanği siŋgila na pailosib Yesus minjeb, “Ni iga qarınğimqa iga bel nanço jejamuq gilelenqom.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere. Niŋgi jaraiyosibqa bel nanço jejamuq gilelenoiy.” Degsi minjrnaqa mondor uge nanği na tamo aiyel di uratnrjsib bel nanço jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nanği gurgurosib botau dena prugeleŋosib yaq aisib ya uysib moreneb.

³³ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanği kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aiyeb. Aisib bel qa ti tamo aiyel mondor uge na ojeleno qaji nanği qa ti saoqnsib laqneb.³⁴ Onaqa qure deqaji kalil nanği qusibqa Yesus unqajqa aqa areq beb. Bosib Yesus unsib minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

9

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Onaqa Yesus aqa anğro nanği ti olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq aisib Yesus aqa segi qureq di branteb.

² Brantosib sonabqa tamo qudei na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsib Yesus aqa areq osi beb. Onaqa Yesus a nanço areqalo unej di nanço areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo anğro, ni areboleimeme. Ino une kalil e na kobotetmonum.”

³ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanço areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo.”

⁴ Nanği degsib are qaleqnabqa Yesus a nanço areqalo di qalieosiqa minjrej, “Niŋgi kiyaya areqalo uge di onub?”

⁵ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyoq qaji di minjit niŋgi

qusib e qa poiŋgwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kiyo? ⁶ Ariya e segi Tamo Anġro. E mandamq endi siŋgila ti unum deqa e na tamo nango une kobotetnjqra kere. Niŋgi degsi poiŋgwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a naŋgi degsi minjrsiqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqa minjej, “Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.” ⁷ Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiqqa aqa talq gilej. ⁸ Onaqa tamo uŋgasari kalil naŋgi Yesus aqa maŋwa di unsibqa naŋgi tulaŋ ulaosib Qotei aqa ñam soqtoqneb. Di kiyaya? Qotei na siŋgila kobaquja Yesus yej deqa.

Yesus na Matyu minjej, “Ni e daurbe”

⁹ Onaqa Yesus a dena walweloŋsiqa takis o qaji tamo bei aqa ñam Matyu a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Osiqa minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigelosiqqa Yesus dauryej.

¹⁰ Onaqa bati bei Yesus aqa anġro naŋgi ti Matyu aqa talq gilsib awoosib iŋgi uyoqneb. Naŋgi segi sai. Takis o qaji tamo ti une tamo ti tulaŋ gargekoba naŋgi dego bosib awoosib Yesus aqa anġro naŋgi ti iŋgi uyoqneb. ¹¹ Onaqa Farisi qudei naŋgi bosib Yesus a takis o qaji tamo ti une tamo ti naŋgi koba na iŋgi uyeqneb unjrsibqa Yesus aqa anġro naŋgi nenemnjreb, “Nuŋgo Qalie Tamo a kiyaya takis o qaji tamo ti une tamo ti naŋgi koba na awoosib iŋgi uyeqneb?”

¹² Onaqa Yesus a Farisi naŋgo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji naŋgi yu qaŋgra tamo aqaq giloŋsaieqneb. Tamo ma ti naŋgi segi yu qaŋgra tamo aqaq gileqneb. ¹³ Qotei aqa anjam bei nami nengrenjyeb qaji di niŋgi sisiyosib geregere poiŋgem. Agi endegsib neŋgrenjyeb, ‘Niŋgi e laŋa atraibeqneb. E nuŋgo kumbra deqa arearetbosaieqnu. Ariya niŋgi tamo naŋgi qa duloqnsib

kumbra bole bole enjroqñqab di e tularj arearetbqas.’” Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a quriej qa anjam marej

¹⁴ Bati bei Jon aqa anğro nanği Yesus aqa areq bosib minjeb, “Iga ti Farisi nanği ti inği uratoqnsim quriejeqnum. Kiyaca ino anğro nanği quriejosaieqñub?”

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a uña banj ojqa bati qa aqa was nanği ti soqñibqa nanği are gulbeinjrqas e? Sai. Bunuqna nanğo was a nanği uratnjrimqa bati deqa nanği quriejosib sqab.

¹⁶ “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari brañoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim braj qelikobaqas. ¹⁷ Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kanğrañosiq siñgilaej deqa tamo dena wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilejosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di nanği ombla bole sqab.”

Uña bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo anğro moiyej qaji a tigeltej

¹⁸ Yesus na Jon aqa anğro nanği yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa Qotei tal taqato tamo bei a walwelosiq Yesus aqa areq bosiq siñga pulutosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo anğro sebiñ a endego moiqo. Deqa ni bosim ino banj aqa jejamuq di atimqa a olo ñambile sqas.” ¹⁹ Onaqa

Yesus na tamo di odyosiq tigelosiq a dauryosiq gileqnaqa aqa angro nanği dego nanği aiyel daurnjrsib gileb.

²⁰ Nanği gileqnaqqa uña bei ma ti soqnej qaji a Yesus aqa qoreq na dadauryosiq bañ waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej. Uña di a nami bai na unej leñ aiyeqnsiq degsi soqnej wausau 12 uratej. ²¹ A endegsi are qalej, “E Yesus aqa gara mutu segi bañ na ojitqa ijo ma koboqas.” Degsi are qalsiqa bañ waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej. ²² Ojnaqa Yesus a bulosiq uña di unsiqa minjej, “O ijo angro, ni are lawo soqnime. Ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo.” Onaqa bati qujai deqa aqa leñ aiyeqnej qaji di koboej.

²³ Yesus a dena walwelosiq Qotei tal taqato tamo aqa talq di brantosiqqa ñam atej di tamo ungasari nanği yumba anjamoqnsib akam murqumyeqnaq unjrej. ²⁴ Unjrsiqa minjrej, “Niñgi sasaloiy. Angro sebiñ di a moiynosai. A laña ñeisiq qambumtejunu.” Degsi minjrnaqa nanği Yesus kikiyeb. ²⁵ Osib nanği sasalosib tal uratonabqa Yesus a angro moiyej qaji aqa warum miligiq gilsiq angro aqa bañ ojsiq soqtonaqa a olo ñambile osiq tigelosiq awoej. ²⁶ Onaqa bunuqna sawa sawa kalilq di tamo ungasari nanği Yesus aqa mañwa deqa saoqnsib laqneb.

Yesus a tamo qudei nanği boletnjrej

²⁷ Onaqa Yesus a qure di uratosiq walwelosiq gileqnaqa tamo aiyel ñam qandimnjro qaji nanği gam na Yesus dauryosib giloqneb. Nanği giloqnsib lelenjoqnsib Yesus minjoqneb, “O Devit aqa ñiri, ni iga qa are ugeimeme.” ²⁸ Degsib Yesus minjeqnaqqa a tal bei gogetej. Tal gogetosiq sonaqa nanği aiyel Yesus aqa areq bonabqa minjrej, “E niñgi boletngwa kere niñgi degsib are qalonub e?” Onaqa nanği aiyel na minjeb, “Od, Tamo Koba.” ²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Niñgi e qa nuñgo areqalo

siŋgilatosib ijoq bonub deqa e niŋgi boletnrgwai.” Osiqa aqa baŋ waiyosiq naŋgo ŋamdamu oje. ³⁰ Ojnaqa naŋgo ŋamdamu poinjrnaqa naŋgi sawa uneb. Onaqa Yesus a siŋgila na minjrej, “Nuŋgo ŋamdamu boleqo deqa niŋgi tamo qudei naŋgi ubtosib minjraib.” ³¹ Onaqa naŋgi Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus a naŋgi aiyel boletnjrej deqa naŋgi gilsib mare mare laqnaq sawa deqaji tamo uŋgasari kalil naŋgi quekriteb.

³² Naŋgi aiyel gileqnaqba tamo bei mondor uge na ojnaq medabu geteŋyej qaji a tamo qudei na osib Yesus aqa areq beb. ³³ Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa meŋ otyonaqa medabu waqtosiq anjam maroqnej. Onaqa tamo uŋgasari kalil naŋgi maŋwa di unsibqa are koba qaloqnsib maroqneb, “Israel sawaq endi tamo bei na kumbra deqaji bei yeqnaq iga nami unosaiioqnem.” ³⁴ Onaqa Farisi naŋgi maroqneb, “Mondor uge naŋgo gate koba Satan a Yesus aqa jejamuq di unu. Siŋgila dena Yesus na mondor uge naŋgi winjreqnu.”

Yesus a tamo uŋgasari naŋgi qa dulej

³⁵ Yesus a dena walwelosiq qure kokba ti qure kiŋilala ti dia brantoqnsiq Juda naŋgo Qotei tal miligiq giloqnsiq Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Qotei na aqa segi tamo uŋgasari naŋgi taqatnjrsim naŋgo Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnsiq Juda naŋgi minjroqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi so qaji naŋgi boletnjroqnej. ³⁶ Tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba naŋgi Yesus aqa areq beqnaqba unjroqnsiq a naŋgi qa duloqnej. Di kiyaaq? Naŋgi tulaŋ sougetesoqneb deqa. Naŋgi kaja bul mandor saiqoji. ³⁷ Deqa Yesus na aqa aŋgro naŋgi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Wauq di iŋgi gargekoba melionub. Ariya iŋgi meli bunuj otorqajqa wau tamo gargekoba sai. ³⁸ Deqa niŋgi wau lanja minjibqa a na wau

tamo nanġi qarinjrimqa nanġi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otoreleŋqab.”

10

Yesus aqa anġro 12 nanġo ñam

¹ Onaqa Yesus na aqa anġro 12 nanġi metnjrnaqa aqa areq beb. Bonabqa a na nanġi singila enjrej. Nanġi na tamo unġasari nanġo jejamuq dena mondor uge uge winjrqaqqa ti tamo unġasari nanġo ma utru segi segi kalil kobotetnjrqajqa ti deqa marsiq nanġi singila enjrej.

² Aqa anjam maro tamo 12 singila enjrej qaji nanġo ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej. Nanġi aqa was Andru wo. Bei Sebedi aqa ħiri Jems aqa was Jon wo. ³ Ariya Filip Bartolomyu wo. Bei Tomas nanġi takis o qaji tamo Matyu wo. Bei Alfias aqa ħiri Jems nanġi Tadius wo. ⁴ Bei Saimon agi Rom nanġi winjrqaqqa maroqnej qaji. Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nanġo banq di atej qaji.

Yesus na aqa anġro 12 nanġi wau enjrej

⁵ Osiqa Yesus na aqa anġro 12 nanġi di qarinjnrqa osiqa minjrej, “Niŋgi qure qureq giloqniy. Niŋgi sawa bei bei qaji nanġoq giloqnaib. Samaria nanġo qureq dego giloqnaib. ⁶ Niŋgi Israel nanġo segiq giloqniy. Israel nanġi sougetejunub. Nanġi kaja bul mandor saiqoji. ⁷ Deqa niŋgi giloqnsibqa anjam endegsib minjroqniy, ‘Qotei laŋ qureq di unu qaji a nunġo Mandor Koba sosim niŋgi taqatŋwajqa bati jojomoq.’ ⁸ O ijo anġro, niŋgi na Israel nanġi degsib minjroqnsibqa nanġo ma tamo nanġi boletnjroqniy. Tamo moreñoqniqna olo tigeltnjroqniy. Tamo nanġo jejamu yu na ugeeleŋo qaji nanġi olo gereinjroqniy. Mondor uge uge nanġi dego tamo unġasari nanġo jejamuq dena winjroqniy. E singila enġonum qaji di niŋgi

awaiyosai. E laña engonum. Deqa ningi dego tamo nangi laña gereinjroqniy. Nangi awai bei yainjraib.

⁹ “Ningi meniñ silali agi gol ti silva ti kapa ti di osib gilaib. ¹⁰ Ningi walwelosib nungo qaquñ aib. Gara jugo aiye aiyel aib. Singa tatal aiye aiyel aib. Walwelqajqa toqoñ ojaib. Ningi Qotei aqa wau tamo unub deqa ningi qure qureq giloqniqbqa nangi na inji inji deqaji ningi engoqniqb.

¹¹ “Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tamo bole bei itoqnsib aqa talq di soqniy. Dia sosib dena tigeloqnsib olo qure beiq giloqniy. ¹² Ningi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniy, ‘Ningi lawo na soqniy.’ ¹³ Degsib minjroqniqbqa nangi ningi joqsib gereingibqa nungo lawo anjam di nanngoq di uratib soqnem. Ariya nangi ningi gereingosaiabqa nungo lawo anjam di olo puluosim nunngoq bem. ¹⁴ Tamo bei a ningi gereingwa uratimqa kiyo nungo anjam quqwa asgiyimqa kiyo ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumbrum butuyoqniy. ¹⁵ E bole merngwai. Mondoñ Qotei a tamo ungasari nanngo une qa peginjraqa batiamqa Qotei na qure deqaji nangi tulan padaltnjrougetqas. Sodom qure ti Gomora qure ti nangi Qotei na mondoñ degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.”

Gulbe bei bei brantoqniqb

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi quiy. Ningi kaja du du bul unub deqa e na ningi qarینگitqa gilsib bauñ juwan nanngo ambleq di wauoqniqb. Deqa ningi amal nanngo kumbra dauryiy. Agi amal nangi gaigai ñam atoqnsib laqñub. Ningi binon nanngo kumbra dego dauryiy. Agi binon nangi kumbra bole segi yeqñub. Nangi kumbra uge yosaieqñub. ¹⁷ Deqa ningi tamo nangi qa geregere ñam atoqniy. Nangi bosib ningi ojelenosib anjam pegiyo talq

di ningi tigeltngoqnaqab. Osib nanngo Qotei tal miligiq di ningi kumbaingoqnaqab. ¹⁸ Osib ningi olo joqoqnsib Rom nanngo gate ti nanngo mandor ti nanngo ulatamuq di ningi tigeltngoqnaqab. Yimqa ningi ijo anjam bole palontoqnsib nanngi minjroqnaqab. Osib sawa bei bei qaji nanngi dego ijo anjam minjroqnaqab. ¹⁹ Nanngi na ningi ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqnaqab ningi ulaaib. Osib endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kiyersim minjrjom?’ Ningi degaib. Bati deqa Qotei na powo engimqa ningi kamba anjam minjrjab. ²⁰ Ningi segi na anjam minjrjasai. Nunngo Abu aqa Mondor na nunngo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

²¹ “Bati deqa kumbra uge endeqaji brantelenqas. Tamo qudei na nanngo segi was nanngi ojoqnsib jeu tamo nanngo banq di atoqnaqab nanngi na nanngi ñumoqnaqab moreñoqnaqab. Tamo qudei na nanngo segi angro nanngi dego degsib ojoqnaqab. Angro qudei na nanngo segi ai abu nanngi ojoqnsib jeu tamo nanngo banq di atoqnaqab nanngi na nanngi ñumoqnaqab moreñoqnaqab. ²² Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nanngi ningi qa tulan ugeoqnsib jeutngoqnaqab. Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib dijo bati itqab di Qotei na ningi elenqas. ²³ Ningi qure bei beiq di brantoqnaqab tamo ungasari nanngi na ningi ugeugeingoqnaqab ningi nanngo qure di uratoqnsib olo qure beiq giloqniy. E bole merngwai. Ningi Israel nanngo qure kalil keretosaisoqnaqab e Tamo Angro olo bqai.

²⁴ “Skul angro na aqa qalie tamo a bunyqa keresai. Kanngal tamo na aqa tamo koba a bunyqa keresai. ²⁵ Skul angro a kobaqujaosimqa di aqa qalie tamo ombla kerekereqab. Kanngal tamo a powo koba osimqa di aqa tamo koba ombla kerekereqab. E tal aqa abu bul. Jeu tamo nanngi na e merbeqnub, ‘Ni Satan.’ Degsib ñam merbeqnub. Ningi ijo talq di unub deqa jeu tamo nanngi na ningi dego ñam tulan

ugedamu merngoqnaqab.”

Ningi Qotei segi ulaiyy

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi jeu tamo nangi di ulainjraib. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Anjam kalil uliejunu qaji di tamo nangi qusib poinjrqas.

²⁷ Deqa anjam e ambruq di merngeqnum qaji di ninggi olo suwanjoq di maroqniy. Anjam ninggi lumu na queqnuq qaji di ninggi olo bijal gogeq di tigelosib palontoqniy. ²⁸ Ninggi jeu tamo nangi ulainjraib. Nangi nungo qunun moyotqa keresai. Nangi nungo jejamu segi moyotqa kere. Deqa ninggi nangi ulainjraib. Qotei a segi ulaiyy. A na qujai tamo nango qunun ti jejamu ti turtnjrsim nanyuwoq di breinjraqa kere.

²⁹ “Ningi qalie. Tamo nangi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaieqnuq. Silali kiñala na awaiyeqnuq. 10 toea dego. Ariya nungo Abu a na qebari sinjir nangi gegerere taqatnjreqnu. A na marimqa bei a ulonjosim mandamq aiqa keresai. ³⁰ Dego kere Qotei a nungo gate banqa segi segi sisiyoqnsiq gegerere taqateqnu. ³¹ Deqa ninggi ulaaib. Ninggi qebari kalil nangi tulaj bunjrejunub.”

Ningi Yesus aqa ñam marqajqa ulaaib

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandam tamo nango ulatamuq di ijo ñam boleq atsib marqab di mondoj e kamba ijo Abu laj qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam boleq atsiy marqai. ³³ Ariya ninggi mandam tamo nango ulatamuq di ijo ñam marqajqa asgingwas di mondoj e kamba ijo Abu laj qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam marqajqa asgibqas.”

Iga Yesus tulaj qalaqalaiyoqnaqom

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi kiyersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi gegerere lawo na sqajqa e deqa bem kiyo? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E

na tamo ungasari nanngi pupoinjritqa nanngi jeu jeu sqajqa deqa bem. ³⁵ Od, e jeu kumbra tigeltqa bem. Deqa angro mel nanngi na nanngo segi abu nanngi jeutnjroqngab. Angro sebiñ nanngi na nanngo segi ai nanngi jeutnjroqngab. Aiñ yala nanngi na nanngo segi aiñ qeli nanngi jeutnjroqngab. ³⁶ Tamo ungasari tal qujaiq di unub qaji nanngi jeu jeu sqab.

³⁷ “Deqa ninngi quiy. Tamo bei na aqa ai abu nanngi tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai. Tamo bei na aqa angro mel nanngi ti aqa angro sebiñ nanngi ti tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai. ³⁸ Tamo bei na aqa segi namburbas qoboyosim e daurbqasai di a e ombla wauqa keresai. ³⁹ Tamo bei a aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.”

Tamo bei na Yesus aqa angro gereiyqas di Qotei na a awai bole yqas

⁴⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na ninngi osim geregereingwas di a na e dego osim geregereibqas. Tamo a e oqas di a na ijo Abu e qarinjbej qaji di dego oqas. ⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa medabu o qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyayaqa? A na Qotei aqa medabu o qaji tamo di gereiyqo deqa. Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyayaqa? A na Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo di gereiyqo deqa. ⁴² Tamo bei a ijo angro bei unsim endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Yesus aqa angro.’ A degsi are qalsimqa ijo angro di osim ya ulili tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. E bole

merngwai. A ijo segi angro gereiyqo deqa aqa awai bole Qotei na yqas qaji di tamo bei na olo yayiqqa keresai.”

11

Jon yansnjro qaji aqa angro qudei nanngi anjam bei Yesus nenemyeb

¹ Yesus na aqa angro 12 nanngi anjam degsi minjrnsiq ko-boonaqa a sawa di uratosiqa qure qureq giloqnsiqa tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Bati deqa Jon yansnjro qaji a tonto talq di soqnej. Sonaqa wau kalil Kristus a yoqnej qaji di tamo qudei nanngi unsib deqa mare mare laq nab Jon a quej. Qusiqa aqa angro qudei nanngi qarijnjrnaq Yesus aqa areq gilsib endegsib nenemyeb, ³ “Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarijqom kiyo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninggi aisib anjam ningi queqnub qaji deqa ti kumbra ningi uneqnub qaji deqa ti Jon saiyosib minjiy. ⁵ Endegsib minjiy, ‘Tamo njam qandimnjro qaji nanngi olo njam poinjreqnaqa sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nanngi olo walweleqnub. Tamo nanngo jejamu yu na ugeelejo qaji nanngo yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getenjro qaji nanngo dabkala olo waqeqnu. Tamo morejo qaji nanngi olo tigeleqnub. Tamo sougetejunub qaji nanngi Qotei aqa anjam bole queqnub. ⁶ Tamo nanngi e qa nanngo areqalo singilatoqnsib olo ijo nãam ulontosaieqnub qaji nanngi tulan areboleboleinjre-qnu.’”

⁷ Onaqa Jon aqa angro nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa olo puluosib Jon minjqajqa aiyeb. Aiyeqnabqa Yesus na tamo ungasari gargekoba a ombla soqneb qaji nanngi Jon qa endegsi minjrej, “Ninggi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo silai aqa banqa bul jagwa na

pileteqnaqa di unqajqa gileb kiyo? Sai. Jon a tamo deqaji sai. ⁸ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kiyo? Di dego sai. Tamo gara bole walaeqnuq qaji nangi mandor kokba nanjo talq di unub. ⁹ Deqa ningi kiyaa wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kiyo? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi mernjwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi tulan bunjrejunu. ¹⁰ Agi nami e mandamq aiyosaisanamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, 'Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.' Tamo di agi Jon. Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu. ¹¹ Deqa e bole mernjwai. Jon yansnjro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan bunjrejunu. Ariya tamo qudei ñam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatnjroqnsiqa nanjo Mandor Koba unu deqa nangi olo Jon tulan bunyejunub.

¹²⁻¹³ "Nami Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti maroqneb dena bosiq bosiq Jon yansnjro qaji aqa bati brantej. Dena bosiq bini tamo ungasari nangi Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa tulan singilaeqnuq. Qotei agi lan qureq di unu. ¹⁴ Ningi quiy. Qotei aqa medabu o qaji tamo Elaija a olo bqas. Anjam di nengrenq di unu. Elaija agi bej. E Jon qa mernjwa osimqa Elaija aqa ñam na yawo anjam merngeqnum. Ningi ijo anjam di quqwa are soqnimqa quiy. ¹⁵ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam di geregere quem.

¹⁶ "Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra qa e yawo anjam kiyersiy marqai? E nanjo kumbra qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq di alañoqnsib angro qudei na qudei minjreanuq,

¹⁷ ‘Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.’ ” ¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Jon a bosiq a ningi ti wain ti uratosiq sonaqa tamo nanji a qa maroqneb, ‘A mondor uge ti unu.’ ” ¹⁹ Ariya e Tamo Anjro bosimqa ningi ti wain ti uyeqnamqa tamo nanji e nuboqnsib mareqnub, ‘Ningi uniy. Yesus a qunjanj ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nanji koba na walweleqnub.’ ” Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei aqa tamo ungasari nanji aqa wau kalil unoqnsib dena nanji bole qalieeqnub, aqa powo tulanj kobaquja.”

Yesus na tamo ungasari are bulyosai qaji nanji njirinjnrej

²⁰ Qure qudei Yesus a dia manjwa gargekoba yoqnej qaji nanji are bulyosai deqa a nanji qa njirinej. ²¹ Osiqa minjnrej, “O Korasin qure ti Betsaida qure ti, ningi tulanj padalougetqab. Di kiyaaqa? Manjwa e nunjoq di yoqnem qaji di Tair qure ti Saidon qure ti nanjoq di brantej qamu nanji nami are bulyosib are uge qa gara jigsib njam sumq di awoeb qamu. ²² Deqa e ningi endegsi mernjwai. Mondonj Qotei a tamo ungasari nanjo une qa peginjrqqa batiamqa a na ningi tulanj padaltngougetqas. Qotei na Tair qure ti Saidon qure ti nanji degsim padaltjnjqasai. A nanji gulbe kiñala enjqas. ²³ O Kaperneam tamo ungasari, ningi lanj qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na ningi breingimqa moiyo qureq aiqab. Di kiyaaqa? Manjwa e nunjoq di yoqnem qaji di Sodom qure nanjoq di brantej qamu nanji bini unub qamu. Nanji padalosai qamu. ²⁴ Deqa e ningi endegsi mernjwai. Mondonj Qotei a tamo ungasari nanjo une qa peginjrqqa batiamqa a na ningi tulanj padaltngougetqas. Qotei na Sodom qure nanji degsim padaltjnjqasai. A nanji gulbe kiñala enjqas.”

Yesus na ningi aqaryainjimqa ningi aqaratqab

²⁵ Bati deqa Yesus a endegsi Qotei pailyej, “O Abu, ni segi lan qa ti mandam qa ti Koba. E ino ñam soqteqnum. Di kiyaaqa? Ni ijo anjam kalil powo tamo nanngi qa ulitoqnsimqa tamo nanngi angro du du bul unub qaji nanngi segi qa babteqnam nanngi poinjreqnu. ²⁶ Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum.” ²⁷ Yesus a degsi Qotei pailyej. Osiqa marej, “Ijo Abu na ingi ingi kalil ijo banq di atelenej unu. E segi Qotei aqa Ñiri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. E na tamo qudei nanngi ijo Abu osornjrqa areibqas di osornjrqi. Yim nanngi dego ijo Abu qa qalieqab.

²⁸ “Ninggi gulbe qoboioqnsib waukobaeqnum qaji ningi kalil ijoq babqa e na aqaryaingitqa ningi aqaratqab. ²⁹ E ijo segi ñam aguq atoqnsim tamo nanngi lawo kumbra enjreqnum. Deqa ningi e qa geregere qalieosib ijo anjam dauryoqniy. Yim ningi aqaratqab. ³⁰ Ningi ijo anjam dauryqajqa di gulbe sai. Di oto. Wau e na ningi engeqnum qaji di dego gulbe sai. Di oto.”

12

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

¹ Yori bati bei Yesus aqa angro nanngi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanngi mamnjrnaqa bem sum gei elenjoqnsib uye uye giloqneb. ² Nanngi degsib gileq nabqa Farisi qudei nanngi bosib nanngi unjrsib Yesus minjeb, “Ni une. Ino angro nanngi gago dal anjam groteqnum. Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.” ³ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanngi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo nanngi ti mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi buk miligiq di sisiyosai kiyo? ⁴ Devit a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyqajqa bem osiqa aqa wau tamo nanngi koba na uye. Bem di getento. Di atra tamo nanngo segi uyqajqa bem.

Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa n̄amgalaq di une saiqoji. ⁵ Dal anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende. Atra tamo nan̄gi yori bati gaigai atra tal miligiq di waueqnub. Nan̄go kumbra dena nan̄gi dal anjam groteqnub. Ariya nan̄gi Qotei aqa n̄amgalaq di une saiqoji. Nīngi anjam di nami buk miligiq di sisiyosai kiyo? ⁶ Ariya e nīngi endegsi mern̄gwai. Bini tamo bei atra tal tulān bun̄yejunu qaji a nungo ambleq di unu. ⁷ Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nengren̄yeb unu, ‘Nīngi e lāna atraibeqnub. E nungo kumbra deqa arearetbosaieqnu. Nīngi tamo nan̄gi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqnqab di e tulān arearetbqas.’ O Farisi, nīngi Qotei aqa anjam di sisiyosib poinḡo qamu nīngi tamo une saiqoji nan̄gi gulbe enjrosai qamu. ⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati qa Yesus a tamo bān qandamyej qaji di boletej

⁹ Onaqa Yesus a dena walwelosiqa qure beiq di bran-tosiqa Juda nan̄go Qotei tal miligiq gilej. ¹⁰ Qotei tal miligiq di tamo bei bān qandamyej qaji a soqnej. Deqa tamo qudei nan̄gi Yesus aqa jejamuq di anjam lāna qametqa marsibqa endegsib nenemyeb, “Iga yori bati qa tamo boletqom di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?” ¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei aqa kaja a yori bati qa ulon̄osim subq aiyimqa a uratqasai. A na aqaryaiyosim olo subq dena osim goge atqas. Di nīngi qalie. ¹² Ariya tamo nan̄gi kaja sai. Nan̄gi tamo qunur̄ ti. Deqa iga yori bati qa tamo aqaryaiyim a bole sqas di kumbra bole.” ¹³ Yesus a nan̄gi degsi minjrsiqa tamo bān qandamyej qaji di minjej, “Ni ino bān waiy.” Degsi minjnaqa aqa bān waiyonaq boleej. Aqa bān bei ombla na kerekereeb. ¹⁴ Onaqa Farisi nan̄gi Qotei talq dena

oqedosib nanġi gam kiyersib Yesus qalib moiġajqa deqa qairoqneb.

Yesus a segi quġai Qotei aqa wau tamo bole

¹⁵ Farisi nanġi Yesus qalqajqa qairoqneb di qalieosiqa qure di uratosiq walwelosiq gilej. A gileqnaqa tamo unġasari gargəkoba nanġi a dauryeqnab a nanġo ma tamo kalil nanġi boletnġroqnej. ¹⁶ Osiqa a na nanġi saidnġroqnej, “Ninġi iġo ñam ubtosib maraib.” ¹⁷ Yesus a kumbra di yej deqa anġam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A anġam endegsi marej, ¹⁸ “Endi iġo wau tamo e segi na giltem qaji. E a tulaġ qalaqalaiyeqnum. E a qa areboleboleibeqnu. E iġo Mondor aqaq di atitqa a na sawa bei bei qaji nanġi endegsim minġroqnas, ‘Ninġi kumbra bole dauryiy.’” ¹⁹ A ġiriġ anġam maroqnasai. A leleġkobaoqnasai. Gamq di tamo unġasari nanġi aqa kakro quoqnasai. ²⁰ Silai aqa baġga ġeġqa laqnimqa a na torei ġentqasai. Waġal aqa puloġ kiñalaamqa a na torei mosotqasai. A degsim lawo na wauoqnsim gilsim gilsim kumbra bole torei sinġilatqas. ²¹ Yimqa sawa bei bei qaji nanġi a qa nanġo areqalo sinġilatosisib a na nanġi aqaryainġrqajqa deqa tariġoqnsib sqab.”

Tamo qudei nanġi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa sinġila na waueqnu”

²² Onaqa bati di tamo bei mondor uge na medabu getentosiq ġam qandimyej qaji a soqnej. Sonaqa tamo qudei na a osib Yesus aqa areq beb. Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa meġ otyonaqa aqa ġamdamu boleosiqa a sawa unsiqa anġam bole maroqnej. ²³ Onaqa tamo unġasari kalil nanġi Yesus aqa maġwa di unsibqa tulaġ pruguġetosib maroqneb, “Tamo di a Devit aqa ġiri kiyo?” ²⁴ Onaqa Farisi nanġi nanġo anġam di

qusibqa maroqneb, “Sai. Mondor uge nanngo gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena a na mondor uge nanngi winjreqnu.”

²⁵ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo nanngi sawa qujaiq di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi koba na geregere sqa keresai. Nanngi niñaqosib koboqab. Tamo nanngi qure qujai kiyo tal qujai kiyo di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi dego koba na geregere sqa keresai. ²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nanngi winjrqas di nanngi poaiyelqab. Deqa Satan a kiyersim aqa mondor uge nanngi olo taqatnjrqas? Di keresai. ²⁷ Ningi mareqnub, ‘Yesus a Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjreqnu.’ Di sai. E Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di yai aqa singila na nunngo angro nanngi mondor uge winjrqab? Deqa nanngi segi na merngwab, ningi anjam groteqnub. ²⁸ Ariya e Qotei aqa Mondor aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di ningi endegsi poingwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqo.’ Ningi degsi poingwas.

²⁹ “Tamo bei a kiyersim tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqas? E marqai. A mati tamo di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

³⁰ “Tamo bei na e beterbqasai di a na e jeutbqas. Tamo bei a e ombla wauqasai di a na ijo wau ugetetbqas.

³¹ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Tamo ungasari nanngo une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Nango misilinj anjam mareqnub qaji une di dego Qotei na kobotetnjrqas. Ariya nanngi Qotei aqa Mondor misilinjyqab une di Qotei na kobotetnjrqasai. ³² E Tamo Angro. Tamo a e misilinjyqas une di Qotei na kobotqas. Ariya tamo a Mondor Bole

misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Bini bati endeqa Qotei na kobotqasai. Mondonj dego Qotei na kobotqasai.”

Ŋam uge nanɣi gei uge ateqnub

³³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ŋam bole nanɣi gei bole ateqnub. Ŋam uge nanɣi gei uge ateqnub. Deqa tamo nanɣi Ŋam aqa gei unsibqa dena poinjrqa, ‘Ŋam di bole. Ŋam di uge.’ ³⁴ Niŋgi amal uge bul. Niŋgi tamo uge. Deqa niŋgi kiyersib anjam bole maroqnqab? Tamo nanɣo areqalo kalil nanɣo are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu. ³⁵ Tamo bole nanɣo are miligi di areqalo bole na maqejunu. Deqa nanɣi kumbra bole yeqnub. Ariya tamo uge nanɣo are miligi di areqalo uge na maqejunu. Deqa nanɣi kumbra uge yeqnub.

³⁶ “Deqa e niŋgi endegsi mernɣwai. Mondonj Qotei a tamo unɣasari nanɣi peginjrqa batiamqa nanɣo anjam kalil nanɣi laŋa laŋa mareqnub qaji di Qotei na nanɣo jejamuq di qametnjrqa. ³⁷ Ino anjam boleamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo bole.’ Ino anjam ugeamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo uge.’”

Tamo qudei nanɣi Yesus aqa maŋwa unqajqa minjeb

³⁸ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei ti Farisi qudei ti nanɣi na kamba Yesus minjeb, “O Qalie Tamo, ni Qotei aqa maŋwa bei babtım iga unqom.”

³⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo unɣasari bini bati endeqa unub qaji nanɣo kumbra tulaŋ ugedamu. Nanɣi Qotei areiyosaieqnub. Nanɣi gaigai ijo maŋwa laŋa unqajqa metbeqnub. Deqa e na ijo maŋwa bei nanɣi osornjrqaasai. Qotei aqa medabu o tamo Jona aqa maŋwa segi osornjritqa nanɣi unqab. ⁴⁰ Agi Jona a bati qalub qolo qalub qe ani aqa miligiq di soqnej. Dego kere e Tamo Anɣro bati qalub qolo qalub sub miligiq di sqai. ⁴¹ Mondonj Qotei na tamo unɣasari nanɣi peginjrqa batiamqa Ninive

tamo nanġi tigelqab. Tigelosibqa tamo unġasari bini bati endeqa unub qaji nanġo kumbra uge babetnjqab. Nanġi deġyqab. Di kiyaaqa? Ninive tamo nanġi nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulaġ bunyejunu qaji a nuġgo ambleq di unu. ⁴² Mondorj Qotei na tamo unġasari nanġi peginjqra batiamqa uġa mandor nami guta di sawa taqatoqnej qaji a dego tigelqas. Tigelosimqa tamo unġasari bini bati endeqa unub qaji nanġo kumbra uge babetnjqas. A deġyqas. Di kiyaaqa? Uġa di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsiqa sawa isaq na walwewosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulaġ bunyejunu qaji a nuġgo ambleq di unu.”

Mondor uge a tamo aqa jejamu uratosim olo bqas

⁴³ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq dena ulaġosim sawa kaġraġoq gilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa ġamam ugeiyim marqas, ⁴⁴⁻⁴⁵ ‘E olo puluosiy ijo tal uratem qaji deq olo aiqai.’ A degsi marsimqa aisim tal di laġa unu degsim unqas. Tal di nami maġ solsisb iġġi iġġi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim gilsim mondor uge 7 tulaġ ugedamu nanġi joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulaġ ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so olo tulaġ ugedamuqas. Dego kere tamo unġasari bini bati endeqa kumbra uge uge yeqnuq qaji nanġi degsib sougetesqab.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nanġi tal qabe?”

⁴⁶ Yesus na tamo unġasari gargekoba nanġi anjam degsi minjqnaqa aqa was nanġi aqa ai koba na Yesus qa bosib talq di iteb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nanġi na anjam bei minjqajqa deqa oqeq di tigelesoqneb. ⁴⁷ Onaqa tamo bei na Yesus minjej, “Ni que. Ino was nanġi ino ai ombla na ni anjam bei mermqa bonub agi oqeq di

tigelejunub.” ⁴⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai ijo was nanği tal qabe?” ⁴⁹ Degsi minjsiqa aqa ban na aqa segi anğro nanği osoryosiqa minjej, “Ni une. Ijo ai ijo was nanği agide. ⁵⁰ Tamo a ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo jaja. A ijo ai.”

13

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹ Bati deqa Yesus a tal uratosiqa alile aisiq ya agu qalaq di awoej. ² Onaqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği bosib aqa areq di koroonaqqa a sasalosiqa qobun gogetosiq di awoej. Awesonaqa tamo unğasari kalil nanği alile di tigelesoqneb. ³ Tigelesonaqqa a na yawo anjam gargekoba nanği minjroqnej. Yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ninği quiy. Tamo bei a gilsiqqa aqa inği wauq di saga yago breiyelenej. ⁴ Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aiyelenej. Ainabqa qebari nanği bosib uyekriteb. ⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyelenej. Mandam di guma meniğ ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb. ⁶ Nanğo jirim tulan guma aiyosai deqa seğ oqsiq kanğanaqqa nanği laosib morenej. ⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyelenej. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiqa oqsiq kabutnjrnaq geitosai. ⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba atelenej. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30. ⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaaqqa tamo unğasari nanği yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus aqa anğro nanği aqa yawo anjam di qusibqa nanği aqa areq bosib nenemyeb, “Ni kiyaaqqa tamo unğasari nanği yawo anjam minjreqnum?” ¹¹ Onaqa Yesus

na kamba minjrej, “Qotei laj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanği taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtımqa ijo anġro niği segi utru qalieqab. Ariya a na tamo ungasari lañaj nanği yawo anjam aqa utru osornjrqsai. ¹² Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yımqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yaiyımqa a laña sqas. ¹³ Tamo ungasari nanği di ñam atoqnsib ijo anjam aqa damu unosaieqñub. Nanği dab atoqnsib ijo anjam aqa utru quosaieqñub. Osib poinjrosaieqñu. Deqa e na nanği yawo anjam segi minjreqnum. ¹⁴ Nanġo kumbra dena anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu branteqñu. A endegsi marej, ‘Niği dab atoqnqab di ijo anjam aqa utru poinġwasai. Niği ñam atoqnqab di ijo anjam aqa damu deġo poinġwasai. ¹⁵ Tamo ungasari di nanġo are miligi getenñrejunu. Nanġo dabkala na ijo anjam quqwajqa asġinñreqñu. Nanği ñam brunejunub. Deqa nanġo ñamdamu na ijo kumbra unqasai. Nanġo dabkala na ijo anjam qusib utru poinjrqsai. Nanği are bulyosib ijoq bqasai deġo. Deqa e na nanği boletñjrqsai.’ Qotei a nami degsi marej.

¹⁶ “O ijo anġro, niği nunġo ñamdamu na ijo kumbra uneqñub. Nunġo dabkala na ijo anjam queqñub. Deqa niği tulañ areboleboleiġgem. ¹⁷ E bole merñġwai. Nami Qotei aqa medabu o tamo nanği ti tamo bole bole nanği ti gargekoba kumbra niği bini uneqñub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nanği unosaioqñeb. Anjam niği bini queqñub qaji di deġo nanği quqwajqa are koba soqnej. Ariya nanği quosaioqñeb.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Saga yago qa yawo anjam e maronum di aqa utru e na babbatqqa ningi quiy. ¹⁹ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nanngi bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Qotei lanj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Anjam di tamo qudei nanngi qusibqa ariya nanngi gegerere poinjrosai. Deqa Satan a bosim anjam di olo yainjrqas. Qotei na nanngo are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yainjrqas. ²⁰ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib tulanj areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nanngo areq atqab. ²¹ Ariya anjam di nanngo are miligiq tulanj guma aiyosai. Deqa sokiñala Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo qudei na bosib nanngi gulbe enjrsib ugeugeinjrqab. Yimqa nanngo areqalo Yesus qa singilateqnuub qaji di nanngi olo ulontqab. ²² Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nanngi olo mandam qa inji inji qa are koba qaloqnsib ñoro koba oqajqa are prugnjqroqnas. Yimqa kumbra dena nanngi gisanjrsim Qotei aqa anjam nanngo are miligiq di tentim loumqas. Saga yago uge nanngi gei bole atosaiqnuub dego kere. ²³ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib gegerere poinjrimqa nanngo are miligiq di singilatqab. Deqa Qotei aqa anjam di nanngo are miligiq di saga bul tulanj kobaqas. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam

²⁴ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei tamo ungasari nanngi endegsi minjrej, “Qotei lanj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a gilsiqqa aqa inji wauq di

bem sum yagelenej dego kere. ²⁵ Bem sum yagelenonaqa qolo tamo ungasari nanği ıerenesonabqa jeu tamo bei a bosıqa bem sum yago ambleq di pilagin yago dego breıyej. Breıyosıq ulanej. ²⁶ Ariya bunuqna bem sum oqsib geıteleıonabqa pilagin na dego dauryosıq oqej. ²⁷ Deqa kanjal tamo nanği na bosib unsıbqa wau lanja minjeb, ‘O Tamo Koba, ni bem sum segi yagem. Deqa kıyaqa bem sum oqsib geıtonubqa pilagin dego dauryosib oqonub?’

²⁸ “Onaqa wau lanja na kamba minjrej, ‘Jeu tamo bei a bosıq pilagin yago breıyej.’ Degsi minjrnaqa nanği na kamba minjeb, ‘O Tamo Koba, ni marımqa ıga pilagin di otorelenqom.’ ²⁹ Onaqa minjrej, ‘Nıngi pilagin otoraib. Nıngi otorqab di bem sum ti turtosib otoro uge. ³⁰ Deqa nıngi uratib soqneb. Bem sum ti pilagin ti koba na oqsib geıteleıabqa e na ıjo wau tamo qudei nanği endegsi minjrıqai, “Nıngi pilagin otorosib ruwoelenosib ıamyuwoq di koıtiy. Koıtosib bem sum olo osib ıjo talq di atelenıy.” ’”

Sis yago qa yawo anjam

³¹ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qoteı lanj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanği taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. ³² Sis yago nanği tulan kiılala kas yago bul. Ingi inği qudei nanjo yago kokba yala. Sis yago nanği tulan kiılala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagımqa bunuqna a oqsim tulan kobaqujaqas. Osim ıam qudei bunjnrsim dani kokba atelenqas. Amqa qebari nanği bosib aqa daniq di simi atelenqab.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

³³ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qoteı lanj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanği taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di

bem tiyeqnu qaji sum bul. Uña bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lañaj ti turtosiq web kobaqujaq di bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³⁴ Yesus a na tamo ungasari nanği yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. A anjam bei minjrosai-oqnej. Yawo anjam segi minjroqnej. ³⁵ A kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “E yawo anjam tamo ungasari nanği minjroqnqai. Tulañ nami yawo anjam di aqa utru uliesoqnej. Sosiq agi bini uliejunu. Deqa e na ubtosiy maroqnqai.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam aqa utru

³⁶ Osiqa Yesus na tamo ungasari nanği uratnjrsiqa tal gogetosiq di sonaqa aqa anğro nanği aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na pilagin qa yawo anjam di aqa utru gegerere plaltosim merge.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Tamo bem sum yagej qaji di agi e segi. E Tamo Anğro. ³⁸ Bem sum aqa wau di mandam endi. Bem sum yago di tamo ungasari Qotei na taqatnjreqnu qaji nanği. Pilagin yago di Satan aqa segi tamo ungasari nanği. ³⁹ Jeu tamo pilagin yago breiyej qaji di Satan. Bem sum geiteleño bati di diño bati. Wau tamo bem sum otoreleñeb qaji di lañ anğro nanği. ⁴⁰ Deqa ningi quiy. Wau tamo nanği bosib pilagin otorosib ñamyuwoq di koiteleñeb dego kere lañ anğro nanği diño bati qa kumbra degyqab. ⁴¹ Bati deqa e Tamo Anğro na ijo lañ anğro nanği qarijnjritqa aisib inği uge uge kalil tamo nanği uneq breinjreqnub qaji nanği ti tamo kalil kumbra uge uge yeqnub qaji nanği ti pilagin bul breinjrib ñamyuwo kobaq aiqab. Deqa Qotei a nanço Mandor Koba

sqasai. Osim nanġi taqatnjrqasai deġo. ⁴² Nanġi nġamyuwo kobaq aisib dia akamkobaoqnsib pailloqnsib nanġo jaqatiġ qa qalagei anjam atoqnqas. ⁴³ Bati deqa tamo uŋgasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanġo Abu Qotei na nanġi taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Deqa nanġi seġ bul tulaġ suwaŋesqab. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Silali ulitqajqa yawo anjam

⁴⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei laġ qureq di unu qaji a na aqa segi tamo uŋgasari nanġi taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo qudei na silali kobaquja osib nġam moŋgum miligiq di ateb deġo kere. Atsib nañu agu beiq di sub bogsib sub miligiq di nġam moŋgum uliteb. Onaqa tamo bei na bosiq nġam moŋgum di itosiq tulaġ areboleboleiyej. Deqa a nġam moŋgum di olo subq di mororyosiq gilsiq aqa iŋġi iŋġi kalil qarinyosiq dena silali osiq nañu agu di awaiyej.”

Kolilei qa yawo anjam

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei laġ qureq di unu qaji a na aqa segi tamo uŋgasari nanġi taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Kumbra di iŋġi iŋġi qarinyo tamo bei a kolilei qa nġamoqnej deġo kere. ⁴⁶ A gilsiq kolilei tulaġ boledamu bei itosiq olo puluosi bosiq aqa iŋġi iŋġi kalil qarinyosiq dena silali osiq kolilei di awaiyej.”

Kakaġ waiyqa yawo anjam

⁴⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei laġ qureq di unu qaji a na aqa segi tamo uŋgasari nanġi taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo nanġi yuwalq di kakaġ waiyosib qe gargekoba utru segi segi elenej deġo kere. ⁴⁸ Kakaġ maqonaqa tamo nanġi na titosib bosib ululq di goge atsib awoosib qe bole bole gumbaġ di jigelenjeb. Osib qe uge uge uratosib qalaq di breinjreb.

49-50 Kumbra deqaji dirjo bati qa brantqas. Laŋ angro naŋgi bosib tamo bole bole naŋgi elenqab. Osib tamo uge uge naŋgi breinjribqa ŋamyuwoq aiqab. Ŋamyuwo koba dia naŋgi akamkobaoqnsib pailoqnsib naŋgo jaqatinj qa qalagei anjam atoqnqas.”

51 Osiqa Yesus na aqa angro naŋgi endegsi nenemn-
 rej, “Yawo anjam kalil merngonum qaji endi ningi utru
 poingwo e?” Onaqa naŋgi na minjeb, “Od.” 52 Onaqa
 Yesus na olo minjrej, “Qotei laŋ qureq di unu qaji a na
 aqa segi tamo ungasari naŋgi taqatnjrsim naŋgo Mandor
 Koba sqas. Anjam di dal anjam qalie tamo qudei naŋgi
 poinjreqnu. Poinjreqnu qaji naŋgi tal aqa abu bul sqab.
 Deqa naŋgi naŋgo talq dena ñoro bunuj ti ñoro namij ti
 elenqnsib oqeq atoqnqab.”

Yesus aqa qure utru naŋgi aqa anjam quetosai

53 Yesus a yawo anjam di kalil marsiq koboonaqa a sawa
 di uratej. 54 Osiqa aqa segi qure utruq gilsiq di sonaqa yori
 batiej. Deqa a Juda naŋgo Qotei tal miligiq gilsiq tamo
 ungasari gargekoba sonab tigelosiq Qotei aqa anjam
 palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari naŋgi
 aqa anjam qusibqa tulaŋ prugugetosib maroqneb, “Yesus
 a powo qabe na osiqa anjam siŋgila deqaji palontosiq
 mergeqnu? A kiyersiq maŋwa deqaji babteleŋeqnu?
 55 Aqa abu a laŋa tal gereiyo qaji tamo. A Maria aqa
 ŋiri. A Jems na Josep na Saimon na Judas na naŋgo was.
 56 Aqa jaja kalil naŋgi agi iga koba na endi unum. Deqa
 a kiyersiq maŋwa deqaji babteleŋeqnu?” 57 Naŋgi degsib
 yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb. Onaqa a na minjrej,
 “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq
 gilsim anjam minjroqnqas di naŋgi aqa anjam quetqa
 asginjrqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq di
 dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim

anjam minjroqñqas di nan̄gi aqa anjam quetoqnsib aqa ñam soqtoqñqab.”⁵⁸ Yesus na tamo un̄gasari nan̄gi degsi minjrej. Aqa segi qure utruq di a mañwa gargekoba yosai. Di kiyaaqa? Nan̄gi a qa nan̄go areqalo siñgilatosai deqa.

14

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansnjro qaji”

¹ Bati deqa tamo un̄gasari nan̄gi Yesus qa saosib laqn-abqa Mandor Herot a quej. ² Qusiqa aqa wau tamo nan̄gi minjrej, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa siñgila osiqa mañwa babteleñeqnu.”

³⁻⁴ Herot a nami aqa was Filip aqa ñauñ Herodias yayiosiq ej. Deqa Jon na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa uña em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjiñ oqetonaqa aqa qaja tamo qudei qarinqjrnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb. ⁵ Jon a tonto talq di sonaqa Herot a endegsi are qaloqnej, “E Jon qalit moiqa.” Ariya tamo un̄gasari kalil nan̄gi maroqneb, “Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” Nan̄gi degsib maroqneb deqa Herot a nan̄gi ulainjrsiq Jon qalqa uratej.

⁶ Ariya bati bei Herot a Jon qalim moiqaqja gam endegsi itej. Aqa ñambabo bationaqa a na maruro atsiqa tamo qudei nan̄gi metnjrnaq bosib aqa talq di koroeb. Koroosib in̄gi uyeqñabqa Herot aqa ñauñ aqa an̄gro sebiñ a warum miligiq bosiq nan̄gi lou tuetnjroqnej. Onaqa Herot a di unsiqa tulañ areboleboleiyej. ⁷ Deqa a na an̄gro sebiñ di minjej, “Ni ijo in̄gi kiye oqajqa merbqam e ni emqai.” Osiqa aqa anjam di olo siñgilatosiq minjej, “Ijo anjam di e bole dauryqai. E uratqasai bole sai.” ⁸ Onaqa an̄gro sebiñ aqa ai na minjej, “Ni Jon aqa gate qa Herot minje.” Onaqa an̄gro sebiñ na Herot minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

⁹ Onaqa Herot a Jon qalim moiqaqqa are sosai deqa a are tulaŋ gulbekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil naŋgo ulatamuq di marsiq singilatej qaji deqa are qalsiqa aŋgro sebiŋ di minjej, “Di kere.” ¹⁰ Osiqa aqa qaja tamo bei qarinyonaq gilsiq tonto talq di Jon aqa kakro gentetej. ¹¹ Osiqa aqa gate tabirq di atsiqa osi bosiq aŋgro sebiŋ di yonaqa a na osi gilsiq aqa ai yej. ¹² Onaqa bunuqna Jon aqa aŋgro naŋgi deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb. Osib Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Herot na Jon qalnaq moiyej.”

Yesus a tamo 5,000 naŋgi iŋgi anainjrej

¹³ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa a sawa di uratosiq qobuŋ bei gogetosiq wadau sawaq gilej. Aqa aŋgro naŋgi ti gileb. A gileqnaqa tamo ungasari kalil naŋgi deqa qusibqa naŋgo segi segi qureq na tigelosib singa na gurgurosib Yesus ŋamqajqa gileb. ¹⁴ Onaqa Yesus a qobuŋ na gilsiq tiryosiq ŋam atej di tamo ungasari tulaŋ gargekoba naŋgi nami tiryqa sawaq di tariŋesonab unjrej. Unjrsiq a naŋgi qa are ugeiyej. Deqa a naŋgo areq aisiqa naŋgo ma tamo kalil boletnjroqnej.

¹⁵ Onaqa seŋ aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Seŋ aiqo. Qoloqas. Deqa ni na tamo ungasari naŋgi minjrimqa qure qureq gilsib di iŋgi awaiyosib uyqab.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjrej, “Naŋgi kiyaa qure qureq gilqab? Niŋgi segi na iŋgi anainjriy.” ¹⁷ Degsi minjrnaqa naŋgi na kamba minjeb, “Iga iŋgi sai. Iga bem 5 qe aiyela segi unu.” ¹⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Bem ti qe ti di ijoq osib boiy.”

¹⁹ Onaqa naŋgi bem ti qe ti di osi bosib Yesus yonabqa a na tamo ungasari kalil naŋgi minjrej, “Niŋgi kalil ŋiŋq di awoelenjoiy.” Onaqa naŋgi kalil awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa laŋ goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo

koboonaqa bem ti qe ti gingenyoşiqa aqa anğro nanđi enjrnaqa nanđi na osi giloqnsibqa tamo unğasari nanđi jeisib enjreqnab uyoqneb. ²⁰ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa inđi oto urateleñeb qaji di Yesus aqa anğro nanđi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqeleñej. ²¹ Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji nanđi sisiyeb 5,000. Ariya unğasari ti anğro du du ti nanđi sisiyosai.

Yesus a ya banğaq na walwelej

²² Onaqa Yesus na aqa anğro nanđi endegsi minjrej, “Niñđi qobuñ gogetosib namoosib gilsib ya agu taqal beiq di tiryosib soqniy. E na tamo unğasari nanđi minjritqa nanđo qure qureq jaraiyoqnib e bqai.” ²³ Onaqa Yesus aqa anğro nanđi namoosib qobuñ na gileq nabqa Yesus na tamo unğasari nanđi minjrnaq jaraiyeq nabqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Oqsıq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej. ²⁴ Onaqa aqa anğro nanđi qobuñ na gileq nabqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiqa ya korkortosiqa nanđi pulutnjrej. ²⁵ Nobqolo ambru Yesus a aqa anğro nanđoq bosıqa ya banğaq na walwelosıqa nanđi daurnjrısq gilej. ²⁶ Onaqa nanđi ñam ateb di Yesus a ya banğaq na walwelosıq nanđo areq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib nanđi tulañ ulaugetosib leleñkobaeb. ²⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Nunđo are singilatıy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

²⁸ Onaqa Pita na minjrej, “O Tamo Koba, ni kiyo beqnum? Ni degam e odbımqa e kamba ya banğaq na walwelosıy ino areq bqai.” ²⁹ Onaqa Yesus na Pita minjrej, “Od, endi e. Ni au.” Degsi minjnaqa Pita a qobuñ uratosıqa ya banğaq na walwelosı gilsıq Yesus jojomyej. ³⁰ Yesus jojomyosiqa ñam atsiq jagwa unsiq ulaej. Ulaosıq tuqoqnsıq maosıq Yesus minjrej, “O Tamo Koba, e tuqeqnum. Deqa ni e aqaryaibe.”

³¹ Onaqa Yesus na aqa ban waiyosiq Pita ojsiq soqtej. Soqtosiq minjej, “Kiyaqa ni areqalo aiyeltonum? Ni e qa ino areqalo singilatqa yonum keresaiimqo.” ³² Degsi minjsiqa nanngi aiyel qobun gogetonabqa jagwa laej. ³³ Onaqa tamo qobunq di soqneb qaji nanngi Yesus aqa manwa di unsibqa nanngi aqa nam soqtosib minjeb, “Bole, ni Qotei aqa Hiri.”

Tamo ungasari nanngi Yesus aqa gara mutu ojeqneb nango ma kobooqnej

³⁴ Yesus aqa angro nanngi koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb. ³⁵ Tiryonabqa qure deqaji nanngi na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrej. Poinjrnaqa anjam qarinyonab qure qure kalil jom di soqneb nanngi quoqnsib nango ma tamo nanngi joqoqnsib Yesus aqa areq osi belejoqneb. ³⁶ Belerjoqnsib Yesus endegsib minjoqneb, “Nanngi ino gara mutu segi ojibqa nango ma kobooqnas.” Onaqa Yesus na odnrnaqa tamo ungasari kalil ma ti soqneb qaji nanngi aqa gara mutu ojoqneb. Ojoqneb qaji kalil nango ma kobooqnej.

15

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nango kumbra qa ti marej

¹ Onaqa bati deqa Farisi nanngi ti dal anjam qalie tamo qudei ti nanngi Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb. Koroosib minjeb, ² “Ino angro nanngi kiyaaq gago moma nango kumbra gotranyeqneb? Agi nanngi ingi uyqa oqnsib mati ban yansosaisosib laja uyeqneb.”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninggi kiyaaq Qotei aqa dal anjam gotranyoqnsibqa olo nungo segi moma nango kumbra dauryeqneb? ⁴ Qotei a nami marej, ‘Ni ino ai abu nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam

dauryoqne. Tamo bei na aqa ai abu nanği misilijnrimqa a qalib moyiem.’ Qotei a nami degsi marej. ⁵ Ariya ninği mareqnub, ‘Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo inği qa truquamqa a na minjqas, “Ijo inği inği ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.” ’ ⁶ A degsi minjqas di ninği marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nanği aqaryainjraiq.’ Ninği degsib marqab. Nunço kumbra dena ninği Qotei aqa anjam gotrançoqnsibqa olo nunço segi moma nanço kumbra dauryeqnub.

⁷ “Ninği gisañ tamo. Ninği anjam maro aiyelteqnub. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere ninği qa anjam endegsi marej, ⁸ ‘Tamo nanği di nanço medabu na ijo ñam soqteqnub. Ariya nanço are miligi e qa sosai. Isaq di unu. ⁹ Nanği laña babañ na e qa loueqnub. Osib mandam tamo nanço dal anjam palontoqnsib olo beltoqnsib mareqnub, “Anjam endi Qotei aqa anjam.” ’ ”

Inği kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁰ Yesus a Farisi nanği anjam degsi minjrşiqa olo tamo unğasari kalil nanği metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ninği ijo anjam endi geregere qusib poingem. ¹¹ Tamo bei a inği uyimqa aqa miligiq aiqas dena tamo jiga yqasai. Inği uge uge tamo aqa medabuq na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.”

¹² Yesus na tamo unğasari nanği anjam degsi minjrşiq koboonaqa aqa anğro nanği aqa areq bosib minjeb, “Farisi nanği ino anjam di qusib ni qa are ugeinjrço. Di ni qalie e?”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo Abu lañ qureq di unu qaji a inği yagobuleqnu. Inği kalil a yagosai qaji di a na jirim qoji otorosim taqal breinjrças. ¹⁴ Deqa ninği Farisi nanği uratnjrib soqneb. Nanği tamo ñam qandimo bul unub deqa nanği na tamo bei gam osoryqa keresai. Ninği

qalie, tamo ñam qandimo bei na tamo ñam qandimo bei aqa bañ ojsim ombla walwelqab di ombla mañgalsib subq aiqab. Farisi nañgi tamo deqaji bul.”

¹⁵ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, inñgi jiga qa yawo anjam ni maronum di aqa utru geregere plaltosim mergim iga quqwom.” ¹⁶ Onaqa Yesus na kamba aqa añgro nañgi endegsi minjrej, “Ninñgi dego ijo yawo anjam di aqa utru poiñgosai e? ¹⁷ Tamo nañgi inñgi uyeqnaqba aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeqnaq. Ninñgi di poiñgosai kiyo? ¹⁸ Inñgi uge uge tamo aqa are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu. ¹⁹ Inñgi uge uge di agi ubtosiy mernñgwai. Areqalo uge uge, tamo qaloqa, uña qa laoqa, was aqa ñaun anjamyoqa, bajinjoqa, was aqa jejamu laña gisañyoqa, was yomuiyoqa. ²⁰ Kumbra uge uge dena tamo jiga yeqnu. Tamo a bañ yansosaisosim laña inñgi uyqas dena a jiga yqasai.”

Kenan qaji uña a Yesus qa aqa areqalo siñgilatej

²¹ Onaqa Yesus a dena tigelosiq walwelosiq Tair qure ti Saidon qure ti nañgo sawaq gilej. ²² Gilsiq di sonaqa Kenan qaji uña bei a sawa dena brantosiqa Yesus aqa areq bosiq siñgila na pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, Devit aqa ñiri, ni e qa are ugeimeme. Mondor uge na ijo añgro sebiñ a tulañ ugeugeiyosiq jaqatiñ koba yeqnu.” ²³ Onaqa Yesus a uña di aqa anjam qusiq quosaibulosiq anjam bei kamba minjosai. A mequmej. Deqa Yesus aqa añgro nañgi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, uña di a siñgila na iga pailgoqnsiq daurgeqnu. Deqa ni na saidiyimqa a puluosim ulañqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Israel nañgi sougetejunub. Nañgi kaja bul mandor saiqoji. Qotei na e qaribonaq nañgo segiq bem.” ²⁵ Onaqa uña di a Yesus aqa areq di

siŋga pulutosiqa pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e aqaryaibe.” ²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Iga aŋgro du du naŋgo iŋgi yainjrsim olo bauŋ naŋgi anainjrqom di kumbra bolesai.” ²⁷ Onaqa uŋa dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Aŋgro du du naŋgi iŋgi uyeq nabqa iŋgi ñeŋgi ululoŋeqnaqa bauŋ naŋgi dego uyeq nub.” ²⁸ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa minjej, “O uŋa, ni e qa ino areqalo tulaŋ siŋgilatonum. Osim agi ni na anjam degsi merbonum. Deqa ni gilime. Ino anjam di e na dauryosiy ino aŋgro boletqai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa mondor uge na aqa aŋgro di uratonaqa a boleej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba naŋgi boletnjroqnej

²⁹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa walwelo siq Galili ya aguc di brantej. Brantosiq dena manaq oqsiq dia awesoqnej. ³⁰ Awesonaqa tamo ungasari tulaŋ gargekoba naŋgi na tamo siŋga qandamnjo qaji ti tamo ŋam qandimnjro qaji ti tamo jejamu lainjro qaji ti tamo meŋ siŋgilainjro qaji ti tamo ma utru segi segi so qaji naŋgi ti joqsib boqn-sib Yesus aqa areq di atoqneb. Ateq nabqa a na naŋgi kalil boletnjroqnej. ³¹ Deqa tamo meŋ siŋgilainjro qaji naŋgi olo anjam bole maroqneb. Tamo jejamu lainjro qaji naŋgo jejamu olo siŋgilaoqnej. Tamo siŋga qandamnjo qaji naŋgi olo tigelosib walweloqneb. Tamo ŋam qandimnjro qaji naŋgi olo ŋam poinjreqnaqa sawa unoqneb. Deqa tamo ungasari kalil naŋgi Yesus aqa maŋwa di unoqnsib tulaŋ prugoqnsib Israel naŋgo Qotei aqa ñam soqtoqneb.

Yesus a tamo 4,000 naŋgi iŋgi anainjrej

³² Onaqa Yesus na aqa aŋgro naŋgi olo metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo ungasari naŋgi bati qalub e koba na soqneb naŋgi iŋgi saiqoji. Deqa e naŋgi qa are ugeibqo. E naŋgi mam ti suweinjitqa gamq di naŋgi mam

na lao uge.” ³³ Degsi minjrnaqa nanği na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga inği qabe na osimqa tamo unğasari gargekoba endi anainjronam kereqas?” ³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninği bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu. Qe kiñilala quja quja dego unu.”

³⁵ Onaqa Yesus na tamo unğasari nanği minjrej, “Ninği kalil mandamq di awoelerjoiy.” ³⁶ Degsi minjrnaqa nanği kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 ti qe ti di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem ti qe ti ginğenyosiqa aqa anğro nanği enjreqnaqa nanği na osi giloqnsibqa tamo unğasari nanği anainjreqnab uyoqneb. ³⁷ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa inği oto urateleñeb qaji di Yesus aqa anğro nanği na koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqeleñej. ³⁸ Tamo kalil inği uyeb qaji nanği sisiyeb 4,000. Ariya unğasari ti anğro du du ti nanği sisiyosai. ³⁹ Onaqa Yesus na tamo unğasari kalil nanği suweinjrnaqa nanço qure qureq gileq nabqa a qobun gogetosiqa Magadan sawaq gilej.

16

Farisi nanği Qotei aqa mañwa bei unqajqa mareb

¹ Onaqa Farisi ti Sadyusi ti nanği Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojqajqa deqa gisanjyosib minjeb, “Ni endego Qotei aqa mañwa bei babtım iga unqom.” ² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Bilaqteqnaqa ninği mareqnub, ‘Sej lentqo. Lanbi usriñqo. Deqa sawa boleqas.’ ³ Nebeeqnaqa ninği mareqnub, ‘Lanbi tuluqo. Sej lentqo. Deqa jagwa awa ti bqas.’ Od, ninği lan unoqnsib geregere pegiyeqnub. Ariya Qotei aqa mañwa bini branteqnu qaji di ninği kiyaa utru poingosaieqnu? ⁴ Tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nanço kumbra tulanğ ugedamu. Nanği Qotei areiyosaieqnub. Nanği gaigai Qotei aqa mañwa lanğ unqajqa metbeqnub. Deqa e na

Qotei aqa marjwa bei nanngi osornjrqasai. Jona aqa marjwa segi osornjritqa nanngi unqab.” Yesus na Farisi ti Sadyusi ti nanngi degsi minjrnsiq uratnjrsiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

⁵ Osiqa Yesus na aqa angoro nanngi joqsiqa koba na olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq di branteb. Bati deqa aqa angoro nanngi bem oqajqa are walnjrej. ⁶ Onaqa Yesus a nanngi endegsi minjrej, “Ninggi geregere nam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanngo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Sadyusi nanngo bem dego tiyekritosim tulan kobaqujaqas.” ⁷ Onaqa Yesus aqa angoro nanngi aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kiyo mergwo?” ⁸ Onaqa Yesus a nanngo anjam di qalieosiq minjrej, “Nungo areqalo e qa singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ninggi kiyaaqa bem osai deqa mareqnu? ⁹ Ninggi e qa poingosai unu kiyo? E nami bem 5 gingingyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ninggi ingi oto koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej. Ninggi deqa are walngwo kiyo? ¹⁰ E bati bei bem 7 dego gingingyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ninggi ingi oto koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenej. Ninggi deqa are walngwo kiyo? ¹¹ O ijo angoro, e ninggi bem tiyeqnu qaji sum qa merngonum di e ninggi yawo anjam merngonum. E ninggi bem bole qa merngosai. Ninggi kiyaaqa deqa poingosai? Ninggi quiy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi ti Sadyusi ti nanngo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Ninggi deqa geregere nam atsib soqniy.”

¹² Yesus na aqa angoro nanngi degsi minjrnaqa nanngi qusib poinjrej, “Bole, Yesus a bem bole tiyosim kobaqu-

jaqas deqa iga mergosai. Farisi ti Sadyusi ti nanngo gisan anjam bem bul tulan kobaqas deqa iga mergwo.”

Pita a Yesus qa poiyoanaqa aqa ñam ubtej

¹³ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nanngi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nanngo sawaq di branteb. Brantosib Yesus na aqa angro nanngi endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nanngi e Tamo Angro e qa kiyersib mareqñub?” ¹⁴ Onaqa nanngi na minjeb, “Tamo qudei nanngi mareqñub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanngi mareqñub, ni Elaija. Qudei nanngi mareqñub, ni Jeremaia kiyi Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami soqñeb deqaji bei kiyi?” ¹⁵ Onaqa Yesus a nanngi olo nenemnjrej, “Niñgi segi e qa kiyersib mareqñub?”

¹⁶ Onaqa Saimon Pita na minjej, “Ni Kristus. Ni Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa ñiri.”

¹⁷ Pita a kamba Yesus degsi minjnaqa a na minjej, “O Saimon, Jona aqa ñiri, ni tulan areboleboleimeme. Di kiyaya? Ino anjam merbonum di mandam tamo bei na babtosiq mermosai. Ijo Abu lan qureq di unu qaji a segi na anjam di babtosiq mermqo. ¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni Pita. Ni meniñ bul. Meniñ quraq di e na ijo segi tamo ungasari kalil nanngi koroinjrqi. Koroinjritqa Moiyo Qure aqa singila na nanngi ugetnjrqa keresai. ¹⁹ O Pita, ni que. Qotei a lan qureq di Mandor Koba unu deqa e ni singila emqai. Emitqa ni mandamq endi gam getentqam di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ni mandamq endi gam waqtqam di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.”

²⁰ Yesus na Pita degsi minjsiya olo aqa angro nanngi endegsi minjrej, “E Kristus. Niñgi ijo ñam di ubtosib tamo qudei minjraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²¹ Bati deqa Yesus na aqa angro nanği endegsi minjrej, “E Jerusalem aiyeqnum. Dia Juda gate nanği ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanği ti e jaqatiñ koba ebsib lubsib moiyoṭbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Yesus a anjam di ubtosiq minjrej.

²² Onaqa Pita a anjam di qusiqa Yesus osiqa qalaq gilsiqā ħirintosiḡ minjrej, “O Tamo Koba, kumbra di inoq di degsi brantqa maraim.” ²³ Onaqa Yesus a bulosiqa Pita koqyosiqa ħirintosiḡ minjrej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreḡ gile. Ni e uneḡ waibaim. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nanḡo areqalo dauryonum. Dauryosim aḡi ni na anjam di merbonum.”

²⁴ Osiqa Yesus na aqa angro kalil nanği endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi ħamburbas qoboiyosim e daurbem. ²⁵ Tamo bei na aqa segi ħambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi ħambile uratqas di a olo ħambile bole oqas. ²⁶ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyosim ariya mondoñ aqa segi qunuñ padalqas di ñoro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai. Aqa qunuñ padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunuñ olo aqaryaiyosim a ħambile sqas? Di keresai. ²⁷ E Tamo Anḡro. Mondoñ e ijo Abu aqa rian na ti aqa lañ angro nanḡo rian na ti bqai. Bosiy tamo unḡasari kalil nanḡo kumbra qa peginjrasiy awai keretosiy enjrqai. ²⁸ E bole merḡwai. Tamo qudei ijo areḡ endi tigelejunub qaji nanği moreñosaisoqnibqa e Tamo Anḡro bqai. Bosiy nanği taqatnrasiy nanḡo Mandor Koba soqnit nanği e nubqab.”

17

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nanği unobeiteb

¹ Osiqa bati 6 onaqa Yesus a tigelosiq Pita na Jems na aqa was Jon na nanği segi qalub joqsıqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb. ² Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nanği unobeiteb. Aqa ulatamu seŋ bul tulaŋ suwaŋoqnej. Aqa gara dego tulaŋ puloŋosiq qatekritej. ³⁻⁴ Onaqa Moses Elaija wo nanği brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareqnaqqa Yesus aqa aŋgro nanği na nanği aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minjej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanği bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni na e odbimqa e tal kiñilala qalub gereiyqai. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁵ Pita a degsi mareqnaqa laŋbi tulaŋ suwaŋosiq aisiqa nanği kabutnjrej. Onaqa laŋbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanği queb, “Endi ijo Aŋgro qujai e na tulaŋ qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa arebolebolebeqnu. Deqa niŋgi aqa anjam quetoqniy.”

⁶ Onaqa Yesus aqa aŋgro nanği anjam di qusibqa tulaŋ ulaugeteb. Osib siŋga pulutosib mandamq di ŋam quosib ŋereŋeb. ⁷ Onaqa Yesus a nanço areq gilsıqa nanço gateq di aqa baŋ atsiqa minjrej, “Niŋgi tigeliy. Niŋgi ulaaib.” ⁸ Degsi minjrnaqa nanği tigelosib ŋam ateb di Yesus a segi nanği koba na sonab uneb. Nanği tamo bei unosai.

⁹ Nanği Yesus ombla manaq dena olo aiyoqnsibqa Yesus a siŋgila na minjrej, “Maŋwa niŋgi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo qudei minjraib. Bunuqna e Tamo Aŋgro moisiy olo subq na tigelotqa bati deqa niŋgi na ubtosib minjroqnaqab.”

¹⁰ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusib kamba minjeb, “Dal anjam qalie tamo nanği mareqnuq, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaqa degsib mareqnuq?”

¹¹ Onaqa Yesus na minjrej, “Nanço anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo uŋgasari kalil nanço areqalo gereiyet-

njrsm soqnmqa bunuqna Kristus a bqas. ¹² Ariya e ningi endegsi merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa tamo nanği a qa poinjrosai. Deqa gulbe kalil nanği a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. E Tamo Anğro dego degsib jaqatin ebqab.” ¹³ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusib endegsi poinjrej, “Bole, Yesus a Elaija qa bole marosai. A Jon yansnjro qaji qa marqa osiqa Elaija aqa ñam na yawo anjam marqo.”

Yesus a anğro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa anğro qalub nanği di joqsıqa koba na aisib tamo unğasari tulağ gargəkoba mana utruq di tariñesonab itnjreb. Onaqa tamo bei a bosıqa Yesus aqa areq di singa pulutosıqa minjej, ¹⁵ “O Tamo Koba, ni ijo anğro mel qa are ugeimimqa aqaryaiye. A bati gaigai nanarioqnsıqa dena aqa jejamu tulağ ugeeqnu. Bati gargəkoba a uloñoqnsıqa ñamyuwoq o yaq aıyeqnu. ¹⁶ Deqa e a osim ino anğro nanğoq osi bonumqa nanği na boletqa yonub keresaiinjrqo.”

¹⁷ Onaqa Yesus a anjam di qusıqa endegsi marej, “Ninği tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nunğo areqalo e qa singilatıosai bole sai. Nunğo kumbra tulağ uge. Bati gembub e ningi koba na sosıyqa nunğo gulbe di qoboiyoqnqai? Anğro mel di ijo areq osib boiy.” ¹⁸ Onaqa osi bonabqa Yesus na mondor uge di ñirıñtosıq minjej, “Ni anğro di uratosim ulağ.” Degsi minjnaqa mondor uge na anğro di uratosıq ulağej. Ulağonaqa bati qujai deqa anğro a bolelej.

¹⁹ Onaqa Yesus aqa anğro nanği aqa areq lumu bosib nenemyeb, “İga kiyaca mondor uge di wıyqa yonum keresaiigwo?”

²⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Utru agiende. Ninği e qa nunğo areqalo singilatqa yonub ninği tulağ truquonub. E bole merngwai. Nunğo areqalo e qa singilato qaji di

sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ningi mana kobaquja endi minjibqa a nuñgo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas. Nuñgo areqalo e qa singilato qaji degesqas di ningi kumbra kalil yqa kereingwas. ²¹Deqa ningi mondor uge deqaji winjrqa osibqa ningi mati inñgi uratosib qurienosib Qotei pailyoqniy. Dena qujai ningi na mondor uge winjrib jaraiqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²²Onaqa Yesus na aqa anñgro nañgi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawaq gilsib dia sosibqa Yesus na minjrej, “E Tamo Anñgro. Jeu tamo nañgi na e ojsib tamo qudei nañgo banq di e atqab. ²³Atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Onaqa Yesus aqa anñgro nañgi anjam di qusib utru poinjrosai. Deqa nañgi are tulañ gulbekobainjrej.

Yesus a atra tal takis waiyej

²⁴Onaqa bati bei Yesus aqa anñgro nañgi koba na walwelosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib di sonabqa atra tal takis o tamo nañgi Pita aqa areq bosib nenemyeb, “Nuñgo Qalie Tamo a atra tal takis oqnsiq ateqnu e?” ²⁵Onaqa Pita na minjrej, “Od, a ateqnu.”

Osiqa Pita a tal gogetosiq takis o tamo nañgo anjam di Yesus minjqa laqnaqa Yesus a nami qalieosiq deqa minjoqujatej, “O Saimon, ni kiyersi are qalonum? Mandam endeqaji mandor nañgi yai nañgoq dena takis eqnub? Nañgo segi anñgro nañgoq dena eqnub kiyo tamo lañaj nañgoq dena eqnub kiyo?” ²⁶Onaqa Pita na kamba minjej, “Tamo lañaj nañgoq dena eqnub. Nañgo segi anñgro nañgoq dena osaieqnub.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. E Qotei aqa Anñgro unum deqa e atra tal takis atqa uratqai di kere. ²⁷Uñgum. Iga takis o tamo nañgo are ugetetnjrqasai. Deqa ni alile aisim yima waiyosim

qe namoqna oqam qaji di aqa medabu waqtosimqa aqa medabu miligiq di silali bei soqnim unqam. Unsim silali di osi gilsim gago aiyel qa takis atqa osimqa takis o tamo nanği enjre.”

18

Ninği anğro kiñilala bul soqniye

¹ Bati deqa Yesus aqa anğro nanği aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Qotei lañ qureq di unu qaji a na iga taqatgosim gago Mandor Koba soqnim bati deqa ino anğro yai a iga kalil buñgosim ñam ti sqas?”

² Onaqa Yesus na anğro kiñala bei metonaq aqa areq bonaqa nanço ambleq di tigeltosiqa osornjrej. ³ Osornjrsiqa minjrej, “E bole mernğwai. Ninği are bu-lyosib anğro kiñala endeqaji bulqasai di Qotei lañ qureq di unu qaji a na ninği taqatğwasai. Osim a nuñgo Mandor Koba sqasai dego. ⁴ Tamo bei na aqa segi ñam aguuq atsim anğro kiñala endeqaji bulqas di Qotei na tamo di aqa ñam olo soqtetimqa a tamo kalil nanği buñjrsim a ñam ti sqas. Deqa Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqas.

⁵ “Tamo bei a e qa are qalsimqa anğro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas.”

Ninği une torei uratiy

⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na anğro kiñala endeqaji bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulañ ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim meniñ kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aisim moiqa di kere.

⁷ “Bunuqna tamo qudei nanği tamo qudei uneq brein-jroqnaqab. Bole, kumbra di brantoqnqas. Ariya tamo nanği kumbra di yoqnqab qaji nanği tulañ padalougetqab. ⁸ Ino bañ na kiyo ino siñga na kiyo ni titmosim uneq waimqa

laqnimqa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaaqa? Ni ban gejo kiyo singa gejo kiyo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni ban aiyel ti kiyo singa aiyel ti kiyo sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni nhamyuoq waimqas. Nhamyuwo di gaigai yuoqnsim sqas. ⁹ Ino nhamdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa nhamdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaaqa? Ni nhamdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni nhamdamu aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni nhamyuoq waimqas.

¹⁰ “Deqa ningi angro kiñilala endeqaji nanngi qa ugeaib. E merngwai. Nanngo lan angro nanngi na ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamu gaigai koqyeqnum. ¹¹ E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nanngi eleqeqnum. E deqa mandamq aiyem.

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹² “Ningi kiyersib are qalonub? Tamo bei aqa kaja 100 nanngi manaq di soqribqa qujai bei alelamqa a kiyerqas? E merngwai. A na kaja 99 nanngi uratnjrsim qujai alelqo qaji di nhamosim gilsim itqas. ¹³ E bole merngwai. A na kaja qujai di itosim tulan areboleboleiyqas. A kaja du du 99 alelosai qaji nanngi qa tulan areboleboleiyqasai. Qujai alelqo qaji a qa tulan areboleboleiyqas. ¹⁴ Dego kere nunngo Abu lan qureq di unu qaji a angro kiñala endeqaji bei padalqajqa a deqa are sosai.”

Ningi nunngo was aqa une olo gereiyeti

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ino Kristen was bei na ni une bei emimqa ningi segi aiyel ombla awoosib aqa une ni emqo qaji di ubtosim minje. Minjimqa a ino anjam qusim are bulyqas di ni na ino was olo onum. ¹⁶ Ariya a ino anjam quetmosaiamqa ni na Kristen tamo qujai kiyo aiyel kiyo joqsimqa nanngi ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib

minjqab. ¹⁷ Ariya a nanngo anjam dego quetnjrosaiamqa ni na Kristen tamo ungasari kalil nanngi metnjrim koroosib ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib minjqab. Ariya a nanngo anjam dego quetnjrosaiamqa ni na a qoreiye. Ni na une tamo ti takis o qaji tamo ti nanngi qoreinjreqnum dego kere ni na ino was di qoreiye.

¹⁸ “E bole merngwai. Ningi mandamq endi gam getentqab di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ningi mandamq endi gam waqtqab di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.

¹⁹ “E olo merngwai. Mandamq endi ijo angro aiyel nanngi ingi bei oqa marsibqa areqalo qujaitosib ijo Abu lan qureq di unu qaji a pailyqab di a na ingi di enjrqas. ²⁰ Tamo aiyel kiyo qalub kiyo ijo ñam qa are qalsib koroqab di e nanngo ambleq di sqai.”

Gago Kristen was aqa une kobotqajqa yawo anjam

²¹ Onaqa bati deqa Pita a Yesus aqa areq bosiq nene-myej, “O Tamo Koba, ijo Kristen was bei na e une gembub ebimqa e aqa une di moiyoqai? E endegyqai kiyo? A na une 7 ebimqa aqa une di moiyoqai. Ariya a olo une bei ebimqa e moiyoqasai. Degyqai kiyo?”

²² Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ino was bei na ni une 7 emimqa aqa une di segi moiyoqam di keresai. A na une gargekoba emoqnsim soqnim ni aqa une kalil di dego moiyoqne. A ni une 7 emoqnim une di moiyoqne. Olo une 7 emoqnim moiyoqne. Degsim giloqnem.

²³ “Ningi quiy. Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa kumbra sigitejunu. Mandor dena aqa kanjal tamo qudei nami silali yayieb qaji di kamba olo yqajqa minjrej. ²⁴ Aqa kanjal tamo bei 10 milion kina yayiej qaji di osib aqa ulatamuq di

tigelteb. ²⁵ Tigeltonabqa a na silali di kamba olo yqajqa keresaiyej. Deqa mandor a na minnej, ‘Ni silali di kamba olo e ebqa keresaiimqo deqa e ni ino nauj wo ino angro nanji ti osiy tamo bei aqa banq di uratngitqa tamo dena silali ebimqa ningi a laja wauetoqnqab. Ino ingi ingi kalil dego e ni yaimosiy tamo qudei nanji enjritqa nanji na kamba silali ebqab. Gam dena ni silali nami yaibem qaji di kobotqam.’ ²⁶ Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minnej, ‘O Tamo Koba, ni e kumbra degbaim. Ni e qa dulosim mati e qa tarijoqnime. E silali nami yaimem qaji di kalil itosiy e kamba emekritqai.’ ²⁷ Onaqa mandor a kanjal tamo deqa dulosiqa silali kalil nami yaiyej qaji di laja kobotej. Osiqa a uratonaq gilej.

²⁸ “Gilsiq kanjal tamo bei ombla wauo qaji a itosiq ojsiq kakro apiyetosiq minnej, ‘Ni nami 10 kina yaibem qaji di kamba olo ebe.’

²⁹ “Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minnej, ‘Ni e qa dulosim mati e qa tarijoqnime. E 10 kina nami yaimem qaji di itosiy e kamba emekritqai.’

³⁰ Degsi minjnaqa a aqa anjam di quetqa asgyonaqa a osi gilsiq tonto talq di waiyosiq minnej, ‘Ni tonto talq endi soqne. Bunuqna ni 10 kina nami yaibem qaji di kamba ebekritimqa e ni olo uratmit oqedqam.’

³¹ “A degyonaqa kanjal tamo qudei a koba na wauo qaji nanji unsibqa are ugeinjrnaca aisib nanjo mandor a deqa saiyosib minjeb. ³² Minjnab qusiqa kanjal tamo di metonaq bonaqa minnej, ‘Ni kanjal tamo uge. Ni e pailbonumqa silali ni nami yaibem qaji di e na kobotonum. ³³ E ni qa dulosim silali di kobotonum. Ariya kiyaca ni olo gilsim kanjal tamo bei ni ombla wauo qaji a qa dulosai? Osim silali a na nami yaimej qaji di ni kobotosai?’ ³⁴ Degsi minjsiqa a qa tulan minjin oqetonaqa osiq qaja tamo nanjo banq di atsiqa minjrej, ‘Ningi a wau koba yibqa a

jaqatir ti wauosim gilsim gilsim silali kalil nami yaibej qaji di kamba ebekritimqa ninji a olo uratib gilqas.’

³⁵ “O ijo angro, dego kere ninji nungo are miligiq na nungo Kristen was nango une kobotetnrqasai di ijo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai.”

19

Yesus a unja uratqajqa anjam marej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa a Galili sawa uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej.

² A di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanji a dauryosib aqa areq di koroonaqqa a na nango ma tamo kalil nanji boletnjroqnej.

³ Onaqa Farisi nanji olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nanji a ojqajqa deqa gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei aqa njanj aqa jejamuq di une kiñala bei soqnimqa tamo dena a uratqa kere e? Gago dal anjam a kiyersi marqo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di ninji nami sisiyosai kiyo? Anjam endegsi unu, ‘Tulan nami Qotei a mandam ti inji inji kalil ti gereiyosiq bati deqa a tamo unja wo dego gereinjrej.

⁵ Gereinjrsiqa marej, “Tamo bei na aqa ai abu nanji uratnjrsimqa aqa njanj wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.”’ ⁶ Qotei aqa anjam di agi nengrenq di unu. Deqa tamo unja wo nanji jejamu qujai sqab. Nanji olo jejamu aiyel sqasai. Qotei na nanji aiyel turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjraiqa.”

⁷ Onaqa Farisi nanji na kamba Yesus minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa Moses a kiyaaqa dal anjam endegsi marej, ‘Tamo bei na aqa njanj uratqa osimqa pepa bei nengrenjosim yosim di a uratqas?’”

⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nunngo are getengejunu deqa Moses a ningi uña uratqa merngej. Ariya tulan nami kumbra degsi sosai. ⁹ Ningi quiy. Tamo bei na aqa ñauñ laña uratosim olo uña bei oqas di a na aqa ñauñ kumbra ugeq waiyqo. Di kiyaaqa? Uña di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.”

¹⁰ Onaqa Yesus aqa angro nanği na minjeb, “Tamo uña ti unub qaji nanği gulbe deqaji oqab deqa unğum. Nanği uña aib. Nanği laña soqneb.”

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningı anjam maronub di tamo kalil nanği dauryqa keresai. Tamo nanği Qotei na singila enjreqnu qaji nanği segi anjam di dauryqa kere. ¹² Tamo qudei nanço jejamu bolesai. Nanği degsib ai miligiq na ñambabeb. Deqa nanği uña oqa keresai. Tamo qudei nanği tamo qudei na welum etnjreb deqa nanği anğrotqa keresai. Deqa nanği dego uña oqa keresai. Nanği laña unub. Ariya tamo qudei nanço segi areqalo na Qotei aqa wau ojqa marsibqa uña oqa urateqñub. Tamo nanği ijo anjam endi dauryqa kereamqa nanği dauryebe.”

Anğro du du nanği Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo unğasari qudei nanği nanço anğro du du joqsib Yesus na aqa bañ nanço gateq di atetnjrsim nanği qa Qotei pailyqajqa deqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqñabqa Yesus aqa anğro nanği na saidnjrsib minjreb, “Nunngo anğro du du nanği joqsib endeq baib.” ¹⁴ Degsib saidnjrnabqa Yesus na aqa anğro nanği minjrej, “Anğro du du nanği uratnjrib ijo areq beb. Nanği saidnjraib. Tamo unğasari nanği anğro du du bul sqab di Qotei lañ qureq di unu qaji a nanço Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas.” ¹⁵ Osiqa Yesus na anğro du du nanço gateq di aqa bañ atetnjrsiqa a sawa di uratosiq gilej.

Ñoro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁶ Onaqa tamo bei a Yesus aqa areq bosiqqa nenemyej, “O Qalie Tamo, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e nambile gaigai sqai?”

¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni kiyaaqa e kumbra bole qa nenembonum? Qotei a segi qujai tamo bole. Ariya ni nambile gaigai sqajqa osimqa ni Qotei aqa dal anjam daurye.”

¹⁸ Onaqa tamo dena olo Yesus nenemyej, “E dal anjam kiye dauryqai?” Onaqa Yesus na minnej, “Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni bajinjaim. Ni tamo bei aqa jejamu laña gisanjaim. ¹⁹ Ni ino ai abu nanjo sorgomq di geregere sosimqa nanjo anjam dauryoqne. Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nanji degsim gereinjroqne.’ ”

²⁰ Onaqa angro wala dena olo Yesus minnej, “E dal anjam kalil di nami dauryosim boqnem agi bini degsi unum. Deqa e Qotei aqa kumbra kiye keretosai unum?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni Qotei aqa kumbra kalil keretqa osimqa endegye. Ni gilsim ino inji inji kalil qarinyosim silali osim tamo inji inji saiqoji nanji jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lañ qureq di awai bole itqam.” ²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulañ gulbeiyej. A inji inji koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulañej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nanji minjrej, “E bole merngwai. Tamo ungasari inji inji koba ti unub qaji nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqa marsibqa lañ qureq oqwajqa tulañ banji koba. ²⁴ E ningi olo merngwai. Kamel a yumba miligiq gilqajqa banji koba. Dego kere tamo ungasari inji inji koba ti unub qaji nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqa marsibqa lañ qureq oqwajqa tulañ banji koba.”

²⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanngi anjam di qusibqa tulan prugugetosib minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa tamo yai nanngi Qotei na elejamqa nanngi nambile gaigai sqa kere?”

²⁶ Onaqa Yesus a nanngi koqnjrnsiqqa minjrej, “Tamo nanngi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nanngi elejqqa kere. Di kiyaaqa? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁷ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago inji inji kalil uratosim ni daurmeqnum. Deqa iga awai kiye oqom?”

²⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Mondon Qotei a lan bunuj ti mandam bunuj ti atimqa bati deqa e Tamo Angro ñam kobaquja osiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. Awesosiyqa ninngi tamo e daurbeqnum qaji metngitqa ninngi dego awo jaram kokba 12 di awoelejqab. Awoosib Jekop aqa angro 12 nanngo moma kalil nanngi taqatnjroqnaqab. ²⁹ Deqa tamo nanngi ijo ñam qa are qaloqnsib nanngo segi tal, nanngo was nanngi, nanngo jaja nanngi, nanngo ai abu nanngi, nanngo angro nanngi ti nanngo wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo inji bole bole tulan gargekoba nanngi enjrqas. Yimqa mondon nanngi nambile gaigai sqab. ³⁰ Deqa ninngi quiy. Tamo gargekoba bini ñam ti unub qaji nanngi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini ñam saiqoji unub qaji nanngi mondon ñam ti sqab.”

20

Yesus a inji wauqa yawo anjam marej

¹ Osiaqa Yesus a olo aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di wau lanja bei aqa kumbra sigitejunu. Wau lanja dena nobqolo ambru tigelosiqqa aisiq tamo qudei nanngi aqa inji

wauq di wauetqajqa itnjrej. ² Itnjrsiqa minjrej, ‘Ninggi ijo ingi wauq di wauoqneb wau qa bati koboamqa e na silali quruño quja quja engwai.’ Degsi minjrsiq qarijnrnaqa nanngi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. ³ Sen kiñala goge oqnaqa wau lanja a koro sawaq aisiqa dia tamo qudei nanngi lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej, ⁴ ‘Ninggi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’ ⁵ Degsi minjrnaqa nanngi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. Qanam jige tamo qudei nanngi dego lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej, ‘Ninggi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’ Degsi minjrnaqa nanngi gilsib aqa wauq di wauoqneb. Sen keliñtonaqa olo tamo qudei dego degsi minjrnaqa nanngi gilsib wauoqneb.

⁶ “Sen bilaqtonaqa wau lanja a aisiqa gamq di tamo qudei nanngi lanja tigelesonab unjrsiqa nenemnjrej, ‘Ninggi kiyaaqa lanja tigelesonab sen bilaqtqo?’ ⁷ Onaqa nanngi na minjeb, ‘Tamo bei na iga wau egosai deqa iga lanja tigelejunum.’ Onaqa wau lanja na minjrej, ‘Ninggi dego gilsib ijo ingi wauq di wauoiy.’

⁸ “Ariya wau qa bati koboonaqa wau lanja na aqa wau taqato tamo bei qarinyosiq minjej, ‘Ni gilsim wau tamo nanngi di metnjrim ino areq di koroabqa nango awai enjre. Enjrqa osimqa tamo nanngi bilaq bosib wauonub qaji nango awai namo enjrsimqa ariya tamo nanngi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqtonub qaji nango awai bunuqna enjre.’ ⁹ Degsi minjnaq qusiqa tamo nanngi bilaq bosib waueb qaji nanngi namo metnjrnaq aqa areq bonabqa silali quruño quja quja enjrej. ¹⁰ Onaqa tamo nanngi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqteb qaji nanngi degsib unsibqa are qaleb, ‘Iga nobqolo ambru bosim wauosim bilaqtonum. Deqa iga silali kobaquja oqom.’ Degsib are qalnabqa wau taqato tamo na nanngi metnjrnaq aqa areq bonabqa nanngi dego silali quruño quja quja enjrej. ¹¹ Onaqa nanngi

degsib unsibqa nan̄gi na wau lanja ɲirin̄tosib minjeb, ¹² Tamo nan̄gi di bilaq bosib waukiñalayonubqa silali ni na iga egonum qaji dego kere nan̄gi enjronum. Iga nobqolo ambru waueqnam seɲ oqsiq gago jejamu tulaɲ kaɲkaɲeqnaqa bilaqtqo. Iga silali koba osai.’

¹³ “Onaqa wau lanja a nan̄go anjam di qusiqa bei endegsi minjej, ‘O was, e ni kumbra uge emosai. Aqo ombla bini nobqolo anjam keretosimqa e ni silali quruɲo qujai emqa mermonum. ¹⁴ Deqa ni ino silali quruɲo qujai osim aye. E ni silali quruɲo qujai emonum dego kere tamo nan̄gi bunuqna bosib wauonub qaji nan̄gi silali quruɲo quja quja enjronum. E ijo segi areqalo na degyonum. ¹⁵ Silali di ijo segi silali. Deqa e ijo segi areqalo dauryosiy ijo silali jeiqa kere. E na tamo nan̄gi bunu bonub qaji nan̄gi kumbra bole enjrqa areibqas enjrqi. Deqa ni kiyaa e qa are ugeimqo?’”

¹⁶ Yesus a yawo anjam degsi marsiqa olo marej, “Dego kere tamo bini ñam ti unub qaji nan̄gi mondoɲ ñam saiqoji sqab. Ariya tamo bini ñam saiqoji unub qaji nan̄gi mondoɲ ñam ti sqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

¹⁷ Osiqa Yesus na aqa an̄gro 12 nan̄gi joqsiqa koba na walwelosib Jerusalem aiyoqneb. Aiyoqnsibqa Yesus na nan̄gi segitn̄rsiqa endegsi minjrej, ¹⁸ “Ningi quiy. E Tamo An̄gro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo ti nan̄go baɲq di e atqab. Yimqa nan̄gi na ijo jejamuq di une qamsib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moiqam.’ ¹⁹ Nan̄gi e degsib merbosib tamo nan̄gi Qotei qaliesai qaji nan̄go baɲq di e atqab. Yimqa nan̄gi na e misilin̄boqnsib bu toqoɲ na kumbain̄boqnsib ɲamburbasq di lubsib moiyoɲbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems Jon wo nanngi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

²⁰ Onaqa Sebedi aqa njiri aiyel nanngo ai ombla na Yesus aqa areq bosibqa nanngo ai a singa pulutosiqa Yesus minnej, “O Tamo Koba, e ni anjam bei mermitqa ni ijo anjam dauryqa kere kiyo?” ²¹ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni inngi kiye qa merbqam?” Onaqa a na Yesus minnej, “Mondorj ni gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa ijo angoro aiyel endi nanngi ino ban woq ino ban qonanq di awoqab.”

²² Onaqa Yesus na kamba nanngi aiyel endegsi minjrej, “Anjam ninngi merbonub di aqa utru ninngi geregere poin-gosai. E jaqatinj koba oqai. Jaqatinj di ya uge uyo bul. Jaqatinj e oqai di ninngi aiyel dego oqa kere e?” Onaqa nanngi na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.” ²³ Onaqa Yesus na olo nanngi aiyel minjrej, “Bole, jaqatinj e oqai di ninngi dego oqab. Ariya tamo yai nanngi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nanngi ijo Abu na giltnjrej qaji nanngi segi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab.”

²⁴ Yesus aqa angoro 10 nanngo namdamuq di was aiyel nanngi na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nanngi aiyel qa njirinjeb. ²⁵ Onaqa Yesus na aqa angoro 10 nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ninngi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqnub qaji nanngi nanngo segi nam soqtoqnsib tamo ungasari nanngi njirinj na taqatnjreqnub. ²⁶ Ariya kumbra di nunngoq di saiq. Nunngo ambleq di angoro bei a nam ti sqa marsimqa a mati nunngo wau tamo soqnem. Osim a nam ti sqas. ²⁷ Nunngo ambleq di angoro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nunngo kangal tamo soqnem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas. ²⁸ E Tamo Angro. Ninngi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniy. Ijo kumbra agiende. E na tamo ungasari nanngi wauetnjreqnum. E deqa bem. Tamo ungasari nanngi

e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi nambile uratosiy tamo ungasari gargekoba nanği eleñqai.”

Yesus na tamo aiyel nām qandimnjro qaji nanği boletnjrej

²⁹ Osiqa Yesus na aqa anğro nanği joqsıqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulañ gargekoba nanği Yesus dauryosib koba na aiyoqneb. ³⁰ Aiyeq nabqa tamo aiyel nām qandimnjro qaji nanği gam qalaq di awesosibqa anjam endegsib queb, “Yesus a beqnu.” Nanği degsib qusibqa tulañ leleñosib mareb, “O Tamo Koba, Devit aqa Njiri, ni aqo aiyel qa dulame.” ³¹ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneb qaji nanği na nanği aiyel niriñtnjrsib minjreb, “Ninği leleñkoba aib. Kirioiy.” Degsib minjrnabqa nanği aiyel kiriosai. Nanği olo tulañ leleñoqnsib Yesus minjoqneb, “O Tamo Koba, Devit aqa Njiri, ni aqo aiyel qa dulame.”

³² Onaqa Yesus a tigelosıqa nanği aiyel metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E ninği aiyel kiyerñgwajqa deqa ninği e qa leleñoq nab?” ³³ Onaqa nanği aiyel na minjeb, “O Tamo Koba, aqo aiyel olo nām poigim sawa unqajqa deqa iga ni qa leleñoqnam.” ³⁴ Onaqa Yesus a nanği aiyel qa dulosıqa aqa bañ waiyosiq nanğo nām damu ojetnjrej. Ojetnjrnaqa nanği aiyel nām poinjrnaqa sawa unsibqa tigelosib Yesus dauryosib aiyeb.

21

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyej

¹ Onaqa Yesus aqa anğro nanği koba na walwelosib aisib Jerusalem jojomyosib Betfage qureq di branteb. Betfage qure agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa anğro aiyel qariñnjrsıqa minjrej, ² “Ninği aisib qure bei

jojom di unu di brantosib donki bei aqa du wo tontnjonub unub di unjrqab. Unjrsib sil palontosib titnjrsib joqsib boiy. ³ Ningi sil palontoqribqa tamo bei na nenemngwas kiyo, ‘Ningi kiyaaq donki aiyel nango sil palonteqnub?’ Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, ‘Tamo Koba a wau ti deqa donki aqa du wo qa mergwo.’ Yimqa a na donki aqa du wo nangi qarijnjrim ijoq bqab.”

⁴ Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ⁵ “Ningi na Saion qure nangi endegsib minjriy, ‘Ningi uniy. Nungo Mandor Koba a nungoq beqnu. A lawo na beqnu. A areqalo minjin saiqoji. Deqa a donki quraq di awoosiq beqnu. Od, a donki aqa du quraq di awoosiq beqnu.’”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro aiyel nangi aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryeb. ⁷ Osib nangi donki aqa du wo Yesus aqa areq joqsib beb. Bosib nango segi gara jugo piqtosib donki aiyel nango quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiq quraq di awoej. ⁸ Awoonaqa donki aiyel nangi walwelosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi belenosib nango segi gara jugo piqtelejosib gamq di tuelejoqneb. Tamo qudei nangi nañuq dena nam banqa ginjenyosibqa osi bosib di dego gamq di tuelejoqneb. ⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nangi ti bunuoqneb qaji nangi ti tulan lelejoqnsibqa maroqneb, “O Devit aqa Njiri, iga ni qa tulan areboleboleiqe qnu. Ni Tamo Koba aqa nam na bonum deqa a ni tulan geregereimeqnu. Deqa iga Qotei lan goge di unu qaji aqa nam tulan soqtoqnqom.” Tamo ungasari nangi degoqnsib lelej ti Yesus dauryoqneb.

¹⁰ Onaqa Yesus a walweloisi aisiq Jerusalem di branton-aqa tamo ungasari kalil nangi a unsibqa tulan pruguge-

tosib segi segi maroqneb, “Tamo endi yaiyo?” ¹¹ Degsib mareq nabqa tamo ungasari qudei Yesus dauryosib aiy-oqneb qaji nanği na kamba minjreb, “Tamo endi Yesus. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. Aqa qure utru Nasaret. Qure di Galili sawaq di unu.”

Yesus na tamo ungasari nanği atra talq dena winjrej

¹² Onaqa Yesus a walwewosi aisiqa atra tal koba miligiq gilej. Gilsiqqa nam atej di tamo ungasari gargekoba nanği inği inği qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrsiqqa nanği winjrnaq jaraiyeb. Tamo qudei nanği silali piloqneb. Qudei nanği binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nango jar ti jaram ti bilbelyosiqqa nanği dego winjrnaq jaraiyeb. ¹³ Nanği kalil jaraiyeq nabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Ariya ninği na olo tal endi ugetonubqa a bajinj tamo nango tal bulqo.”

¹⁴ Yesus a atra tal miligiq di sonaqa tamo nam qandim-njro qaji ti tamo singa qandamnjo qaji ti nanği aqa areq beq nabqa a na nanği kalil boletnjroqnej. ¹⁵ Onaqa angro du du atra tal miligiq di soqneb qaji nanği Yesus aqa manwa di unsibqa tulan lelejoqnsib minjoqneb, “O Devit aqa İiri, iga ni qa tulan areboleboleiqe qnu.” Onaqa dal anjam qalie tamo nanği ti atra tamo kokba ti nanği angro du du nango anjam di qusibqa Yesus qa ugeeb. ¹⁶ Osib Yesus minjeb, “Angro du du nanği lelejoqnsib anjam mareq nub di ni queqnum e?” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Od, e nango anjam queqnum. Ariya anjam bei nengrenq di unu qaji di ninği nami sisiyosai kiyu? Anjam agiende, ‘O Abu, angro du du ti angro mom ti nanği ino nam soqteq nub.’” ¹⁷ Yesus a nanği degsi minjrsiq koboonqa a tigelosiq Jerusalem uratosiq Betani qureq gilej. Gilsiq qoloonaq di njeij.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹⁸ Nebeonaqa Yesus a olo tigelosiqqa Jerusalem aiyuqn-siqqa gamq di a mamyej. ¹⁹ Mamyonaqa nam atsiqa qura banga ti gam qalaq di tigelesonaq unsiqa aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Banga segi sonab unej. Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa qura di utru ti kalil laosiq moiyej.

²⁰ Onaqa Yesus aqa angoro nanji aqa kumbra di unsibqa tulan prugugetosib Yesus nenemyeb, “Qura di kiyersi urur laosiq moiqa?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosib nungo areqalo aiyeltqasai di ningi dego qura minjibqa a laosim moiqa. Qura segi sai. Ningi mana kobaquja endi dego minjqab, ‘Ni tigelosim yuwalq aye.’ Minjibqa a nungo anjam di dauryosim tigelosim yuwalq aiqa. ²² Deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosib ingi bei qa pailyqab di ningi ingi di oqab.”

Juda nanji na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

²³ Osiqa Yesus a olo atra tal miligiq gilsiq dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Onaqa Israel nango gate nanji ti atra tamo kokba ti nanji na Yesus aqa areq bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinqmej deqa ni bosim wau endi yeqnum?” ²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngwai. Nenemngitqa ningi e merbibqa e yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy merngwai. ²⁵ Ningi na merbiy. Yai na Jon qarinqyonaq bosiqqa tamo ungasari nanji yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?”

Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarınjeje,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’” ²⁶ Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarınjeje,’ degsi minjqom di dego keresai. Tamo unğasari nanği mareqnub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Deqa iga nanği ulainjronum.” ²⁷ Nanği degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarınjeje di iga qaliesai.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarınbonaq bosim wau endi yeqnum di ningi mernğwasai.”

Yesus a yawo anjam bei marej

²⁸ Osiqa Yesus a olo Juda gate nanği ti atra tamo kokba ti nanği endegsi minjrej, “Ningi kiyersib are qalonub? Tamo bei aqa nğiri aiyel soqneb. Bati bei a aqa nğiri matu aqaq bosıqa minjeje, ‘O ijo anğro, ni gilsim ijo inği wauq di wauame.’” ²⁹ Onaqa aqa nğiri matu na minjeje, ‘Sai. E wauqa uratonum.’ Degsi aqa abu saidyosıqa bunuqna areqalo bei osıqa gilsiq waueteje. ³⁰ Onaqa abu a aqa nğiri yala aqaq bosıqa minjeje, ‘O ijo anğro, ni gilsim ijo inği wauq di wauame.’ Onaqa aqa nğiri yala na minjeje, ‘Od, Abu, e wauqai.’ Degsi aqa abu odyosıqa ariya a wauosai. A larıa talq di soqnej. ³¹ Deqa ningi na merbiy. Anğro yai na aqa abu aqa anjam dauryeje?” Onaqa nanği na kamba Yesus minjeb, “Nğiri matu a na aqa abu aqa anjam dauryeje.”

Nanği degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “E bole mernğwai. Takis o qaji tamo ti gam qaji unğa ti nanği na ningi bunğosib namosib Qotei aqaq oqıbqa a nanği elenjosim nanğo Mandor Koba sosim nanği taqatnırqas. ³² Di kiyaqa? Jon yansnjro qaji a nunğoq bosıqa Qotei aqa kumbra bole ningi osornğonaqa ningi Jon aqa anjam quetosai. Ariya takis o qaji tamo ti gam qaji unğa ti

nanği Jon aqa anjam geregere queteb. Quetonab ningi di unsibqa ariya ningi olo are bulyosai. Osib ningi Jon aqa anjam quetosai dego.”

Wain wau qa yawo anjam

³³ Yesus a Juda tamo kokba nanği degsi minjrsiqa olo endegsi minjrej, “E ningi yawo anjam bei merngit ningi quiy. Tamo bei a tigelosiq aqa wauq gilej. Gilsiq wain sil yagelenosiq aqa wauq qosej. Qoso koboonaqa meniñ qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib paraparaiyosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nanngo banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isaq gilsiq di soqnej. ³⁴ Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo qudei nanği qarijnjrnaqa wau taqato tamo nanngoq aisib minjreb, ‘Wau lanja a na iga qarinqwo bonum. Deqa ningi wain gei egibqa iga na osi gilqom.’ ³⁵ Degsi minjrnabqa nanği na nanği ojelenosib bei qalougeteb. Bei qalnab moiyej. Bei meniñ na qalnab moiyej. ³⁶ Onaqa wau lanja a di qusiqa olo aqa kangal tamo gargekoba nanği qarijnjroqnej. Qarijnjreqnaqa aiyeqnaq nanği dego ñumoqneq.

³⁷ “Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, ‘E ijo segi angro qujai qarinyit aiqas di nanği a qalqasai. Nanği aqa anjam quetqab.’ Degsi are qalsiqa aqa segi ñiri qarinyonaq aiyej. ³⁸ Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanği a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi ñiri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’ ³⁹ Degsib marsibqa wau lanja aqa ñiri ojsib osi gilsib wau qalaq di qalnab moiyej. ⁴⁰ Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanği di kiyernjrqas? Ningi na merbiy.”

⁴¹ Onaqa nan̄gi na minjeb, “Wau lanja a bosimqa tamo uge nan̄gi di tulan̄ ugeugeinjrsim padaltnjrougetqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nan̄go ban̄q di uratetnjrimqa nan̄gi na kamba wau taqatosib wain̄ gei melioqnimqa koroiyoqnsib wau lanja yoqnqab.”

⁴² Nan̄gi degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “Qotei aqa anjam bei unu. Nin̄gi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende,

‘Tal gereiyo qaji tamo nan̄gi na tal ai arq̄sibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.

Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum,

“Tal ai di tulan̄ bolequja.” ’

⁴³ Deqa e nin̄gi endegsi mern̄gwai. Qotei a nun̄go Mandor Koba sosim nin̄gi taqat̄ngwajqa uratosim nin̄gi taqal breīngwas. Osim olo tamo un̄gasari qudei aqa kumbra bole dauryeqnub qaji nan̄gi elēnosim nan̄go Mandor Koba sosim nan̄gi taqatnjrqas. Nan̄gi gei bole atobuleqnub deqa Qotei na nan̄gi taqatnjrqas. ⁴⁴ Tamo un̄gasari ululōnosib tal ai quraq aiqab qaji nan̄gi di tal ai dena nan̄go tanu gīngenyqas. Ariya tal ai di ulōnosim tamo un̄gasari qudei nan̄goq aisim jejamu ti tanu ti torei paraparainjrqas.”

⁴⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Farisi nan̄gi ti yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nan̄go jejamuq di une qametnjrej. ⁴⁶ Nan̄gi degsib qalieosib deqa nan̄gi Yesus ojqa mareb. Ariya nan̄gi tamo un̄gasari nan̄gi ulainjrsib deqa Yesus ojqa urateb. Di kiyaaqa? Tamo un̄gasari kalil nan̄gi maroqneb, “Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

22

Yesus a maruro qa yawo anjam marej

¹ Onaqa Yesus a olo Juda tamo kokba nanngi yawo anjam bei endegsi minjrej, ² “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa njiri unja ban ojqa bation-aqa maruro atej dego kere. ³ A maruro atsiqa aqa kanjal tamo qudei qarijnjrnaqa nanngi gilsib tamo ungasari nami aqa maruro unqa minjrej qaji nanngi metnjreb, ‘Ninggi boiy.’ Onaqa nanngi bqa asginjrej. ⁴ Asginjrnaqa mandor a deqa qusiqa aqa kanjal tamo qudei olo qarijnjrnsiqa minjrej, ‘Ninggi gilsib tamo ungasari e ijo maruro unqa minjrem qaji nanngi olo endegsib minjriy, “Ninggi quiy. Mandor a ingi ingi kalil gereiyosiq atqo unu. Makau ti wagme namur bole bole nnumsiqa goiqo. Deqa ninggi asgingaiq. Ninggi bosib aqa maruro uniy.” O kanjal tamo, ninggi gilsib nanngi degsib minjriy.’

⁵ “Onaqa nanngi gilsib tamo ungasari nanngi di minjreb, ‘Ninggi boiy.’ Minjrnabqa nanngi kalil bqa asginjrej. Bei a ulanosiqa aqa ingi wauq gilej. Bei a ulanosiqa aqa silali wauq gilej. ⁶ Qudei na kanjal tamo nanngi di ojeleosib ugeugeinjrnsib nnumnab moreneb. ⁷ Onaqa mandor a deqa qusiqa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo nanngi qarijnjrnaqa gilsib tamo nanngi kanjal tamo nnumeb qaji nanngi kamba nnumekriteb. Osib nanngo tal ingi ingi kalil qatrentonab yuekriteb.

⁸ “Onaqa mandor a olo aqa kanjal tamo qudei qarijnjrnsiqa minjrej, ‘Ijo angro aqa unja ban ojqa bati kereqo deqa e na maruro atonum unu. Tamo ungasari e nami ijo maruro unqa minjrem qaji nanngi bqa asginjrej. Nanngi tamo ungasari bolesai deqa nanngi ijo maruro unqa keresai. ⁹ Deqa ninggi gilsib gamq di tamo ungasari lanja lanaj nanngi turosib metnjrib ijo maruro unqa beb.’ ¹⁰ Onaqa nanngi

gilsib gamq di tamo ungasari gargekoba bole ti uge ti nanği turosib metnjrnabqa nanği kalil maruro unqajqa bosib koroonabqa tal tamo na maqej.

¹¹ “Onaqa mandor a na tamo ungasari nanği di unjrqa marsiqa tal miligiq gilej. Gilsiq nam atej di tamo bei a maruro qa gara wala jugosai di unsiqa minjej, ¹² ‘O was, ni kiyaaqa maruro qa gara wala jugosai? Ni degsim maruro unqa baim.’ Degsi minjnaqa tamo di a na kamba olo anjam bei minjqa keresaiyonaqa laña kiriesoqnej. ¹³ Onaqa mandor a na aqa kangal tamo nanği minjrej, ‘Ninği na tamo di singa ti banğ ti tontetosib oqeq waiyibqa sawa ambruuq di soqnem. Sawa dia tamo nanği akamkobaoqnsib pailoqnsib nanğo jaqatinğ qa qalagei anjam atoqnqas.’ ”

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ninği quiy. Qotei a tamo tulanğ gargekoba nanği metnjreqnu. Ariya a tamo quja quja segi giltnjreqnu.”

“Iga Sisar takis yqom e?”

¹⁵ Onaqa Farisi nanği gilsib nanği anjam kiye Yesus nenemyib a anjam grotim qusib a ojqajqa deqa qairoqneb. ¹⁶ Qairosib anjam kereonaq nanğo anğro qudei Herot aqa wau tamo qudei ti qariñnjrnab Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nanği minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyo-saiqnum. Ni tamo ñam ti nanği anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nanği anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nanği minjreqnum. ¹⁷ Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

¹⁸ Onaqa Yesus a nanğo areqalo uge di poiyoonaqa minjrej, “Ninği gisanğ tamo. Kiyaaqa ninği e anjam bei grotitqa qusib e ojqajqa deqa gisanğbeqnum? ¹⁹ Ninği meniñ silali

bei osorbiy.” Degsi minjrnaqa nanġi meniġ silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, ²⁰ “Meniġ silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” ²¹ Onaqa nanġi na minjeb, “Di Sisar aqa.” Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa inġi inġi a qa olo yiy. Qotei aqa inġi inġi a qa olo yiy.”

²² Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa tulaġ prugugeteb. Osib nanġi Yesus uratosib jaraiyeb.

Tamo moreġo qaji nanġi olo subq na tigelqab

²³ Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nanġi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nanġi mareqñub, “Tamo moreġo qaji nanġi olo subq na tigelqasai.” Deqa nanġi bosib Yesus endegsib minjeb, ²⁴ “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami endegsi marej, ‘Tamo bei a moiymqqa aqa ġaunġ anġro saiġoji soqñimqqa aqa was bei na olo uġa qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa anġro ġambabtetqas.’ Moses a nami degsi marej. ²⁵ Deqa ni que. Was 7 nanġi soqñeb. Nanġo was matu a uġa osiqa moiyej. A anġro saiġoji. Onaqa aqa was yala na olo uġa qujai di ej. ²⁶ Osiqa a dego moiyej. A anġro saiġoji. Onaqa aqa was yala na olo uġa qobul di osiqa a dego moiyej. A anġro saiġoji. Was 7 kalil nanġi uġa qujai di osib moreġeb. Nanġi anġro saiġoji. ²⁷ Nanġi kalil moreġonabqa ariya bunuqna uġa di a dego moiyej. ²⁸ Deqa ni iga merge. Mondonġ subq na tigelabqa uġa di a yai aqa ġaunġ tiñtiñ sqas? Ni qalie, was 7 kalil nanġi uġa qujai di eb.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nenġrenġ di unu qaji di aqa damu niġi poiġgosai. Qotei aqa siġgila dego niġi poiġgosai. Deqa niġi anjam grotonub. Gro-tosib aġi nenembonub. ³⁰ Mondonġ tamo unġasari nanġi subq na tigelosibqa nanġi unatqasai. Nanġi tamotqasai. Nanġi laġ anġro bul laġa sqab.

³¹ “Niġi quiy. Tamo nanġi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Qotei a nami babtosiġ niġi merġej. Di

ningi sisiyosai kiyo? Qotei a endegsi marej, ³² ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’ Qotei a degsi marej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nanngo Qotei sai. A tamo nambile so qaji nanngo Qotei.” ³³ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb.

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

³⁴ Yesus a Sadyusi nanngi anjam degsi minjrnaqa nanngi na kamba olo anjam bei minjqa keresaiinjrej. Onaqa Farisi nanngi deqa qusib olo Yesus aqa areq beb. ³⁵ Nanngo ambleq dena dal anjam qalie tamo bei a tigelosiqqa Yesus gisanjosiq nenemyej, ³⁶ “O Qalie Tamo, ni mare. Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bujnrejunu?”

³⁷ Onaqa Yesus na minnej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunuj ti ino areqalo ti kalil a yekritime.’ ³⁸ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bujnrejunu. ³⁹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jejamu gereieyqnum dego kere ino was nanngi degsim geregereinjroqnime.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum. ⁴⁰ Ni dal anjam aiyel di dauryqam di ni Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngo anjam ti kalil keretosim dauryqam.”

Kristus a kiyersim Devit aqa njiri sqas?

⁴¹ Onaqa Farisi nanngi olo Yesus aqa areq di koroeson-abqa a na nenemnjrej, ⁴² “Ninngi Kristus qa kiyersib are qalonub? A yai aqa njiri?” Onaqa nanngi na kamba minjeb, “Kristus a Devit aqa njiri.”

⁴³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Qotei aqa Mondor na Devit aqa medabu singilatetonaqa a endegsi marej,

⁴⁴ ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej, “Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanği elejosi y ino sorgomq di atitqa ni na nanği taqatnjroqnqam.” ’

⁴⁵ Ninği uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa njiri sqas?”

⁴⁶ Yesus a Farisi nanği anjam degsi minjrnaqa tamo bei na kamba anjam bei minjqa keresai. Deqa tamo nanği olo bunuqna anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

23

Juda tamo kokba nanği kumbra uge uge yoqneb

¹ Onaqa Yesus na olo aqa angro nanği ti tamo ungasari kalil nanği ti endegsi minjrej, ² “Dal anjam qalie tamo nanği ti Farisi nanği ti Moses aqa ñam osib dal anjam plaltoqnsib ninği merjgeqnub. ³ Deqa anjam kalil nanği na merjgeqnub qaji di ninği qusib dauryoqniy. Ariya kumbra nanği yeqnub qaji di ninği dauryaib. Nanği anjam maroqnsib ariya nanği segi anjam di dauryosaieqnub.

⁴ Nanği gulbe kokba tamo ungasari nanği enjreqnab qoboiyoqnsib unub. Ariya nanği olo tamo ungasari nanžo gulbe di qoboiyetnjrosaieqnub. ⁵ Kumbra kalil nanği yeqnub qaji di tamo ungasari nanği unoqnsib nanžo ñam soqtetnjrqajqa deqa yeqnub. Nanžo kumbra bei agiende. Nanği Qotei aqa dal anjam mutu qudei pepa kiñilalaq di nengrenyoqnsibqa lopo miligiq di jigelenoqnsib nanžo lanjaq di gara ñenği na qoseqnub. Osib nanžo gara jugo mutuq di gara burbur nengrenj ti wala bole bole tonteqnub. ⁶ Nanği goiyo kokbaq di, Qotei tal miligiq di sosibqa tamo ñam ti nanžo awo jaramq di awoqajqa

tulan areboleboleinjreqnu. ⁷ Nanngi koro sawaq di tamo ungasari nanngi na nanngo ñam soqtoqnsib ban ojetnjrqajqa deqa areboleboleinjreqnu. Tamo ungasari nanngi na ‘O Qalie Tamo Koba’ degsib minjroqnqajqa deqa ti nanngi areboleboleinjreqnu.

⁸ “O ijo angro, tamo qudei na ningi ‘O Qalie Tamo Koba’ degsib merngaib. Tamo qujai a segi nunngo Qalie Tamo. Ningi kalil was. ⁹ Mandamq endi ningi na tamo bei endegsib minjaib, ‘O Abu.’ Tamo qujai a segi nunngo Abu. Agi a lan qureq di unu. ¹⁰ Tamo qudei na ningi endegsib merngaib, ‘O Gate Koba.’ Tamo qujai a segi nunngo Gate Koba. Agi e Kristus. ¹¹ Nunngo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nunngo wau tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas. ¹² Tamo kalil nanngo segi ñam soqteq nub qaji nanngi Qotei na olo ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo kalil nanngo segi ñam aguq ateq nub qaji nanngi Qotei na olo ñam soqetnjrqas.”

Yesus a Juda tamo kokba nanngo kumbra uge qa marej

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteq nub. Agi tamo ungasari nanngi lan qureq oqwajqa gam itqa mareq nabqa ningi na olo gam getentetnjreq nub. Ningi segi lan qureq oqwajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nanngi dego lan qureq oqwajqa gam itqa yeq nab ningi na gam getentetnjreq nub. ¹⁴ O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteq nub. Agi ningi unja qobul nanngi gisanjroqnsibqa nanngo tal ti ingi ingi ti lanja yainjreq nub. Osib tamo ungasari nanngi na ningi nunngsib nunngo ñam soqteq nwajqa deqa pailyo olekokba yeq nub. Deqa mondon Qotei na tamo nanngi peginjrq batiamqa a na ningi awai tulan uge enjwas.

¹⁵ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnu. Agi ningi na tamo qujai segi ningi daurngwa maroqnsib singa na kiyo qobun na kiyo sawa sawa kalil keretoqnsib laqnu. Ariya tamo qujai di a ningi daurngwas di a na ningi bungosim tamo tulan ugedamu sqas. Deqa a ningi qa namoosim torei njamyuwoq aiqas.

¹⁶ “Ningi tamo njam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nangi gam osornjrqa keresai. Agi ningi mareqnu, ‘Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra tal aqa nam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a gol atra tal miligiq di unu qaji aqa nam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.’ Ningi deqsib mareqnu. ¹⁷ Ningi tamo njam qandimo bul unub. Ningi tulan nanari. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa njamgalaq di tulan bole? Atra tal a tulan bole kiyo atra tal aqa gol a tulan bole kiyo? Od, atra tal a tulan bole. Ariya gol atra tal miligiq di unu qaji a dego ingi bole. ¹⁸ Ningi endeqsib mareqnu, ‘Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra bijal aqa nam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nango nam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.’ Ningi deqsib mareqnu. ¹⁹ Ningi tamo njam qandimo bul unub. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa njamgalaq di tulan bole? Atra bijal a tulan bole kiyo atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nangi tulan bole kiyo? Od, atra bijal a tulan bole. Ariya atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nangi dego bole kalil. ²⁰ Deqa ningi quiy. Tamo bei a atra bijal aqa nam na anjam singilatqas di a atra bijal ti ingi ingi kalil atra bijal gogeq di unub qaji nangi ti nango nam na anjam singilatqas. ²¹ Tamo bei a atra tal aqa nam na

anjam singilatqas di a atra tal ti Qotei agi atra tal miligiq di unu qaji a ti nanngo ñam na anjam singilatqas. ²² Tamo bei a lañ qure aqa ñam na anjam singilatqas di a Qotei ti aqa awo jaram ti nanngo ñam na dego anjam singilatqas.

²³ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisañ tamo. Deqa ningi tulañ padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib poto 10 yoqnsib oto qujai Qotei atraiyeqñub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqñub. Agi ningi kumbra bole bole dauryqa asgingeqñu. Ningi tamo nanngi qa duloaieqñub. Ningi Qotei qa nunngo areqalo singilatosaieqñub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are bulyosib dal anjam kokba dauryosib laqniy. Ningi dal anjam kiñilala dego dauryqa urataib. ²⁴ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nanngi gam osornjrqa keresai. Agi ningi qui uyqa oqnsib añiñig kiñala quiq di sonaqa unoqnsib taqal ateqñub. Ariya kamel a quiq di sonaqa ningi unosaieqñub. Qoji uyeqñub.

²⁵ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisañ tamo. Deqa ningi tulañ padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi ya gambañ ti tabir ti qore segi yanseqñub. Ningi miligi yansosaieqñub. Dego kere ningi babañ na tamo bole. Ariya nunngo are miligi bajin kumbra ti jejamu qa kumbra uge ti dena maqejunu. ²⁶ O Farisi ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi endegyiy. Ningi mati ya gambañ ti tabir ti miligi yansiy. Yansib milalamqa qore dego milalqas.

²⁷ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisañ tamo. Deqa ningi tulañ padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqñub. Agi ningi tamo moiyo qaji sub bul unub. Sub gogeq di wala boledamu. Ñam qaq na liyeb. Ariya

sub miligiq di tamo aqa qusa ti tanu ti dena maqejunu. ²⁸ Ningi sub di bul. Deqa tamo ungasari nanqi na ningi nungoqnsib mareqnub, ningi tamo bole. Ariya nungo are miligi gisañ kumbra ti dal anjam gotrañyqajqa kumbra ti dena maqejunu.”

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisañ tamo. Deqa ningi tulañ padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Bole, ningi Qotei aqa medabu o tamo nanqi sub gereiyoqnsib tamo ungasari nami kumbra bole bole yoqneb qaji nanqi sub walateqnub. ³⁰ Ariya ningi olo endegsib mareqnub, ‘Iga nami soqnem qamu iga gago moma nanqi ti beterosim Qotei aqa medabu o tamo nanqi ñumosai qamu.’ Di gisañ koba. Ningi nungo moma nanqi ti areqalo qujai. ³¹ Ningi mareqnub, ‘Gago moma.’ Nunqi anjam dena ningi segi qa ubtosib endegsib marobuleqnub, ‘Tamo nanqi na Qotei aqa medabu o tamo nanqi ñumoqneb qaji nanqi anqro agi iga.’ ³² Ningi deqsib marobuleqnub. Deqa unqum. Nunqi moma nanqi kumbra uge di ningi na olo keretosib yoqniy. ³³ Ningi amal uge bul. Deqa mondoñ Qotei a nunqi une qa merñgsim ningi ñamyuwoq di breñgwas. Yimqa ningi kiyersib olo bole sqab? Keresai.

³⁴ “Deqa ningi quiy. E na Qotei aqa medabu o tamo nanqi ti Qotei aqa powo tamo nanqi ti Qotei aqa dal anjam qalie tamo nanqi ti qariñjroqnit nungoq boqnqab. Boqñibqa ningi na nanqi qudei ñumoqnsib moiyoñjroqñqab. Osib nanqi qudei ñamburbasq di gaintñjroqñqab. Osib nanqi qudei ojeleñsib nunqi Qotei tal miligiq di kumbainñjroqñqab. Osib nanqi qudei teteinñribqa nanqi jaraiyosib qure bei beiq giloqñqab. ³⁵ Ningi nanqi degnjroqñibqa bati deqa Qotei a nunqi moma nanqi une kalil osim nunqi jejamuq di ateleñqas. Nunqi moma nanqi une agiende. Nanqi na tamo ungasari kumbra bole bole

yoqneb qaji nanği ñumoqneb. Nanço une di agi nanği nami yqajqa utru atsib Kein na Abel qalnaq moiyej. Dena bosib Berekia aqa ñiri Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiyej. Une kalil di Qotei na osim nuñço jejamuq di atelenqas. ³⁶E bole merñgwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo uñgasari bini bati endeqa unub qaji nanği enjrqas.”

Yesus a Jerusalem nanği qa dulej

³⁷Osiqa Yesus a olo marej, “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o tamo nanği ñumoqnsim moiyoñjreqnum. Osim tamo uñgasari Qotei na inoq qariñjreqnu qaji nanği meniñ na ñumeqnam moreñeqnub. Bati gargekoba e ino ançro nanği tuwe du du bul koroinjrqajqa yeqnam ningi saideqnub. ³⁸Deqa ningi quiy. Qotei a nuñço atra tal koba uratetñgimqa a laña sqas. ³⁹Deqa e ningi endegsi merñgwai. Ningi olo e nubqasai. Degsim gilsim mondoñ e olo lañ qureq na boqnitqa ningi e nubsib marqab, ‘Tamo a bqo endi Tamo Koba aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulañ geregereiyeqnu.’ ”

24

Bunuqna jeu tamo nanği na atra tal niñaqyqab

¹Osiqa Yesus a atra tal koba uratosiq gileqnaqa aqa ançro nanği na aqa areq bosib atra tal osoryeb. ²Osoryonab Yesus na minjrej, “E bole merñgwai. Atra tal ningi unonub endi bunuqna jeu tamo nanği na bosib tulañ niñaqyosib aqa meniñ kalil paraparainjsibqa taqal breinjraqab. Yimqa meniñ bei meniñ bei aqa quraq di sqasai. Meniñ kalil segi segiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Yesus na aqa angoro nanngi degsi minjrnsiqqa Oliv manaq oqsiq goge di awesonaqa aqa angoro nanngi aqa areq bosib lumu nenemyeb, “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanngi bosib atra tal endi niñaqyqab? Mandam endi koboqa laqnimqa ni olo laŋ qureq na boqnim kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomoq?’”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninngi geregere nam atoqniy. Tamo qudei na ninngi gisaŋgo uge. ⁵ Bunuqna gisaŋ tamo gargekoba nanngi ijo ñam na boqnsib tamo ungasari nanngi endegsib minjroqnaqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulaŋ gargekoba nanngi gisaŋnjroqnaqab. ⁶ Bunuqna sawa bei bei qaji nanngi aŋ na qotokobaoqnaqab. Ninngi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diŋo bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas. ⁷ Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnaqab. Mandor qudei nanngi tigeloqnsibqa mandor qudei nanngi qoto itnjroqnaqab. Sawa bei beiq di mimin kokba ti mam ti inngi saio bati dego brantelenqas. ⁸ Kumbra kalil di unja angorotqa osiqa mati jaqatin kiñala eqnu dego kere.

⁹ “Bati deqa nanngi na ninngi ojelerjoqnsib jaqatin ti gulbe ti engoqnaqab. Osib ninngi qudei lungsib moiyoŋgwab. Ninngi ijo ñam ejunub deqa sawa bei bei qaji nanngi ninngi qa tulaŋ ugeoqnsib jeuŋgoqnaqab. ¹⁰ Bati deqa tamo ungasari gargekoba e qa nanngo areqalo singilato qaji nanngi ijo ñam ulontosib segi segi jeu sqab. Sosibqa nanngo segi was nanngi ojelerjoqnsib tamo uge nanngo banq di atoqnaqab. ¹¹ Gisaŋ tamo tulaŋ gargekoba nanngi boqnsib ijo segi tamo ungasari nanngi endegsib minjroqnaqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsib nanngi gisaŋnjroqnaqab. ¹² Kumbra uge deqaji tulaŋ kobaoqnimqa tamo gargekoba nanngi qalaqalaiyo kumbra uratoqnaqab. ¹³ Ariya ninngi ijo ñam singila na ojsib gilsib diŋo bati itqab

di Qotei na ningi elerqas. ¹⁴ Ijo wau tamo nanngi sawa sawa kalil keretoqnsibqa Qotei aqa anjam bole mare mare laqnqab. Amqa diño bati brantqas. Anjam bole di aqa damu agiende. Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas.”

Ingi tulanj ugedamu brantqas

¹⁵ Osiqa Yesus a olo aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Diño batiamqa ingi tulanj ugedamu Qotei aqa medabu o tamo Daniel a nami deqa marej qaji di brantim ningi unqab. Ingi ugedamu di a Qotei aqa getento warum miligiq di tigelesqas.” E Matyu. Tamo ungasari ijo anjam endi sisiyeqnuub qaji nanngi geregere sisiyosib poinjrem. Poinjrim marqab, bole. ¹⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nanngi olo endegsi minjrej, “Ninggi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nanngi jaraiyosib manaq oqoqujatebe. ¹⁷ Tamo ungasari tal meq di unub qaji nanngi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nanngi jaraiyoqujatebe. ¹⁸ Tamo ungasari wauq di unub qaji nanngi jaraiqa oqnsib nanngo gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nanngi torei dena jaraiyoqujatebe. ¹⁹ Bati deqa unja gumanj ti unja angro mom ti jaraiyo bangioqnsib gulbe koba oqab. ²⁰ Deqa ningi endegsib pailyoqniy, ‘Gulbe di awa bati qa brantaiq. Yori bati qa dego brantaiq.’ ²¹ Ninggi degsib pailyoqniy. Di kiyaaq? Bati deqa tamo ungasari nanngi gulbe tulanj kobaquja oqab. Gulbe deqaji nami brantosaioqnej. Qotei na mandam atej bati deqa gulbe deqaji brantosai dena bosu bosiq agi bini unum. Bunuqna lanja ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas. ²² Gulbe di aqa bati Qotei na truqutqas. A na truqutqasai di tamo ungasari kalil nanngi padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari

nami giltnjrej qaji nanği padalaib deqa a na gulbe di aqa bati truqutqas.

²³ “Bati deqa tamo qudei na mernğwab, ‘Ninği uniy. Kristus bqo agiende’ o ‘Kristus bqo agide.’ Degsib mernğibqa ninği nanğjo anjam quetnjraib. ²⁴ Tamo qudei nanği bosib gisañosib marqab, ‘E Kristus.’ Qudei marqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsib maroqnsib manğa kokba babtoqnqab. Nanğjo manğa dena nanği na tamo unğasari kalil areqalo niñaqyetnjroqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo unğasari nami giltnjrej qaji nanği dego areqalo niñaqyetnjrqajqa wauoqnqab.

²⁵ “Ninği quiy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna mernğonum. ²⁶ Deqa tamo qudei na ninği endegsib mernğwab, ‘Ninği uniy. Kristus bqo agi wadau sawaq di unu.’ Degsib mernğibqa ninği nanğjo anjam di dauryosib wadau sawaq gilaib. Tamo qudei na ninği mernğwab, ‘Kristus bqo agi talq di unu.’ Degsib mernğibqa ninği nanğjo anjam quetnjraib. ²⁷ Ninği qalie, kola minjaleqnaqa laj kalil suwaneqnu. Dego kere e Tamo Anğro laj qureq na boqnitqa tamo unğasari kalil nanği e nubqab.

²⁸ “Tamo nanğjo jejamu qusaeqnu qaji sawa dia qal nanği koroqab.”

Tamo Anğro a singila ti rianğ ti bqas

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nanğjo bati koboamqa seğ ambruqas. Bai dego suwanğasai. Bongar nanği laj goge na ululoñosib mandamq aiyelenqab. Laj goge dia inği inği kalil renğinyelenqab. ³⁰ Bati deqa e Tamo Anğro bqai. Ijo toqor a laj goge dia brantimqa tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği e qa akamugetqab. E singila ti rianğ ti lajbiq na boqnit tamo unğasari kalil nanği e nubqab. ³¹ Yimqa e singila na gul

anjamosiy ijo laŋ aŋgro naŋgi qarijnjritqa naŋgi sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo uŋgasari nami giltjnrej qaji naŋgi laŋ utru utruq na koroinjrqaqab.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poiŋgem

³² Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ningi merŋgitqa dena poiŋgwas. Qura baŋga qalsim olo ñalguyoqnmqa ningi unsib qalieqab, ‘Seŋ aqa bati jojomqo.’ ³³ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merŋgonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.’ ³⁴ E bole merŋgwai. Tamo uŋgasari bini bati endeqa unub qaji naŋgi kalil moreŋosaisoqnbqa kumbra kalil endi brantelenqas. ³⁵ Laŋ ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Laŋ aŋgro naŋgi qaliesai. E Qotei aqa Ŋiri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie. ³⁷ Noa aqa bati qa tamo uŋgasari naŋgi kumbra yoqneb dego kere e Tamo Aŋgro bqajqa bati qa tamo uŋgasari naŋgi kumbra degyoqnbqab. ³⁸ Agi Noa aqa bati qa mandam ya maqosaisonaqa tamo uŋgasari naŋgi iŋgi ti ya ti uyoqnsib uŋa baŋ ojelenoqnsib sonabqa Noa a qobuŋ miligiq gilej. ³⁹ Mandam ya maqosim naŋgi padaltnjrqaqas naŋgi deqa qaliesai. Naŋgi laŋa nanari soqneb. Sonabqa gulbe di naŋgoq di brantej. Dego kere e Tamo Aŋgro bqajqa bati qa tamo uŋgasari naŋgi nanari degsib sqab. ⁴⁰ Tamo aiyel wau qujaiq di iŋgi yagoqnbqa Qotei na bei laŋ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. ⁴¹ Uŋa aiyel tal qujaiq di saplaŋ gereiyobqnbqa Qotei na bei laŋ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. ⁴² Deqa ningi geregere ŋam atiy. E nuŋgo Tamo Koba. E bati gembu bqai di ningi qaliesai. ⁴³ Ningi

are qaliy. Bati gembu bajin tamo a bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq sonaq qamu bajin tamo bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu. ⁴⁴ Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prughtngaim deqa ningi geregere nam atoqnsib e qa tarijnoqnsib soqniy.”

Tamo yai a kangal tamo bole?

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Kangal tamo yai a areqalo bole ti sosiqa gaigai wau bole yeqnu? Kangal tamo di tal lanja na endegsi minjqas, ‘Ni na ijo kangal tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nanggo ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqnsim soqne.’ ⁴⁶ Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim wau kalil a na aqa kangal tamo yej qaji di kalil keretosim soqnmqa a bosim unimqa kangal tamo di a tulan areboleboleiyqas. ⁴⁷ Deqa e bole merngwai. Kangal tamo di a wau boledamu yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqnqas. ⁴⁸ Ariya kangal tamo di a tamo uge sqas di a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’ ⁴⁹ Degsi are qalsimqa a na kangal tamo qudei a ombla wauo qaji nangi lanja lanja kumbainjroqnqas. Osim wain uyo tamo qudei nangi joqsim koba na ingi ti wain ti uyoqnsib nanarioqnqab. ⁵⁰ Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai deqa a kumbra degsim yoqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas. ⁵¹ Deqa aqa tamo koba a na qalougetosim gisan tamo nanggo so sawaq waiyim aiqas. Sawa dia tamo nangi tulan akamkobaoqnsib pailoqnsib nanggo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanği taqatnjrsim nanğo Mandor Koba sqas. Kumbra di dunğenge 10 nanğo kumbra sigitejunu. E deqa ninği saingwai. Tamo bei a unğa ban ojey. A unğa ban ojqa sawaq gilqa laqnaqa dunğenge 10 nanği a ombla gilqa marsib nanğo segi segi lam osib walwelosib aisib gamq di a qa tariñoqneb. ² Dunğenge 5 nanği nanari. Dunğenge 5 nanği powo ti. ³ Dunğenge nanari nanğo lam miligiq di ya kiñala segi soqnej. Nanği lam ya bei o ti aiyosai. ⁴ Dunğenge powo ti nanği nanğo lam osibqa lam ya jalinaq di qamsib o ti aiyeb. ⁵ Ariya tamo a unğa ban ojqa sawaq urur gilosai. A sokobaiyej. Deqa dunğenge 10 nanği gamq di a qa tariñosib sonabqa urñamnjrnaqa ñereñeb.

⁶ “Ñereñesonabqa qolo jige tamo qudei nanği maosib mareb, ‘Tamo unğa ban ojqa qaji agi gileqnu. Deqa ninği tigelosib walwelosib gamq di a turoiy.’ ⁷ Onaqa dunğenge 10 nanği tigelosib nanğo lam gereiyeb. ⁸ Gereiyosibqa dunğenge nanari nanği na dunğenge powo ti nanği minjreb, ‘Ninği lam ya kiñala egıy. Gago lam ya saıqo deqa mosoqa laqnu.’ ⁹ Onaqa dunğenge powo ti nanği na kamba minjreb, ‘Lam ya endi gago segi qa kere. Iga ninği qa ti keresai. Deqa ninği olo sumsib nunğo segi lam ya awaiyiy.’ ¹⁰ Onaqa dunğenge nanari 5 nanği tigelosib lam ya awaiyqajqa sumeqnabqa tamo di a unğa ban ojqa sawaq giloqnej. Gileqnaqa dunğenge powo ti nanği nami nanğo lam gereiyosib soqneb deqa nanği na tamo di dauryosib unğa ban ojqa sawaq gileb. Gilsib tal miligiq gilekritisib siran kabuteb.

¹¹ “Sokiñalayonaq dunğenge nanari nanği tal meq di brantosib maosib tamo di minjeb, ‘O Tamo Koba, ıga bonum. Ni na siranme waqtetgime.’ ¹² Onaqa a na kamba minjrej, ‘E bole merñgwai. E ninği qaliesai.’”

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere ninği geregere

ɲam atsib soqniy. Di kiyaaqa? Ijo bqajqa bati ɲiŋgi qaliesai deqa.”

Silali taqatqajqa yawo anjam

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari ɲaŋgi taqatɲrsim ɲaŋgo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a sawa isaq gilsiq di soqnej dego kere. A gilqa osiqa aqa kaŋgal tamo ɲaŋgi koroinjrsiqa ɲaŋgi na aqa silali taqatqa minjrsiq ɲaŋgo baŋq di uratetɲrej. ¹⁵ A na aqa kaŋgal tamo ɲaŋgo segi segi siŋgila pegiyetɲrsiqa ɲaŋgi wau yqajqa kere dego silali pupoiyosiqa enjrej. Bei 5,000 kina yej. Bei 2,000 kina yej. Bei 1,000 kina yej. Osiqa a sawa isaq gilsiq di soqnej. ¹⁶ Sonaqa kaŋgal tamo 5,000 kina ej qaji a silali dena wauosiqa olo 5,000 kina bei ej. ¹⁷ Kaŋgal tamo 2,000 kina ej qaji a dego silali dena wauosiqa olo 2,000 kina bei ej. ¹⁸ Ariya kaŋgal tamo 1,000 kina ej qaji a silali dena wauosai. A silali di osi gilsiq mandamq di sub bogsiq sub miligiq di ulitonaq soqnej.

¹⁹ “Bati olekoba yala koboonaqa tamo koba a olo puluosi bosiqqa aqa kaŋgal tamo ɲaŋgi wauqa silali enjrej qaji di metɲrej. Metɲrnaqa ɲaŋgi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali en gem qaji dena ɲiŋgi waueb olo silali di osorbiy.’ ²⁰ Onaqa kaŋgal tamo 5,000 kina ej qaji a na 5,000 kina bei osi bosiqqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 5,000 kina nami ebem qaji dena e wauonamqa olo 5,000 kina bei brantej agiende.’ ²¹ Onaqa aqa tamo koba a na minjej, ‘Ni kaŋgal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino baŋq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²² “Onaqa kaŋgal tamo 2,000 kina ej qaji a bosiqqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 2,000 kina ebem qaji dena e wauonamqa olo 2,000 kina bei brantej

agiende.’ ²³ Onaqa aqa tamo koba a na minjej, ‘Ni dego kanjal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²⁴ “Onaqa kanjal tamo 1,000 kina ej qaji a bosiq aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni que. E nami qalieem, ni tamo njirin ani. Tamo qudei nanji inji yageq nab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanji saga yago breiyeq nab boleeqnaq ni segi na koroiyoqnsim uyeqnum. ²⁵ Deqa e ni qa ulaosim ino 1,000 kina ebem qaji di osi gilsimqa mandamq di sub bogsim sub miligiq di ulitonam soqnej agiende.’

²⁶ “Onaqa aqa tamo koba a na minjej, ‘Ni kanjal tamo uge. Ni lola ani. Ni nami qalieem, tamo qudei nanji inji yageq nab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanji saga yago breiyeq nab boleeqnaq e segi na koroiyoqnsim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem. ²⁷ Deqa ni kiyaaq ijo silali di osi gilsim silali talq atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqo qamu turtosim onum qamu.’ ²⁸ Degsi minjsiq aqa kanjal tamo qudei nanji minjrej, ‘Ninji 1,000 kina di yayiosibqa kanjal tamo nami wauosiq 10,000 kina ejunu qaji di olo yiy. ²⁹ Ninji degyiy. Di kiyaaq? Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau yimqa a wau gargekoba taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di a olo bunu taqatqasai. Qotei na a kobotimqa a laña sqas. ³⁰ Deqa ninji na kanjal tamo uge di qalaq di waiyibqa sawa ambruc di soqnem. Sawa dia nanji akamkobaoqnsib pailoqnsib nanjo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.’ ”

Mondonj Tamo Angro a bosim tamo ungasari kalil nanji peginjqas

³¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondorj e Tamo Anjgro ñam kobaquja oqai. Osiy laj anjgro kalil nanjgi joqsiy mandamq aisiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. ³²⁻³³ Awesoqnit sawa bei bei qaji kalil nanjgi bosib ijo ulatamuq di koroabqa e na nanjgi peginjrqai. E na nanjgi qudei ijo bañ woq di atelenosiy olo nanjgi qudei ijo bañ qonañq di atelenqai. Wagme taqato tamo nanjgi na kaja ti meme ti nanjgi peginjreqnub dego kere. ³⁴ Osiy tamo ungasari ijo bañ woq di unub qaji nanjgi endegsi minjrqai, ‘Ijo Abu a ningi qa tulañ areboleboleiyeqnu. Nami a mandam atej bati deqa a nunjo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa gam gereiyetnjej. Deqa ningi ijoq babqa ijo Abu na ningi taqatngwas. ³⁵ Di kiyaaqa? E mambonaqa ningi na e inji anaibeb. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibeb. E yañ tamo sonamqa ningi na e osib nunjo talq di gereibeb. ³⁶ E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbeb. E maibonaqa ningi na e taqatbeb. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibeb.’

³⁷ “E na tamo ungasari ijo bañ woq di unub qaji nanjgi degsi minjritqa nanjgi e kamba nenembqab, ‘O Tamo Koba, bati gembu ni mammonaqa iga na inji anaimem? Bati gembu ni ya qarmonaqa iga na ya anaimem? ³⁸ Bati gembu ni yañ tamo sonamqa iga ni osim gago talq di gereimem? Bati gembu ni gara saiqoji sonamqa iga na gara tigetmem? ³⁹ Bati gembu ni maimonaqa iga na taqatmem? Bati gembu ni tonto talq di sonamqa iga bosim ni gereimem?’

⁴⁰ “Nanjgi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, ‘E bole merngwai. Ningi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nanjgi geregereinjroqneb di agi ningi e dego gereiboqneb.’

⁴¹ “Ariya e na tamo ungasari ijo bañ qonañq di unub qaji nanjgi endegsi minjrqai, ‘Ningi tamo ungasari tulañ ugedamu. Deqa ningi jaraiyyi. Jaraiyosib aisib ñamyuwo

gaigai yuejunu qaji dia soqniy. Satan aqa larj angro nanngi ti dia sqab. Qotei a nami n̄amyuwo di nanngi gereiyetnjrej. ⁴² Deqa n̄ngi n̄amyuwo deq aiyiy. Di kiyaaq? E mam-bonaqa n̄ngi na e īngi anaibosai. E ya qarbonaqa n̄ngi na e ya anaibosai. ⁴³ E yauj tamo sonamqa n̄ngi na e osib nungo talq di gereibosai. E gara saiqoji sonamqa n̄ngi na gara tigetbosai. E maibonaqa n̄ngi na e taqatbosai. E tonto talq di sonamqa n̄ngi na bosib e gereibosai.’

⁴⁴ “E na tamo un̄gasari ijo ban̄ qonañq di unub qaji nanngi degsi minjritqa nanngi e kamba nenembqab, ‘O Tamo Koba, bati gembu ni mammej? Bati gembu ni ya qarmej? Bati gembu ni yauj tamo soqnem? Bati gembu ni gara saiqoji soqnem? Bati gembu ni maimej? Bati gembu ni tonto talq di soqnem? O Tamo Koba, bati gembu ni degsi sonamqa iga ni numsim gereimosai?’

⁴⁵ “Nanngi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, ‘E bole mern̄gwai. N̄ngi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nanngi gereinjrosai oqneb di agi n̄ngi e dego gereibosaio-qneb.’ ⁴⁶ E na nanngi degsi minjrsiyqa nanngo awai uge enjrsiy breinjrit n̄amyuwoq aiqab. Dia nanngi bati gaigai jaqatin̄ oqnsib sqab. Ariya tamo un̄gasari kumbra bole yeqnub qaji nanngi n̄ambile gaigai sqab.”

26

Juda tamo kokba nanngi Yesus qalib moiqañqa gam n̄amo-qneb

¹ Yesus a anjam kalil di marsiq koboonaqa a na aqa angro nanngi endegsi minjrej, ² “N̄ngi qalie, yori bati koba jojomqo. Bati aiyel unu. Yori bati di brantimqa Juda tamo kokba nanngi na e Tamo An̄gro ojsib j̄eu tamo nanngo ban̄q di atqab. Atibqa nanngi na e n̄amburbasq di lubib moiqai.” Yesus na aqa angro nanngi degsi minjrej. Yori

bati di Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqna bqa aqaryainjrej deqa olo are qalqajqa bati.

³ Yori bati di jojomej deqa atra tamo kokba ti Israel nanngo gate nanği ti gilsib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq di koroeb. ⁴ Koroosib endegsib nenemoqneb, “Iga kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiyo tqom?” ⁵ Osib mareb, “Iga yori bati qa Yesus ojqsai. Ojqom di tamo ungasari nanği iga nugsib nriñosib qoto tigelto uge.”

Unja bei a gorej quleq ti osiq Yesus aqa gateq di bilentej

⁶ Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiqqa tamo bei nami yu na aqa jejamu ugeelenej qaji aqa ñam Saimon aqa talq di soqnej. ⁷ Sosiqa ingi uyeqnaqa unja bei a gorej quleq ti tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinaq jigsiqua osi bosiqqa Yesus aqa gateq di bilentej. ⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanği unja di aqa kumbra unsibqa nriñosib segi segi maroqneb, “Unja di a kiyaaqa gorej di laña ñanguiyqo?” ⁹ A gorej di osiq tamo qudei enjrqa qamu silali kobaquja yonub qamu gilsiq tamo ingi ingi saiqoji nanği jeisi enjrqa qamu di kere.”

¹⁰ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiqqa minjrej, “Ninği kiyaaqa unja di gulbe yeqnub? A kumbra bole ebqo. ¹¹ Tamo ingi ingi saiqoji nanği bati gaigai ninği ti sqab. Ariya e bati gaigai ninği ti sqasai. ¹² E moiqai. Moiyitqa e subq atqab. Unja di a e qa are qalsiqqa ijo jejamuq di gorej bilentosiq dena ijo jejamu subq atqajqa gereiyetbqo. ¹³ E bole merngwai. Bunuqna ijo wau tamo nanği sawa sawa kalilq di ijo anjam bole mare mare laqnsibqa unja endena kumbra ebqo qaji deqa are qaloqnsib a qa saonqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nanngo banq di atqas

¹⁴ Onaqa Judas Iskariot a tigelosiqqa atra tamo kokba nanngoq gilej. Judas a Yesus aqa angro 12 nanği deqaji bei. ¹⁵ A nanngoq gilsiqqa minjrej, “Ninği na awai kiye ebibqa e

Yesus osiy nungo banq di atqai?” Onaqa nanngi na menin silali 30 yeb. ¹⁶ Yonab a gilsiqua a Yesus osim nanngo banq di atqajqa gam namoqnej.

Yesus aqa angro nanngi ti yori bati aqa ingi uyeb

¹⁷ Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantonaqa Yesus aqa angro nanngi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa ingi ingi gereiyetmonamqa ni ingi uyqam?” ¹⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninggi aisib qure ambleq di tamo bei itqab. Itosib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “Ijo bati jomqo. Deqa e ijo angro nanngi koba na ino talq di awoosim yori bati aqa ingi uyqom.” ’ ” ¹⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanngi qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsib brantonab dauryosib ingi ingi kalil gereiyelenjeb.

²⁰⁻²¹ Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nanngi ti koba na aisib tal gogetosib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus na nanngi endegi minjrej, “E bole merngwai. Ninggi ijo angro 12. Nungo ambleq dena angro bei a tigelosim e osim tamo qudei nanngo banq di atqas.” ²² Degsi minjrnaq qusibqa are tular gulbeinjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?” ²³ Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tuqtqnum qaji a na e osim tamo qudei nanngo banq di atqas. ²⁴ Ninggi quiy. E Tamo Angro moi qai. Nami Qotei aqa anjam degsib e qa nengrenyeb. Deqa unqum. E anjam di dauryosiy moi qai. Ariya angro e osim tamo qudei nanngo banq di atqas qaji a tular padalougetqas. A nami nambabosai qamu di kere.” ²⁵ Onaqa Judas agi Yesus osim jeu tamo nanngo banq di atqas qaji a na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo ubtosim maronum?” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Od. Anjam agi ni na maronum.”

Yesus na aqa angro nanngi bem ti wain ti anainjrej

²⁶ Osiqa Yesus aqa angro nanği koba na inği uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailyosiqa bem bei osiq ginğenyosiqa aqa angro nanği enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyyi.” ²⁷ Osiqa wain osiqa gambañq di bilentosiqqa Qotei pailyosiqa aqa angro nanği enjrsiqa minjrej, “Ninği kalil wain endi uyyi. ²⁸ Endi ijo leñ. Tamo unğasari gargekoba nanğo une kobotetnrqajqa deqa ijo leñ aiqas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas. ²⁹ E ninği mernğwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondoñ diño batiamqa ijo Abu a nuñgo Mandor Koba soqnimqa e ninği koba na awoosiy olo wain bunuj uyqai.”

³⁰ Yesus na aqa angro nanği degsi minjrsiqa nanği koba na louosib koboonaca qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nanği minjrej, “Ninği kalil e uratbosib jaraiqab”

³¹ Yesus aqa angro nanği ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Qolo qujai endeqa ninği kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nuñgo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb, ‘E na kaja nanğo mandor qalitqa kaja nanği segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nenğrenyeb. ³² Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ninği qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ninği bunuqna e daurbosib dia e itbqab.” ³³ Onaqa Pita na minjeñ, “Angro kalil nanği ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.” ³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjeñ, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisaño-qalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’” ³⁵ Onaqa Pita a tulañ saidosiq minjeñ, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, unğum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nanği anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

³⁶ Yesus aqa anğro nanğı koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa anğro nanğı minjrej, “Ningı endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.”

³⁷ Degsi minjrısiqa aqa anğro qalub agi Sebedi aqa ħiri aiyel nanğı Pita koba na joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosıqa pailyoqnsıqa a are tulağ gulbekobaiyej. ³⁸ Osiqa aqa anğro qalub nanğı minjrej, “E are tulağ gulbekobaıbqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa ningı e ombla endi sosımqa ñam atoqniy.” ³⁹ Degsi minjrısiqa olo kiñala sasalosıqa mandamq di ñam quosıqa Qotei pailyosıq minjej, “O ijo Abu, gam bei soqniımqa ni na marımqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Uğgum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosım ye.”

⁴⁰ Yesus a degsi Qotei pailyosıq olo tigelosıqa aqa anğro nanğo areq aisiq ñam atej di nanğı are gulbe na ħereñesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minjej, “Ningı e ombla na ñam sokiñalayqa keresai e? ⁴¹ Ningı ħereñaiıb. Ningı ñam sosıb pailyoqniy. Yım gulbe bei nuğgoq bqas di gulbe dena ningı uneq waiğwasai. Bole, nuğgo are miligiq di ningı e daurbqajqa are unu. Ariya ningı segi gulbe di oqajqa sıngıla saiqoji.”

⁴² Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosıq endegsi pailyej, “O ijo Abu, gam bei saımqa, uğgum, ni ino segi areqalo dauryosım marımqa e gulbe endi oqai.” ⁴³ Degsi pailyosıq bosıqa aqa anğro qalub nanğı urñamnjrnaqa ħereñesonab unjrej. ⁴⁴ Unjrısiqa olo nanğı uratnjrısıq puluosi gılsiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyej.

⁴⁵ Osiqa a olo aqa anğro nanğo areq aisiq minjrej, “Ningı aqaratosıb geregere ħereñejunub e? Uğgum. Bati koboqo. Ningı uniy. E Tamo Anğro osıb une tamo nanğo

banq di atqajqa bati bqo. ⁴⁶ Ningi tigelab gilqom. Tamo e osim nanqo banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanqo banq di atej

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa anqro 12 nanqi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nanqi sebru ti torom ti elenonab joqsqa Yesus aqa areq di branteb. Israel nanqo gate nanqi ti atra tamo kokba ti nanqi na nanqi qarijnrnab Yesus ojqa beb. ⁴⁸ Judas a nami nanqi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E tamo kundoqyqai agide. A ojsib osib giliy.” ⁴⁹ Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, qolo bole.” Degsi minjsiq kundoqyej. ⁵⁰ Kundoqyonaqa Yesus na minjej, “O was, ni kumbra kiye e ebqa bonum ni degye.” Degsi minjnaqa tamo nanqi di brantosib ban waiyosib Yesus ojeb.

⁵¹ Onaqa Yesus aqa anqro bei na aqa sebru osiqqa atra tamo gate aqa kangal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiqqa dabkala segi gentetej. ⁵² Onaqa Yesus na aqa anqro di minjej, “Ino sebru olo ate. Tamo kalil sebru na qotqab qaji nanqi sebru na morenqab. ⁵³ Ni que. E ijo Abu minjqai di a na lan anqro 72,000 nanqi qarijnrimqa bosib e aqaryaibqab. Ni di qaliesai kiyo? ⁵⁴ Ariya e ijo Abu degsi minjqasai. Minjqai di aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqasai. Agi nami endegsib nengrenyeb, ‘Kristus a moiqas.’ ”

⁵⁵ Osiqa bati deqa Yesus na tamo nanqi di minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenonab e ojqa bonub e? E bati gaigai atra tal miligiq di sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojosai. ⁵⁶ Ningi kumbra degyeb deqa Qotei aqa medabu o tamo nanqo anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu agi brantej.” Yesus a nanqi degsi minjrnaqa aqa anqro kalil nanqi a uratosib jaraiyeb.

Juda tamo kokba nanği Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵⁷ Onaqa tamo Yesus ojev qaji nanği na a osib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq osi gileb. Dia Juda gate nanği ti dal anjam qalie tamo nanği ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo nanği na Yesus osi gilsib nanço ulatamuq di tigelteb. ⁵⁸ Nanği Yesus osi gileqnabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa nanği Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei nanço ambleq di awesoqnej.

⁵⁹ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanği ti kalil koroesosibqa nanği gisañ anjam na Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam ñamoqneb. Di kiyaaqa? Anjam dena nanği Yesus qalib moiqañqa deqa. ⁶⁰ Anjam ñamonab ñamonab ugeinjrej. Deqa nanği tamo gargekoba metnjreqnab boqnsib gisañ anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenoqneb. Nanço ambleq dena tamo aiyel tigelosib Yesus aqa jejamu laña gisañyosib mareb, ⁶¹ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E Qotei aqa atra tal koba endi koñgrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ ”

⁶² Onaqa atra tamo gate a nanço anjam di qusiqa a tigelosiqqa Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nanği endi une gargekoba ino jejamuq di qameqnub. Di ni kamba anjam bei marqasai e?” ⁶³ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa ñam na e ni nenemmqai, ni Kristus e? Ni Qotei aqa Ñiri e? Ni e merbe.”

⁶⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere. Ni que. E Tamo Ançro. Bunuqna e lañ qureq oqsiy Qotei siñgila koba ti unu qaji aqa bañ woq di awesosiy olo lañbiq na boqnit ningi e nubqab.” ⁶⁵ Onaqa atra tamo

gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulaŋ minjiŋ oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranjyosiqqa marej, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaaqa tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas? Aqa misiliŋ anjam ningi quonub. ⁶⁶ Deqa ningi kiyersib marqab?” Onaqa nanŋi kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moyiem.”

⁶⁷⁻⁶⁸ Nanŋi kalil degsib marnabqa nanŋo ambleq dena tamo qudei nanŋi tigelosib Yesus aqa ulatamuq di miselyoqnsib baŋ na qaloqneb. Osib aqa ŋamdamu gara na qosetosib ula poŋyoqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?”

Pita a gisaŋoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁹ Ariya Pita a tal meq di awesonaqa kanŋal uŋa bei na aqa areq bosiqqa minjeŋ, “Ni dego Yesus Galili qaji aqa anŋro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.” ⁷⁰ Onaqa Pita a tamo kalil nanŋo ŋamdamuq di tulaŋ saidosiq uŋa di minjeŋ, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.” ⁷¹ Degsi minjsiqqa tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej. Sonaqa kanŋal uŋa bei na Pita unsiqa tamo nanŋi Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji nanŋi minjrej, “Tamo di a dego Yesus Nasaret qaji aqa anŋro bei. A nami Yesus dauryosiq laqnej.” ⁷² Onaqa Pita a olo tulaŋ saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum.” ⁷³ Olo kiŋala soboleiyonaq tamo qudei jojom di tigelesoqneb qaji nanŋi Pita aqa areq bosib minjeb, “Iga ino anjam maro na qalieonum, ni Galili qaji tamo. Dena iga poigwo, ni Yesus aqa anŋro bei.” ⁷⁴ Onaqa Pita a olo tulaŋ siŋgila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisaŋot Qotei na e lubem.” A degsi marnaqa tuwe anjamej. ⁷⁵ Tuwe anjamonaqa Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjeŋ qaji, “Tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam

deqa olo are qalsiqa poiyonaqa oqedosiqa tulanj aka-mugetej.

27

Juda tamo kokba nanġi Yesus osib Pailat aqa banq di ateb

¹⁻² Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Israel nanġo gate nanġi ti kalil koroesosibqa Yesus qalib moiġajqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nanġi Yesus aqa banġ tontetosib osi gilsib Rom nanġo gate Pailat aqa banq di ateb.

Judas na aqa segi jejamu qalsiq moiyej

³⁻⁴ Atra tamo kokba ti Juda gate nanġi ti Yesus qalib moiġajqa anjam keretonabqa Judas a qusiqa olo areqalo bei osiqa nanġo areq bosiq minjrej, “E une kobaquja yonum. Tamo e nuġo banġ di atonum qaji a une saiqoji. Niġi a laġa qalsib moiġotqab. Deqa meniġ silali 30 niġi na ebeb qaji endi olo oiy.” Degsi minjrnaqa nanġi na kamba minjeb, “Di gago gulbe sai. Di ino segi gulbe.”
⁵ Onaqa Judas a silali di olo osi gilsiqqa atra tal meq di breiyosiqa aisiq a segi na aqa kakroq di sil waiyosiq ġaiġosiq moiyej.

⁶ Onaqa atra tamo kokba nanġi mareb, “Silali endi tamo qalib moiġajqa aqa awai. Deqa iga silali endi atra tal aqa silali ti turtqasai.”
⁷ Nanġi degsib marsibqa silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyeb. Yauġ tamo nanġi moreġoqniqbqa mandam mutu dia subq ateleġqajqa deqa awaiyeb.
⁸ Mandam mutu di “Leġ Aiyo Qaji Mandam” ñam degsib waiyeb. Ñam di bini mareqnuq.
⁹⁻¹⁰ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Israel nanġi Kristus aqa jejamu awaiyqa marsib meniġ silali 30 atqab. Atsib silali di olo osib web gereiyo

qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyqab. Tamo Koba a na anjam degsi merbqo.” Jeremaia a nami degsi marej.

Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?”

¹¹ Onaqa Yesus a Pailat aqa ulatamuq di tigelonaga Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

¹² Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanji ti Yesus aqa anjam di qusib minjin oqetnjrnaqa Yesus gisanjoqnsib aqa jejamuq di une gargekoba qamelejoqneb. Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei kamba yala marosai. ¹³ Deqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Nanji une gargekoba ino jejamuq di qameq nub. Di ni queqnum e?”

¹⁴ Onaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. Deqa Pailat a tulan prugugetej.

Pailat a marej, “Ningi Yesus a namburbasq di qamiy”

¹⁵ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqnimqa Juda tamo ungasari nanji tamo qujai aqa nam maroq nibqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqnsim enjroq nqas. ¹⁶ Bati deqa tamo bei aqa nam Barabas a tonto talq di soqnej. A lej ojo tamo. ¹⁷ Deqa tamo ungasari kalil nanji Pailat aqa areq di koroonaqba a na nenemnjrej, “E tamo yai tonto talq dena uratosiy engwai? E Barabas uratosiy engwai kiyo Yesus agi ningi Kristus qa mareq nub qaji a uratosiy engwai kiyo? Ningi na merbiy.”

¹⁸ Pailat a nanji degsi nenemnjrej. Di kiyaga? A qalieej, atra tamo kokba nanji Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa banq di ateb. ¹⁹ Bati di Pailat a une pegiyo qaji awo jaramq di awesonaqa aqa naun na anjam bei pepa mutu kiñalaq di nengrenyosiq Pailat aqaq qarinyej. A endegsi nengrenyey, “Yesus aqa jejamuq di une saiqoji. Deqa ni a kumbra uge bei yaim. Qolo e nejobilqeiosim Yesus unonum. Deqa e are tulan gulbekobaibqo.”

²⁰ Onaqa Juda gate nanği ti atra tamo kokba ti nanği na tamo unğasari nanço areqalo tigeltetnjreb. Tamo unğasari nanği Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsim olo Yesus qalim moiqajqa deqa nanço areqalo tigeltetnjreb. ²¹ Onaqa Pailat na olo tamo unğasari nanği nenemnjrej, “E tamo yai uratosiy enğwai? Barabas kiyo Yesus kiyo? Niği na merbiy.” Onaqa nanği na kamba minjeb, “Ni Barabas uratosim ege.” ²² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E niği Barabas enğwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi niği a qa mareqñub. ‘A Kristus.’” Onaqa nanği kalil murqumyosib minjeb, “Ni Yesus osim ñamburbasq di qame.” ²³ Onaqa minjrej, “Kiyaca Yesus qalit moiqas? A une kiye yqo deqa a ñamburbasq di qamqai?” Degsi minjrnaqa nanği olo tulañ murqumyoqn-sib wainyoqñsib minjoqñeb, “Ni a ñamburbasq di qame.”

²⁴ Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa endegsi poiyej, “Tamo unğasari nanği ijo anjam quetbqasai. E nanği saidnjrqai di nanği ñirinjosib qoto tigeltqab.” Pailat a degsi poiyej deqa a tamo unğasari nanço ulatamuq di ya bei tabirq di qamsiqa ya dena aqa bañ yansosiqa minjrej, “Yesus a moiqas di nuño une. Di ijo une sai.” ²⁵ Onaqa tamo unğasari nanği na minjeb, “Di kere. Unğum. Yesus a moiqas di gago une. Di gago anğro nanço une dego.” ²⁶ Nanği Pailat degsib minjnabqa a nango anjam di dauryosiqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanği enjrej. Enjrsiqa olo Yesus osiq qaja tamo nanço bañq di atsiqa minjrej, “Niği Yesus bu toqoñ na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanği na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Niği Yesus ñamburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nanği Yesus misilinyoqñeb

²⁷ Pailat na qaja tamo nanği degsi minjrnaqa nanği Yesus osib Rom nanço tal kobaqujaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nanği metnjrnab bosib tal dia koroeb. ²⁸ Koroosib Yesus aqa gara piqtetosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanği gaigai jigeqnub deqaji bei osib Yesus jigeteb. ²⁹ Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nanço gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib bu toqoñ kanenjo osib Yesus aqa bañ woq di yonab a mandor koba bul ojsiq tigelesoqnej. Osib aqa areq di siñga pulutosib a gisañ na biñiyoqnsib minjoqneb, “O Juda nanço Mandor Koba, kaiye.” ³⁰ Degsib Yesus minjoqnsib a miselyoqnsib bu toqoñ esoqnej qaji di tatruiyosib dena aqa gateq di qaloqneb. ³¹ Nanği degsib Yesus misilinyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di ñamburbas atetosib a bañ ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nanği Yesus osib ñamburbasq di qameb

³² Nanği Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei wal-welosiq aiyeqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena ñamburbas yaiyosib tamo di yonabqa a kamba qoboyosiqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji. ³³ Nanği Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di branteb. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.” ³⁴ Di brantosib qaja tamo nanği na wain ya ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej. ³⁵ Onaqa qaja tamo nanği na Yesus osib ñamburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib meniñ silali alañeb. Tamo yai aqa meniñ na buñnrqas di a na gara oqas. Degsib marsib meniñ silali alanosib gara eleneb. ³⁶ Onaqa Yesus a ñamburbas goge di gainesonaqa qaja tamo nanği ñamburbas utruq

di awoosib Yesus taqatesoqneb. ³⁷ Osib namburbas mutu gogeq di anjam endegsib nengrenyeb, “Tamo endi Yesus. A Juda nanjo Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda nanjo Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nengrenyeb.

³⁸ Bati deqa bajin tamo aiyel dego namburbasq di gaintnjrsib n̄umeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonañq di qameb. ³⁹ Yesus a namburbas goge di sonaqa tamo ungasari nanji aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinjoqnsib gate gainyoqnsib minjoqneb, ⁴⁰ “Ni nami marem, ‘E atra tal koba kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni degsi marem deqa ni ino segi jejamu aqaryaiye. Ni Qotei aqa Njiriamqa ni namburbas uratosim mandamq aiye.” ⁴¹⁻⁴² Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanji ti Juda gate nanji ti dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo ungasari gargekoba nanji aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A Israel nanjo Mandor Koba boleamqa a namburbas uratosim mandamq aiyimqa iga unsim marqom, ‘Bole.’ ⁴³ A segi mareqnu, ‘E Qotei qa ijo areqalo singilatejunum. E segi Qotei aqa Njiri.’ Aqa anjam di boleamqa Qotei na endego aqaryaiyem.” ⁴⁴ Onaqa bajin tamo aiyel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanji dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

⁴⁵ Qanam jige señ bati 12 onaqa sawa kalil tulañ ambrusi sonaq gilsiq señ bati 3 onaq bilaqtej. ⁴⁶ Onaqa Yesus a tulañ leleñosiqa marej, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei, O ijo Qotei. Ni kiyaaqa e qoreibonum?” ⁴⁷ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanji aqa anjam di qusib mareb,

“A Elaija meteqnu.” ⁴⁸ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñenji bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiq soruq di qosisiqa osi bosiq Yesus anaiyqajqa soqtosiq aqa medabuq di atej. ⁴⁹ Onaqa tamo qudei nanji mareb, “Iga mati tarijosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus ñamburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?” ⁵⁰ Onaqa Yesus a olo tulanj lelejosiqqa mondor titosiq aqa ñambile uratosiq moiyej.

⁵¹ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiq aisiq poaiyelej. Onaqa miminj kobaquja dego dosiq mandam renjinyonaqa meninj kokba paraparaeleneb. ⁵²⁻⁵³ Bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari gargekoba nami morenej qaji nanjo sub waqelenonabqa nanji olo subq na tigeleb. Bunuqna Yesus a dego subq na tigelonaqa tamo ungasari nanji di Qotei aqa qure koba Jerusalem miligiq gileb. Gilnabqa tamo gargekoba nanji na unjreb. ⁵⁴ Ariya qaja tamo nanji ñamburbas utruq di Yesus taqatesoqneb qaji nanjo gate omba na miminj dosiq mandam renjinyonaq meninj kokba paraparaelenonab unsibqa nanji tulanj ulaugetosib mareb, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa ñjiri.”

⁵⁵⁻⁵⁶ Ungasari gargekoba nanji isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei agi Jems Josep wo nanjo ai. Ariya uña bei Sebedi aqa ñjiri aiyel nanjo ai. Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa ungasari nanji dena a dauryosib laqnsib kangalyoqneb. Bati Yesus a Galili sawa uratosiqqa a na nanji joqsiqa koba na Jerusalem belenej.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁵⁷⁻⁵⁸ Onaqa bilaqtonaqa ñoro tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiqqa Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A dego Yesus

dauryoqnej qaji. Deqa a Pailat aqa talq gilsiqqa nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na odyosiqqa aqa qaja tamo qudei nangi minjrej, “Niŋgi Yesus aqa jejamu osib Josep yiy.”⁵⁹⁻⁶⁰ Onaqa Josep na Yesus aqa jejamu osi gilsiqqa gara qat omu na dalaosiq aqa segi sub bunuj nami meniŋ miligiq di gereiyej qaji dia atej. Atsiqa meniŋ kobaquja belbeltosiq dena sub me getentej. Osiqa olo aiyej. ⁶¹ Onaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo bosib sub areq di awoosib taqatesoqneb.

Qaja tamo nangi sub me taqatesoqneb

⁶² Juda naŋgo yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa iŋgi iŋgi kalil gereiyosib atnab soqnej. Deqa atra tamo kokba ti Farisi naŋgi ti Pailat aqa talq gilsib minjeb, ⁶³ “O Tamo Koba, Yesus a gisaŋ tamo. Deqa a moiyoaisosiqqa endegsi marnaq iga quem, ‘Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ A degsi marnaq iga quem. ⁶⁴ Deqa ni ino qaja tamo qudei qariŋnjrimqa naŋgi gilsib sub me geregere getentosib taqatesoqnibqa bati qalub koboqas. Ni degye. Ni degyqasai di Yesus aqa aŋgro naŋgi gilsib aqa jejamu bajinosib gisaŋosib tamo uŋgasari naŋgi minjraqab, ‘Yesus a subq na tigelqo.’ Yimqa naŋgo gisaŋ anjam di tulaŋ kobaosim Yesus aqa gisaŋ anjam nami marej qaji di tulaŋ bunyqas.” ⁶⁵ Onaqa Pailat na minjrej, “Niŋgi nuŋgo segi qaja tamo qudei joqsib gilibqa naŋgi sub me geregere getentosib taqatesqab.” ⁶⁶ Pailat a naŋgi degsi minjrnaqa naŋgi na qaja tamo qudei naŋgi joqsib gilsib minjreb, “Niŋgi na sub me geregere taqatesoqniy.” Degsib minjrsib meniŋ kobaquja nami sub me getentesoqnej qaji di olo geregere siŋgilatosib sub meq di saga waiyeb. Naŋgi degyeb. Di kiyaaqa? Yesus aqa aŋgro naŋgi bunuqna bosib

saga olo taqal atqab di tamo kalil nanği poinjrqaş, Yesus aqa anğro nanği aqa jejamu bajinonub.

28

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo tigelosib Yesus aqa sub unqajqa gileb. ² Nanği gileqnabqa Tamo Koba aqa lañ anğro bei a lañ goge na aisiqa meniñ kobaquja sub me getentesoqnej qaji di belbeltosiq qalaq di atsiqa meniñ quraq di awesoqnej. Awesonaqa mimiñ kobaquja dej. ³ Lañ anğro di aqa ulatamu kola bul tulañ minjalej. Aqa gara lañbi bul tulañ qat. ⁴ Onaqa qaja tamo sub me taqatesoqneb qaji nanği na lañ anğro di unsibqa nanği tulañ ulaugetosib gindagindañosib mandamq di ululoñosib tamo moreño bul tindarjesoqneb.

⁵ Onaqa lañ anğro na uña aiyel di minjrej, “Ninği ulaaib. E qalie, ninği Yesus ñamburbasq di qameb qaji a qa ñameqñub. ⁶ A endi sosai. A subq na tigelqo. Agi a nami ninği endegsi merngej, ‘E subq na tigelqai.’ Deqa ninği aiyel bosib sub miligi uniy. A ñeioteb qaji lume agi unu. ⁷ Ninği unsibqa olo puluosib gurgur ti aisib Yesus aqa anğro nanği endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ninği qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Ninği dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ O uña aiyel, e ninği anjam di mernğwa bonum.”

⁸ Onaqa uña aiyel di nanği tulañ ulaugeteb. Osib nanği olo areboleboleinjrej. Deqa nanği subq dena olo puluosib lañ anğro na anjam minjrej qaji di Yesus aqa anğro nanği minjrqajqa gurgur ti aiyeb. ⁹ Aiyeqnabqa gamq di Yesus a segi nanği aiyel turosiqa minjrej, “Nobqolo bole.” Degsi minjrnaqa nanği aiyel aqa areq bosibqa aqa sinğa ojsib a binjiyeb. ¹⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninği ulaaib. Ninği

aisib ijo was nanngi endegsib minjriy, ‘Ninngi Galili sawaq giliy. Gilsib dia Yesus itqab.’ ”

Qaja tamo nanngo gisanj anjam

¹¹ Unğa aiyel aieq nabqqa qaja tamo qudei sub taqate-soqneb qaji nanngi tigelosib qure miligiq aiyeb. Aisib kumbra kalil subq di brantonaq uneb qaji di atra tamo kokba nanngi sainjreb. ¹² Sainjrnab qusibqqa Juda gate kalil nanngi metnjrnab bosib koroosib anjam qosisib qaja tamo nanngi di silali kobaquja enjreb. Osib minjreb, ¹³ “Ninngi na tamo unğasari nanngi anjam endegsib minjroqniy, ‘Iga sub taqatosim njeręesonamqqa Yesus aqa anğro nanngi qolo bosib subq dena Yesus aqa jejamu bajınosib jaraiyeb.’ ¹⁴ Yimqqa Pailat a nunngo anjam di qusim ninngi qa nırınqamqqa iga na aqa are olo latetosim anjam gereiyonamqqa a ninngi gulbe bei engwasai.” ¹⁵ Onaqa qaja tamo nanngi silali di osib atra tamo kokba nanngo anjam dauryosib Yesus aqa anğro nanngi na aqa jejamu subq dena bajınęeb anjam di mare mare laqneb. Laqnab Juda tamo unğasari tulaņ gargekoba nanngi anjam di queleņosib nanngi kamba saoqneb agi bini saoqnsib unub.

Yesus na aqa anğro nanngi wau enjrej

¹⁶ Onaqa Yesus aqa anğro 11 nanngi Galili sawaq gilsib mana bei Yesus a nami nanngi deq oqwajqa minjrej qaji deq oqeb. ¹⁷ Oqsib dia Yesus itosib a binjyosib aqa ñam soqteb. Ariya nanngi qudei areqalo aiyelteb. ¹⁸ Onaqa Yesus a nanngo areq gilsıqqa minjrej, “Ijo Abu na sıngıla kalil ijo banq di atej deqa e mandam ti laņ ti taqatejunum. ¹⁹ Deqa ninngi walwelosib sawa sawa kalil keretoqnsibqqa tamo unğasari nanngi ijo anjam minjre minjre laqniy. Yim nanngi e daurbqajqa deqa. Ninngi ijo Abu aqa ñam na ti e Qotei aqa İjiri ijo segi ñam na ti Mondor Bole aqa ñam na ti nanngi yansnjroqniy. ²⁰ O ijo anğro, anjam kalil e

nami mernjoqnem qaji di ningi walwelosib tamo ungasari
nangi minjroqniy. Yim nangi anjam di dauryqajqa deqa.
Ningi quiy. E bati gaigai ningi koba na wauoqnsiy sqai.
Degsim soqnim soqnim dijo bati brantqas.”

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea,
2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014
copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 13 May 2019

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585